

Väriä seinään ja väkeä kaduille

– kaupunginosaliikkeiden toiminta ja tavoitteet

Mikko Tapio Turunen

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Sosiologia

Pro gradu -tutkielma

Toukokuu 2016

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Sosiaalitieteiden laitos	
Tekijä – Författare – Author Mikko Tapio Turunen			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Väriä seinään ja väkeä kaduille – kaupunginosaliikkeiden toiminta ja tavoitteet			
Oppiaine – Läroämne – Subject Sosiologia			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum – Month and year Toukokuu 2016	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 87 + 1 liite
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Pääkaupunkiseudulle on 2010-luvulla muodostunut uudenlaisia kaupunginosakohtaisia ryhmiä, jotka ovat järjestäneet kaupunginosissaan suuria tapahtumia, kohentaneet kaupunkitilaa ja aktivoineet asukkaita. Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee näitä kaupunginosaliikkeitä tarkastelemalla Helsingin Kalliossa toimivaa Kallio-liikettä sekä Vantaan Myyrmäessä vaikuttavaa Myyrmäki-liikettä. Kaupunginosaliikkeitä tarkastellaan osana yhteiskunnallisten liikkeiden jatkumoa ja niiden toimintaa tee-se-itse-urbanismina, jolla viitataan kansalaistoimintaan, joka muuttaa kaupunkitilaa ilman viranomaisten osallisuutta. Tutkielmassa selvitetään liikkeiden jäsenten henkilökohtaisia toimintamotiiveja, liikkeiden kollektiivisia tavoitteita sekä liikkeiden merkitystä paikallisina vaikuttajina. Tutkielmalla halutaan lisätä sosiologista ymmärrystä 2010-luvun asukasaktivismista, sillä tutkitun kaltaista uutta asukasaktivismia on tutkittu Suomessa vain vähän.</p> <p>Tutkimuksen aineisto koostuu 11 kaupunginosaliikkeessä toimivan aktiivin yksilöhaastattelusta. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina ja analyysimetodina käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Kuusi haastateltavista toimi Kallio-liikkeessä ja viisi Myyrmäki-liikkeessä. Haastattelut tehtiin noin viiden viikon aikana vuodenvaihteessa 2015–2016.</p> <p>Liikkeissä toimivilla aktiiveilla on ollut monia syitä liikkeiden toimintaan osallistumiseen. Tärkeimmät niistä ovat sosiaalisia; liikkeistä haetaan uusia kavereita, yhteisöllisyyttä ja kuuluminen tunteita. Koska moni aktiivi työskentelee kulttuurialoilla, saavat he liikkeissä toimimisesta myös ammatillista hyötyä. Vastikkeeksi he tarjoavat oman osaamisensa ja ammattitaitonsa liikkeiden käyttöön. Yksilöiden ideoita, yhdessä tekemistä ja vapaamuotoisuutta toiminnassaan korostavat liikkeet koetaan omaan elämäntilanteeseen sopiviksi vaikuttamisfoorumeiksi. Toinen tärkeä motiivi toimintaan osallistumiselle onkin halu vaikuttaa oman asuinpaikan asioihin. Aktiivit näkevät liikkeet vaihtoehtoina raskaammille, yhdistystyyppisille vaikutusmuodoille. Koska Kallio ja Myyrmäki ovat alueina erilaisia, myös niiden tavoitteet eroavat toisistaan. Kalliossa toimintaa ohjaa henkinen kalliolaisuus, kaupunkitilan haltuunotto ja vaihtoehtojen tarjoaminen, kun taas Myyrmäessä yritetään irti ongelmalähiö-leimasta katutaiteen ja yhteisöllisten tapahtumien avulla. Vaikka kaupunginosaliikkeiden toiminta vaikuttaa kaupunginosiin niin henkisesti kuin fyysisestikin, kokevat monet aktiivit poliittisuuden ja edustamisen ongelmallisina. Liikkeiden toiminta erotettiin erityisesti puoluepolitiikasta. Ongelmalliseksi koettiin myös henkinen edustajuus eli arvojen esiintuominen ja kannanottojen tekeminen.</p> <p>Aineiston avulla päädytään tulokseen, että tutkielmassa esitellyt kaupunginosaliikkeet ovat osa laajempaa urbaania, suoraa toimintaa ja yhteisöllisyyttä korostavaa kaupunkiaktivismia. Tutkitut kaupunginosaliikkeet ovat nuoria ja vielä kehittyviä paikallisen kansalaisaktivismien foorumeita, jotka tarjoavat asukkaille ajan henkeen sopivia vaikuttamiskeinoja oman asuin ympäristön asioihin.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords kansalaisaktivismi kaupunginosaliikkeet kaupunkitila kollektiivinen toiminta vaikuttaminen yhteiskunnalliset liikkeet			

Sisällys

1 Kaupunginosista kajahtaa	1
1.1 Kallio-liikkeen lyhyt historia	4
1.2 Myyrmäki-liikkeen lyhyt historia	8
1.3 Tutkimusasetelma ja tutkielman rakenne	11
2 Yhteiskunnalliset liikkeet	12
2.1 Uudet ja vanhat liikkeet	13
2.2 Uus-uusliikkeet ja 1990-luvun liikehdintä	16
2.3 2000-luvun epämuodolliset liikkeet	20
2.4 Kaupunginosaliikkeiden toimintamuoto: tee-se-itse-urbanismi	22
3 Tutkimuskysymykset, menetelmä ja aineisto	24
3.1 Laadullinen tutkimus	24
3.2 Teoriaohjaava sisällönanalyysi	25
3.2.1 Analyysin tekeminen Atlas.ti-ohjelmalla	26
3.3 Tutkimusmenetelmänä puolistrukturoitu teemahaastattelu	27
3.4 Aineisto	29
3.4.1 Haastattelujen toteutus	31
3.4.2 Haastateltavat	33
4 Sosiaalista paikallista vaikuttamista	35
4.1 Sosiaalista kansalaistoimintaa	35
4.2 Uusi tapa toimia	38
4.3 Tahto vaikuttaa kaupunginosan asioihin	42
5 Kaupunginosaliikkeiden kollektiiviset tavoitteet	43
5.1 Kallio-liikkeen tavoitteet: Monimuotoinen kalliolaisuus	44
5.2 Kallio-liikkeen tavoitteet: Vaihtoehtoista katuelämää	46
5.3 Myyrmäki-liikkeen tavoitteet: Eroon ongelmalähiö-leimasta	49
5.4 Myyrmäki-liikkeen tavoitteet: Myyrmäestä Myyr-Yorkiksi	51
6 Vaikuttavaa tekemistä	54
6.1 Tapahtuma kerrallaan kohti parempaa kaupunkia	54
6.2 Poliittista vai epäpoliittista?	56
7 Aktiivista ja vaikuttavaa yhteisöllisyyttä	61
7.1 Kaupunginosaliikkeet 2010-luvun kansalaisaktivismina	61
7.2 Tee-se-itse-kaupunginosa	63
7.3 Kaupunginosa-aktiivit paikallisina vaikuttajina	67
8 Lopuksi	71
8.1 Johtopäätökset	71
8.2 Kontribuutio aikaisempaan tutkimukseen	75
8.3 Näkökulmia jatkotutkimukseen	77
Lähteet	79
Liite 1: Haastattelurunko	A

1 Kaupunginosista kajahtaa

Kesän 2015 aikana pääkaupunkiseudulla järjestettiin yli 50 tiettyihin kaupunginosiin keskittynyttä ilmaistapahtumaa. Touko-syyskuun välisenä aikana vietettiin muun muassa Arabian katufestivaaleja, Idän kyläjuhlia, Puotilan meripäiviä, Ruoholahden Kalaaseja, Ihana Kivikko -juhlaa, Lauttasaaren picnicia, Käpylän Kyläjuhlia, Puu-Vallilan Lasten Katubileitä, Pihlajasaaripäivää, Sun roba -katufestivaalia, Seurasaari soi -kulttuuri-iltaa, Tuusulan taiteiden yötä, Merellinen Kalasatama -taidetapahtumaa, KontuFestaria, RööperiFestia, Pihliksen kyläfestareita, Puu-Vallilan katubileitä, Herttoniemen kyläjuhlia, Kampin katujuhlia, Back to Ullanlinna -puistojuhlaa ja Matinkylän Matin Festia. Vaikka tapahtumia järjestävät niin alueiden yritykset, seurakunnat, paikallistoimijoiden verkostot kuin erilaiset aktivistiryhmätkin, on suurin osa kaupunginosatapahtumista alueiden asukkaiden vapaaehtoisesti järjestämiä.

Kaupunginosafestivaalit ja katujuhlat eivät ole uusi ilmiö, vaan niitä on järjestetty jo vuosikymmenten ajan. Maija Merimaa (2007) kirjoittaa, että nykyisen kaltaisia kaupunginosajuhlia alettiin järjestämään Helsingin alueella 1950–1970-luvuilla. Tällöin Helsingissä elettiin nopean kasvun aikaa ja tuoreet helsinkiläiset olivat innokkaita perustamaan oman asuinalueen asioita hoitavia kaupunginosayhdistyksiä. Kahdenkymmenen vuoden aikana asukasyhdistysten määrä nelinkertaistui ja niiden myötä myös kaupunginosajuhlien määrä. Asuinalueen omat juhlat olivat kiinteä osa kaupunginosayhdistysten toimintaa, ja omia juhlia alettiin järjestämään yleensä piakkoin yhdistyksen perustamisen jälkeen. Merimaa näkee useita syitä sille, miksi juhlat koettiin alusta lähtien tärkeäksi osaksi asukasyhdistysten toimintaa. Kaupunkiin maalta muuttaneet kaupunkilaiset hakivat esikuvia kotiseutujensa perinteisistä kyläjuhlista. Juhlat olivat myös toimiva keino luoda verkostoja naapureihin ja näin kiinnittyä uuteen asuinympäristöön, minkä lisäksi ajan kulttuuripolitiikka korosti kulttuuridemokratiaa, joka tarkoitti ”kaikkien oikeutta kulttuuriin tekijänä ja kokijana” (emt. 112). Helsingissä ei kuitenkaan ollut virallista toimijaa, joka tekisi kulttuuridemokratian mahdolliseksi, mistä syystä kulttuuritoiminta jäi asukkaiden vastuulle. Kaupunginosajuhlat eivät syntyneet viranomaisten toimesta, vaan ne lähtivät kaupunginosatoimijoiden omista aloitteista. Näin jokainen kaupunginosa sai asukkaidensa näköisen juhlan. (Emt. 111 ja 112.)

2010-luvulla paikallisia katujuhlia ja kansalaisfestivaaleja on syntynyt uudenlaisen kaupunkiaktiivisuuden ympärille. Pääkaupunkiseudulla on muutaman viime vuoden aikana herännyt uutta vapaaehtoisuuteen, vapaamuotoisuuteen ja sosiaalisuuteen pohjautuvaa aktiivisuutta, joka on usein saanut alkunsa sosiaalisessa mediasta. Kaupunginosakohtaista toimintaa on kehittynyt muun muassa ruokapiirien, paikallisten yhteistilojen (Huopalahden Asematila, kaupunkiviljelmät) sekä erilaisten teemapäivien, kuten Ravintola- ja Siivouspäivä, ympärille. (Ks. Kaupunkiaktivismi-hanke; Hernberg 2012; Rättilä & Rinne 2016.) Eloa kaupunginosaan ovat tuoneet myös kaupunginosakohtaiset liikkeet, joita on viime vuosina perustettu ympäri pääkaupunkiseutua.

Pro gradu -tutkielmassani tutkin uudenlaisia kaupunginosaliikkeitä, joita on perustettu ainakin Helsingin Kallioon (Kallio-liike), Kannelmäkeen (Kannelmäki-liike), Töölöön (Töölö-liike), Lauttasaareen (Laru-liike) ja Jätkäsaareen (Jätkäsaari-liike) sekä Vantaan Myyrmäkeen (Myyrmäki-liike). Kaupunkiaktiiviliikkeet järjestävät kaupunginosayhdistysten tavoin erilaisia tapahtumia alueidensa asukkaille ja pyrkivät myös vaikuttamaan asuinalueillaan eri tavoin. Kaupunginosaliikkeistä on kehittynyt lyhyen toiminta-aikansa aikana näkyviä ja vaikuttavia paikallisia toimijoita, joilla on oma näkemyksensä siitä, millaiseksi kaupunginosan tulisi kehittyä.

Tutkimuksessani tarkastelen liikkeitä 2010-luvun paikallistason yhteiskunnallisina liikkeinä ja niiden toimintaa tee-se-itse-urbanismina, jossa alueiden asukkaat tuovat toimintansa kautta esiin omia arvojaan ja aatteitaan. Toiminnan kautta liikkeet pyrkivät muuttamaan asuinalueitaan paitsi fyysisesti, niin myös henkisesti, kulttuurin, imagon ja ilmapiirin tasolla.

Koska 2010-luvun paikallisia asukasliikkeitä on tutkittu vain vähän, ei niille ole vakiintunut yleisessä tutkimuskäytössä olevaa nimeä. Kallio-liikkeen alkuaikojen kaupunkimaantieteen pro gradu -tutkielmassaan tutkinut Outi Rissanen (2012) on kutsunut liikettä kaupunginosatoiminnaksi. Laajin Suomessa tähän mennessä tehty tutkimus uusista kaupunkitoimijoista on Tiina Rättilän ja Jarno Rinteen

Kuntademokratia kaksilla raiteilla (2016), jossa he kutsuvat toimintaa asukasaktivismiksi ja asukasliikkeiksi. Tutkimuksessa asukasliikkeitä tarkastellaan kuntademokratian ja -vaikuttamisen kontekstissa, ja asukas-alkuisilla termeillä tutkijat ovat halunneet korostaa kuntalaisia ”asuin- ja lähiympäristöönsä vaikuttavina toimijoina” (emt., 16). Omassa tutkielmassani viitataan Kallio- ja Myyrmäki-liikkeeseen kaupunginosaliikkeinä, kuten myös haastattelemani henkilöt viittaavat ryhmiinsä ja niiden toimintaan. Käytän liikkeistä myös termiä kaupunkiaktivismiliike. Tarkastelen liikkeitä kaupunginosien kontekstissa, urbaanina ja paikallisena vaikuttamisen muotona. Kutsumalla kaupunginosatoimintaa liikkeiksi haluan myös tehdä eron vanhempaan ja järjestäytyneempään kaupunginosayhdistystoimintaan. Itse toimijoista käytän Rättilän ja Rinteen tavoin termiä aktiivit. Aktiivi-sanasto korostaa ihmiselle luontaista toimeliaisuutta, ja erottaa toimijat selkeästi esimerkiksi terroristeista tai muista radikaaleista ryhmistä. Aktivismilla Rättilä ja Rinne viittaavat kansalaisten aktiivisuuteen, jolla halutaan vaikuttaa yhteiskunnassa ja muuttaa sitä. (Emt., 17.)

Tutkielmassani tarkastelen tarkemmin kahta pääkaupunkiseudulla toimivaa kaupunginosaliikettä: Kallio-liikettä ja Myyrmäki-liikettä. Valitsin liikkeet, sillä ne ovat vanhimmat, suurimmat ja eniten julkisuudessa näkyvät kaupunginosaliikkeet. Lisäksi Myyrmäki ja Kallio ovat kaupunginosina erilaiset, ja liikkeiden toiminta onkin muokkaantunut kaupunginosien näköiseksi. Tarkastelen liikkeitä niiden jäsenten näkökulmasta. Olen kiinnostunut liikkeissä aktiivisesti toimivien yksilöiden henkilökohtaisista motiiveista, liikkeiden kollektiivisista tavoitteista ja niiden harrastamasta vaikuttamisesta.

Seuraavassa esittelen lyhyesti liikkeiden historiaa, toimintaa ja tärkeimpiä tapahtumia. Tiedot perustuvat tutkimushaastatteluihin, lehtiartikkeleihin sekä liikkeiden Facebook-sivuihin. Olen kysynyt luvan käyttää liikkeiden Facebook-sivuja tutkielmani tukena. Facebook-sivuilta olen käyttänyt tiedonlähteenä vain liikkeiden itsensä lähettämiä viestejä ja ilmoituksia, jättäen yksittäisten jäsenten viestit ja kommentit tarkastelun ulkopuolelle.

1.1 Kallio-liikkeen lyhyt historia

Helsingin Kalliossa vaikuttava Kallio-liike on toiminut esikuvana monelle muulle pääkaupunkiseudun kaupunkiliikkeelle. Liike perustettiin vuonna 2011 reaktiona Heikki Hurstin vähäosaisille ruokaa jakavan ”leipäjonon” sijainnista käytyyn keskusteluun. Keskustelusta ja sen luonteesta ärsyyntyneenä joukko paikallisia perusti Facebookiin Kallio-liike -ryhmän vastustamaan Kalliossa esiinnoussutta NIMBY (Not In My Backyard) -ajattelua. Viidessä päivässä yli 5000 Facebook-seuraajaa kerännyt liike vaikutti osaltaan siihen, että Helsingin kaupunki päätti lopulta vuokrata Hurstille uudet tilat edellisten tilojen vierestä Helsinginkadulta.

Leipäjonosta käydyin keskustelun jälkeen liikkeen Facebook-sivuilla alettiin pohtia, mitä muuta liike voisi saada aikaiseksi. Toukokuussa 2011 järjestettiin ensimmäinen Kallio-liikkeen kokoontuminen, johon osallistui noin viisikymmentä ihmistä suunnittelemaan tulevaa toimintaa. Jo ensimmäisessä kokoontumisessa sovittiin toiminnan lähtökohdat, jotka määrittelevät toimintaa edelleen yli viisi vuotta myöhemmin. Kallio-liike toimii kollektiivisesti ilman organisaatiota tai hierarkiaa ja se on puoluepoliittisesti sekä uskonnollisesti sitoutumaton. Liike ei ole järjestö eikä sillä ole edustajia, johtajaa, toimielimiä tai luottamustoimia. Ensimmäisen kokoontumisen jälkeen liikkeen Facebook-sivuilla julkaistun kirjoituksen mukaan Kallio-liike on yhteisö, jonka tarkoitus on tehdä Kalliosta ”avoimempi, demokraattisempi, välittävämpi ja hausempi kaupunginosa olla, elää ja yrittää” (Kallio-liikkeen Facebook-sivu 21.5.2011).

Liikkeen toiminnan keskiössä ovat kokoukset ja erilaiset sosiaalisen median kanavat, erityisesti Facebook. Liike pitää säännöllisin väliajoin yleiskokouksia, joihin kuka tahansa liikkeen toiminnasta kiinnostunut voi osallistua. Yleiskokouksissa ideoidaan tapahtumia, keskustellaan jo suunnitteilla olevista tapahtumista, mietitään liikkeen toiminnan tarkoitusta ja tavoitteita sekä esitellään toimintaa uusille jäsenille. Liikkeen toiminnassa keskeistä on myös Facebook, jossa liikkeen jäsenet voivat helposti esitellä omia ideoitaan ja kokeilla niiden kannatusta sekä keskustella tapahtumista niille perustetuilla sivuilla. Kun jokin tapahtuma päätetään järjestää, siitä kiinnostuneet kokoontuvat yhteen Facebookissa ja tapaavat tarvittaessa kasvokkain kokoustaen. Liikkeellä oli alkuvuosina Facebookissa myös erilaisia alaryhmiä, joihin aktiivit

liittyivät Facebookissa oman mielenkiintonsa mukaan. Näitä ryhmiä olivat muun muassa demokratia ja vaikuttaminen, sosiaalinen vastuu sekä eri tapahtumien omat ryhmät. Nykyisin toiminta keskittyy enemmän yksittäisten tapahtumien ja kampanjoiden ympärille. Tästä huolimatta Facebook on liikkeelle edelleen tärkeä mainostus- ja yhteydenpitokanava, ja liikkeellä on yli 15 000 seuraajaa (4/2016).

Viiden toimintavuotensa aikana Kallio-liike on, yksin ja yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa, järjestänyt monenlaista toimintaa Kallion alueella. Väkirikkaimmat ja eniten huomiota herättäneet liikkeen järjestämistä tapahtumista ovat olleet vuotuinen Kallio Block Party -katujuhla sekä varsinkin liikkeen toiminnan alkuvuosina suositut puistokirppikset. Muita säännöllisemmin järjestettyjä tapahtumia ovat olleet korttelikeittiöt, joissa ruokaillaan yhdessä eri puolilla Kalliota, erilaiset kirpputori-tapahtumat ja liikkeen kokouksina toimivia ”möötet”. Kallio-liike on ollut monena vuonna järjestämässä ohjelmaa myös lokakuisin järjestettävään Asunnottomien yöhön. Kallio-liikkeen yhteistyökumppaneina ovat olleet muun muassa Diakonissalaitos, Kallion Kirjasto ja Helsingin nuorisoasiainkeskus.

Asunnottomien yö -tapahtumien lisäksi liike on pyrkinyt vaikuttamaan kaupunginosan asukkaiden asenteisiin myös muiden tapahtumien välityksellä. Vuoden 2012 jääkiekon maailmanmestaruusturnauksen aikoihin organisoitiin Multicultural Hockey Nigh -ilta, jonka tarkoituksena oli tarjota turvallinen ja monikulttuurinen ympäristö Suomen kansallislajin seuraamiseen. Vuonna 2012 pidettiin Diakonissalaitoksen kirkossa hyväntekeväisyyskonsertti paperittomien siirtolaisten hyväksi ja tammikuussa 2016 samassa paikassa musisoitiin Tukeudu Kallioon -tukikonsertissa, jolla kerättiin varoja alaikäisille turvapaikanhakijoille. Helmikuussa 2015 kerättiin kenkiä vähävaraisille Soppaa ja ystävyyttä -tapahtumassa.

Yksittäisten tapahtumien ohella liike on vaikuttanut Kalliossa erilaisten kampanjoiden ja projektien kautta. Loppuvuodesta 2012 Kallion huonomaineinen Vaasankatu muutettiin joulukaduksi, joka koristeltiin Kallio-liikkeen toimesta. Joulukuun aikana kadulla pidettiin jouluisia tapahtumia ja yrittäjien organisoima joulukalenteri.

Joulukatu-tapahtuma oli varmasti osaltaan vaikuttamassa siihen, että kesällä 2013 Vaasankatu muutettiin kokeilumielessä kävelykaduksi noin vuoden ajaksi (Rissanen 2014). Erityistä huomiota liike on kiinnittänyt myös Vaasankadun itäpäässä sijaitsevaan Vaasanpuistiksoon, jota myös Vaasanaukioksi, Piritoriksi ja Ikuisen vapun -aukioksi kutsutaan. Lokakuussa 2013 liike pystytti kaupungin luvalla aukiolle telttapaviljongin, jolla haluttiin lisätä alueen viihtyisyyttä, käyttöä ja näin myös turvallisuutta. *Citizen-pavilion* -nimisen rakennelman olivat suunnitelleet arkkitehdit Emmi Keskisarja ja Pekka Tynkkynen. Puolitoista vuotta myöhemmin kaupunki päätti kuitenkin olla jatkamatta paviljongin lupaa siitä tulleen runsaan kritiikin johdosta (Helsingin kaupunki 2015). Helsingin rakennusvirasto purki telttakatoksen Kallio-liikkeen hakeman lisääjän jälkeen helmikuun alussa 2016 (Salomaa 2016). Katoksen lisäksi liike organisoi alkuvuodesta 2014 kaikille avoimen Kurvi kondikseen -ideakilpailun, jossa etsittiin ideoita ja aloitteita Vaasanaukion kehittämiseksi. Liikkeen mukaan Helsingin kaupunki oli lopettanut aukion kehittämisen, minkä seurauksena aukio oli tyhjä ja turvaton. Huhtikuussa 2016 Helsingin kaupunki ilmoitti, että rakennusvirasto aloittaa Vaasanaukion ideasuunnitelman laadinnan syksyllä 2016 (Helsingin kaupunki 2016).

Viiden vuoden aikana Kallio-liike on ollut organisoimassa kymmeniä tapahtumia, joihin on osallistunut kymmeniä tuhansia ihmisiä. Koska liikkeen toiminta perustuu sen aktiiveihin ja heidän haluihinsa, on toiminta ja sen aktiivisuus vaihdellut vuodesta toiseen. Esimerkiksi alkuvuosina suosittujen ja usein järjestettyjen puistokirppisten järjestäminen on vähentynyt, ja viimeisin puistokirppis järjestettiin vuonna 2014. Viime vuosina liikkeen toiminnassa yksittäisten tapahtumien merkitys on vähentynyt, kun toiminta on keskittynyt yhä enemmän Kallio Block Party -katujuhlan organisointiin.

Tunnetuin ja eniten huomiota osakseen saanut Kallio-liikkeen tapahtuma on elokuun alussa järjestettävä Kallio Block Party -katujuhla, jota on vietetty jo liikkeen ensimmäisestä toimintavuodesta alkaen. Kadunvaltauksia tutkineen Yliselän (2008) mukaan kadunvaltaustapahtumia on järjestetty Helsingissä 1990-luvun loppupuolelta alkaen, kun katuja vallattiin ympäri Suomen Iso-Britanniassa alkunsa saaneen Reclaim The Streets -tapahtuman innoittamana. Tuolloin suurin kadunvaltaus järjestettiin heinäkuussa 1998, kun Helsingissä Simonkadun ja Yrjönkadun valtaus keräsi kaduille

tuhansia ihmisiä. (Emt., 48). Kaupunginosatoimijoiden järjestämiä vastaavia katufestivaaleja on vietetty muun muassa Helsingin Punavuoressa, jossa järjestettiin vuosina 2010, 2011 ja 2012 Punajuuri Block Party -katujuhlat.

Kallio-liikkeen katujuhliin on alusta alkaen kuulunut olennaisena osana katujen sulkeminen autoilta ja muulta raskaalta liikenteeltä. Katujen valtauksiset eivät ole tapahtuneet luvatta, vaan ne on toteutettu yhteisymmärryksessä Helsingin kaupungin viranomaisten kanssa. Useimpina vuosina Kallio Block Party on saanut myös rahallista tukea Helsingin kulttuurivirastolta. Rahaa on kerätty myös lahjoituksina mesenaattikeräyksen kautta. Esimerkiksi vuonna 2015 juhlien järjestämiseen kerättiin yksityisiltä lahjoittajilta liki 8000 euroa. Yhteistyötä on tehty myös paikallisten toimijoiden kuten alueen yrittäjien, kirkon ja kirjaston kanssa. Tästä huolimatta katujuhlat ovat ennen kaikkea vapaaehtoisvoimin ja riippumattomasti järjestetty tapahtuma. Maksuttoman katujuhlan järjestämiseen osallistuu vuosittain yli 100 Kallio-liikkeen aktiivia ja järjestämisessä mukana olevien aktiivien määrä on kasvanut vuosi vuodelta. Juhlat ovat kaikkina vuosina keränneet Kallion kaduille kymmentuhatpäisen juhlayleisön. Musiikin lisäksi katujuhlien ohjelmassa on kuvataidetta, katukulttuuria, klubeja, elokuvia, runoutta, tanssia, tansseja, teatteria, ja lastenohjelmaa.

Haastateltujen Kallio-liikkeen aktiivien mukaan liikkeellä ja sen järjestämällä katujuhliilla on hyvä maine, minkä vuoksi tapahtuma on vuosi vuodelta voinut kasvaa ja kehittyä hyvässä yhteistyössä kaupungin ja eri toimijoiden kanssa. Vaikka soraääniä ja joitain valituksia on toki kuulunut, on palaute juhlilta ollut lähes kokonaan myönteistä. Juhlissa ei ole ollut suuria häiriöitä tai uhkaavia tilanteita, ja aktiivit ovat pitäneet huolen juhla-alueiden siisteydestä. Vuoden 2015 jälkeen poliisi kehui juhlia siitä, ettei yli 10 000 juhlijasta ollut jäänyt jälkeen kuin tupakantumpeja (Nyt.fi, 2015b). Hyvin sujuneista juhlilta huolimatta, moni vuoden 2015 juhlien järjestämiseen osallistunut Kallio-liike aktiivi ajattelee, ettei Kallio Block Partyja enää voida järjestää ainakaan samalla kaavalla kuin aiempina vuosina. Järjestäjien mukaan juhla on kasvanut jo liian suureksi vapaaehtoisvoimin järjestettäväksi. Koska Kallio-liike ei ole rekisteröity yhdistys tai muu virallinen organisaatio, joutuvat tekijät hakemaan lupia ja vakuutuksia tapahtumalle yksityishenkilöinä ja omilla nimillään. Moni ajattelee, että kun juhlien

kasvaessa myös riskit kasvavat, ei tällainen menettely enää toimi. Liikkeen sisällä pohditaankin tulisiko Kallio Block Party irrottaa liikkeestä omaksi toimijakseen. Myös virallisemmasta organisoitumisesta on keskusteltu, mikä on kohdannut lujaa vastustusta.

1.2 Myyrmäki-liikkeen lyhyt historia

Vantaan Myyrmäessä toimiva Myyrmäki-liike on tutkielmani toinen tutkimuskohde. Liike on toiminut loppuvuodesta 2012 alkaen Myyrmäen asukkaiden yhteisenä toiminta- ja vaikuttamisfoorumina. Liikkeen toiminta ei rajoitu ainoastaan Myyrmäkeen, vaan se kattaa koko Myyrmäen-suuralueen, johon kuuluu yhteensä yksitoista kaupunginosaa (Askisto, Hämeenkylä, Hämevaara, Kaivoksela, Linnainen, Martinlaakso, Myyrmäki, Petikko, Vantaanlaakso, Vapaala ja Varisto) ja jonka alueella asuu yli 51 000 ihmistä (2010). Erityisesti asuinalueen kehittämiseen ja katutaiteeseen panostavan Myyrmäki-liikkeen Facebook-ryhmän kuvauksen mukaan liike on ”eri-ikäisten Myyrmäen suuralueella asuvien, opiskelevien, työskentelevien ja harrastavien avoin ja puoluepoliittisesti sitoutumaton yhteisö” (Myyrmäki-liikkeen Facebook-sivu 28.1.2016). Liikkeen Facebook-sivu on erittäin aktiivinen, ja sillä on yli 5400 seuraajaa (4/2016). Liikkeen oman toiminnan lisäksi sivulla mainostetaan alueen muiden toimijoiden tapahtumia, levitetään paikallisia uutisia ja keskustellaan ajankohtaisista kehityshankkeista. Facebook-sivun lisäksi liikkeellä on aktiiviset nettisivut, ja se on ollut tukemassa suosittua *Humans of Myyr York* -sivuston perustamista, jossa on kuvia ja tarinoita Myyrmäen asukkaista.

Lokakuussa 2012 perustettu Myyrmäki-liike sai alkunsa kahden paikallisen aktiivitoimijan ravintolakeskustelusta. Liikettä perustamassa olleet paikallisaktiivit olivat huolissaan huonomaineisen Myyrmäen-aseman kunnosta. Lisäksi harmitti, että kaupunki oli kävelykatu Myyrmäenraitin peruskorjauksen yhteydessä maalannut harmaalla ylitse 80-luvun lopulla ja 90-luvun alussa maalattuja graffiteja. Harmaan seinän tilalle olisi hyvä saada taas väriä ja asemalle eloa. Ongelmia päätettiin lähteä ratkomaan perustamalla Facebookiin osittain Kallio-liikkeen toiminnasta inspiroituneena Myyrmäki-liike. Perustamisen jälkeen kuluneiden neljän vuoden aikana Myyrmäki-liikkeestä on kasvanut aktiivinen paikallinen toimija, joka ottaa ”väkevästi kantaa viihtyisämmän, turvallisemman ja elävämmän Myyrmäen puolesta” (kirjoitus

liikkeen Facebook-sivulla 11.10.2013). Se on ollut aktiivisesti ja jopa suoran toiminnan kautta kehittämässä Myyrmäen-aluetta yhteistyössä Vantaan kaupungin sekä alueen muiden toimijoiden kanssa. Alueen asukkaiden tuen osoituksena Myyrmäki-liike äänestettiin Vantaan Sanomien äänestyksessä Vuoden Vantaalaiseksi vuonna 2014 (Tervo 2014).

Liikkeen alkutaipaleella alettiin siis parantamaan paikallista juna-asemaa sekä palauttamaan graffitit ja seinämaalaukset Myyrmäen katukuvaan, ja nämä kaksi teemaa ovatkin olleet keskeisiä liikkeen toiminnassa. Liike on ollut aktiivisesti mukana Myyrmäen-aseman kehittämisessä. Kolmen vuoden aikana Myyrmäen asema on kokenut täydellisen muutoksen, kun siitä on aktiivien ja Vantaan kaupungin yhteistyöllä kunnostettu Myyrmäen taideasema. Vuosina 2013–2015 peruskorjauksen yhteydessä aseman sisäseinät maalattiin täyteen värikästä katutaideita MulticolorDreams-katutaideryhmän toimesta. Kesällä 2015 aseman ulkoseinät maalasi Chilestä lähtöisin oleva UnKolorDistinto-ryhmä. Seinämaalausten ohella tavoitteena oli saada asemalle kahvilatoimintaa ja muutenkin elävöittää tilaa, niin että se olisi muutakin kuin vain läpikulkutila. Liikkeen aktiivisen lobbauksen johdosta asemalla on nykyisin pikaruokaravintola, minkä lisäksi liike on hankkinut tilaan vapaasti käytettävissä olevan pianon, tarvikkeita yhteistapahtumien järjestämiseen sekä kolme kuvatelinettä, johon kuka tahansa voi laittaa taidettaan esille. Asemalla on järjestetty myös säännöllistä kirpputoria ja joulumyyjäiset, joihin liike on tarjonnut myyntikatoksia.

Liikkeen tavoitteena on, että asemasta ja koko kaupunginosasta kehittyä oikea ”katutaidemekka” (Nyt.fi, 2015a). Värikkäillä muraaleilla kyllästetyn aseman lisäksi liike on aktiivisesti edistänyt myös muun katutaiteen asemaa ja näkyvyyttä Myyrmäen-suuralueella. Nykyisin graffiteilla ja seinämaalauksilla väritettyjä tunneleita on alueella jo kymmenkunta, minkä lisäksi liike on yhdessä Street Art Vantaan kanssa ylläpitänyt jo kolmen vuoden ajan kaikille avointa graffiti- ja taideseinää kauppakeskus Myyrmännin kupeessa.

Näiden projektien lisäksi liike on ollut aktiivisesti mukana keskustelussa Myyrmäen keskustan kehittämisestä. Liike on pitänyt Facebook-sivuillaan näkyvästi esillä kehittämisprojektin eri vaiheita, minkä lisäksi se on järjestänyt aiheesta keskustelutilaisuuksia. Loppujen lopuksi Myyrmäen keskustan kehittämishankkeen sai toteutettavakseen rakennusosakeyhtiö Hartelan, VVO-yhtymä Oyj:n ja Helsingin seudun opiskelija-asuntosäätiön työryhmä, jonka suunnitelmissa oli mukana myös Myyrmäki-liikkeen kautta tulleita ideoita ja ehdotuksia. Liikkeen alkuvuosina liike ja sen aktiivit olivat mukana kehittämässä vanhan Kino Myyrmäen elokuvateatterin tilasta esittävän taiteen tilaa nimeltään Myyrmäen näyttämö, mutta loppujen lopuksi Vantaan kaupunki päätti olla osallistumatta hankkeeseen vuonna 2013 (Jokinen 2013). Myyrmäen näyttämö -hanke kaatui tästä johtuvaan rahoituksen puutteeseen. Lisäksi liike on kehittänyt Myyrmäen Monttu -tapahtumapaikkaa, joka avattiin kesällä 2015.

Kallio-liikkeeseen verrattuna Myyrmäki-liikkeen toiminnassa korostuvat tapahtumien sijaan erilaiset projektit, joilla liike pyrkii vaikuttamaan alueen fyysisiin tiloihin ja näin kehittämään asuinalueesta viihtyisämpää ja turvallisempaa. Liike järjestää usein keskustelutilaisuuksia ajankohtaisista aiheista, minkä lisäksi liike on pitänyt koulutustilaisuuksia paikallisille toimijoille, joita kiinnostaa itse toteuttaa tapahtumia.

Sen sijaan, että Myyrmäki-liike olisi lähtenyt itse kehittämään uusia tapahtumia, on se aktivoinut paikallisesti monia jo muualla suosittuja tapahtumia. Suosituimpia liikkeen tapahtumista ovat olleet puistokirppikset, jotka ovat keränneet Jokuomapuistoon parhaimmillaan yli 7000 kävijää. Idea puistokirppiksistä tuli vuoden 2013 toukokuussa järjestetystä Siivouspäivästä, jota liike markkinoi aktiivisesti alueella ja sosiaalisessa mediassa. Siivouspäivän-kirpputorin suosion johdosta päätettiin alkaa järjestämään omia ”Myyr Yorkin Puistokirppiksiä”, jotka keräävät yhteen kolme kertaa kesässä satoja myyjiä ja tuhansia kävijöitä. Muita liikkeen yhteistyössä muiden paikallisten toimijoiden kanssa järjestämiä tapahtumia ovat olleet muun muassa ulkoilmaelokuvanäytökset, Earth Hour -tapahtumat, Ravintolapäiviin osallistuminen, ja erilaiset paikalliset juhlat, kuten Myyrmäen aseman ja vuonna 2015 valmistuneen kehäradan avajaiset. Tapahtumien lisäksi liike kokoontuu noin kerran kuukaudessa ”miitteihin”, joissa keskustellaan ja suunnitellaan tulevaa toimintaa.

Puistokirppisten jälkeen suurin Myyrmäki-liikkeen tapahtuma on ollut elokuussa 2015 järjestetty *Why So Myrksi? Myyrmäen oma taiteiden yö* -tapahtuma, joka keräsi Myyrmäen keskustaan 3000–5000 kävijää. Idea omasta kaupunginosajuhlasta oli herännyt liikkeen aktiivien keskuudessa yli vuotta aiemmin. Uuden paikallisen juhlan synnyttämisen lisäksi juhlilla haluttiin jatkaa perinteitä, sillä 70- ja 80-luvulla kaupunginosassa oli juhlittu Myyrmäki-päivää. Tärkeimpänä toiveena oli kuitenkin järjestää kaupunginosassa jotain uutta ja omaa. Järjestäjien toiveena oli luoda tapahtuma, joka keräisi yhteen Myyrmäki-liikkeen aktiiveja, alueen asukkaita, yrittäjiä ja muita toimijoita. Mukana järjestämässä olikin Myyrmäki-liikkeen lisäksi noin kolmekymmentä paikallista toimijaa ja yritystä, ja ohjelmassa oli musiikkia, kuvataiteita, valokuvanäyttely, elokuvia, katutaideita, kilpailuja, skeittausta, tanssia, petankkia ja yhteislaulua.

1.3 Tutkimusasetelma ja tutkielman rakenne

Tutkimuksessa tarkastelen Myyrmäki-liikettä sekä Kallio-liikettä, jotka ovat pääkaupunkiseudulla toimivia kaupunginosaliikkeitä. Näiden kahden asukasaktiiviliikkeen kautta hahmottelen kuvaa 2010-luvun asukasvaikuttamisesta ja sen uusista foorumeista. Tutkimuksen tavoitteena on lisätä tietämystä kaupunginosaliikkeistä. Tutkitun kaltaisia vapaamuotoisia, paikallisia, sitoutumattomia ja tapahtumien kautta kaupunginosissa vaikuttavia aktiiviliikkeitä on tutkittu Suomessa vain vähän. Laajin aihetta tarkasteleva tutkimusprojekti Suomessa on ollut Tampereen yliopiston tutkijoiden Tiina Rättilän ja Jarmo Rinteen *Kuntasäpinää 2015* -tutkimus (2016), joka selvitti paikallisen asukasaktiivisuuden muotoja ja toimintatapoja. Uudenlaista asukasaktiivisuutta tutkitaan myös Helsingin Yliopiston sosiaalitiiteen laitoksen tutkijoiden Pasi Mäenpään ja Maija Faehnen vetämässä *Kaupunkiaktiivisuus metropolin voimavarana* -hankkeessa. Yliopistollisia opinnäytetöitä 2010-luvun kaupunkiaktiivisuudesta ovat tehneet muun muassa Kallio-liikkeen alkuaikojia tutkinut Rissanen (2012), Ravintolapäivää kulutuskulttuurin ilmiönä tutkaillut Liiri (2013) sekä Occupy Helsinki -ryhmittymän ja Ravintolapäivän viestintää tarkastellut Simola (2014).

Tutkielmassa on kahdeksan lukua. Toisessa luvussa esittelen tutkimuksen teoreettisen kontekstin: tarkastelen kaupunginosaliikkeitä 2010-luvun yhteiskunnallisina liikkeinä ja

niiden toimintaa tee-se-itse-urbanismina. Kolmannessa luvussa esittelen tutkimuskysymykseni, avaan käyttämiäni tutkimusmenetelmiä ja esittelen aineistoa ja sen keruuta. Luvuissa neljä, viisi ja kuusi analysoin tutkimiani kaupunginosaliikkeitä ja niiden toimintaa haastattelujen pohjalta. Analyysi on jaettu kolmeen osaan. Neljännessä luvussa tarkastelen liikkeissä toimivien yksilöiden syitä toimintaan mukaan lähtemiselle. Viidennessä luvussa erittelen Myyrmäki-liikkeen ja Kallio-liikkeen kollektiivisia tavoitteita. Luvussa kuusi erittelen liikkeiden toiminnan ja näin myös vaikuttamisen tapoja. Analyysin jälkeen luvussa seitsemän pohdin analyysissä esiintulleita huomioita yhteiskunnallisten liikkeiden ja tee-se-itse-urbanismin kontekstissa. Lopuksi tiivistän tutkimukseni johtopäätökset, tarkastelen niitä suhteessa aiempaan tutkimukseen ja pohdin aiheita jatkotutkimusta varten.

2 Yhteiskunnalliset liikkeet

Vuonna 2006 julkaistun *Kohti aktiivista kansalaisuutta – Kansalaisyhteiskunta 2006* -raportissa havaittiin, että nykyisin nuoria ihmisiä ei enää kiinnosta sitoutua pitkäksi aikaa yhteen toimintamuotoon. Sen sijaan yhteiskunnallisesti aktiivisia yksilöitä kiinnostaa konkreettinen toiminta ja heidän mielenkiintonsa jakautuu useiden eri verkostojen, toimijoiden ja projektien välillä. Perinteinen järjestötoiminta elää Suomessa edelleen vahvana, mutta niiden rinnalle on syntynyt vapaamuotoisia yhteisöjä, joiden toiminnassa korostuu paikallisen tason suora toiminta. (Emt., 34–35; ks. myös Harju 2003.) Konkreettista toimintaa ja jäsenyyden keveyttä toiminnassaan korostavat kaupunginosaliikkeet ovatkin hyvä esimerkki 2010-luvun suomalaisesta yhteiskunnallisesta liikehdinnästä. Tutkielmassani tarkastelen kaupunginosaliikkeitä epämuodollisina yhteiskunnallisina liikkeinä, jotka toimivat paikallistasolla, virallisten organisaatioiden, järjestöjen ja viranomaistahojen ulkopuolella

Nykymuotoisten yhteiskunnallisten liikkeiden esiasteena voidaan pitää esimerkiksi talonpoikaisliikettä, joka kehittyi reaktionä esiteollisen ajan valtioiden ja lisääntyvän kaupallistumisen välisiin konflikteihin. Empiirisenä ilmiönä yhteiskunnallisia liikkeitä alettiin tarkastella kuitenkin vasta työväenliikkeen muotoutumisen jälkeen 1900-luvun vaihteessa. Nykyisin yhteiskunnallisista liikkeistä puhuttaessa viitataan edustuksellisten

poliittisten foorumeiden ulkopuolella toimiviin ryhmiin ja organisaatioihin. (Rasmus 2006, 59–61, 65.)

Yhteiskunnallinen liike on joukko ihmisiä, joka toimii yhteisen päämäärän hyväksi. Vaikka liikkeet voivat pitää sisällään monenlaista toimintaa ja erilaisia alaryhmiä, yhdistää niiden jäseniä kiinnostus ja innostus samaa asiaa kohtaan. (Jallinoja 1983, 9.) Meluccin (1996, 28) mukaan yhteiskunnallinen liike viittaa analyttisena kategoriana niihin kollektiivisen toiminnan muotoihin, jotka nostattavat solidaarisuutta ja yhteisöllisyyttä, koettavat toiminnallaan edistää tai jarruttaa yhteiskunnallista muutosta, ja saavat aikaan yhteiskunnallisia konflikteja. (Ks. myös Ilmonen 1998, 15–16; Rasmus 2006, 62.) Myös della Portan ja Dianin (2006) yhteiskunnallisten liikkeiden määritelmässä solidaarisuus ja konfliktit ovat keskeisiä. Kirjoittajien mukaan yhteiskunnalliset liikkeet ovat epämuodollisesti muotoutuneita toimijoiden verkostoja, joiden toiminnassa korostuvat jaetut uskomukset ja solidaarisuus. Liikkeet syntyvät yhteiskunnallisten kiistakysymysten seurauksina, joihin liikkeet vastaavat eritavoin protestoiden. Uusia sosiaalisia liikkeitä syntyy, kun olemassa olevat yhteiskunnallisen vaikuttamisen foorumit eivät ole enää riittäviä tai yksilöt kokevat ne epäoikeudenmukaisiksi. (Emt., 13, 14 ja 20–21.)

2.1 Uudet ja vanhat liikkeet

Tieteellisessä tutkimuksessa yhteiskunnallista liikehdintää on jaettu ajallisiin periodeihin, joita Tarrow (1998) kutsuu yhteiskunnallisiksi kiistakausiksi. Kiistakausi on ajanjakso, jonka aikana ristiriidat yhteiskunnassa voimistuvat, toiminta ja aktiivisuus leviävät läpi yhteiskunnan voimakkaimmin mobilisointuneista osa-alueista vähemmän mobilisointuneisiin, yhteiskunnallinen argumentaatio saa uusia muotoja ja tätä kautta syntyy uusia kollektiivisen toiminnan tapoja sekä organisoitujen ja vähemmän organisoitujen toimintamuotojen yhdistelmiä. (Emt., 199–200.) Ilmonen (1998) näkee, että kiistaperiodin käynnistävät tietyt ulottuvuudet, jotka kiihdyttävät yhteiskunnallista aktiivisuutta. Näitä ovat kansalaisten parantuneet osallistumismahdollisuudet, äänestäjäkunnan liikkuvuus, poliittinen epävarmuus, todennäköisyys vaikutusvaltaisten liittolaisten saamiseen, yhteiskunnan eliitin jakautuminen sekä muutokset yhteiskunnallisten liikkeiden toimintaehdoissa. (Emt., 17.) Perinteisesti eri periodeiden

liikehdinnän on nähty eroavan aiemmista yhteiskunnallisen toiminnan muodoista, ja on alettu puhumaan vanhoista, uusista ja uus-uusista liikkeistä.

Vanhoilla liikkeillä tarkoitetaan pääasiassa 1920-luvulta eteenpäin kehittyneitä luokka- tai intressiperusteisia yhteiskunnallisia liikkeitä. Tunnetuin näistä on työväenliike. Toisin kuin aiempi kansalaisaktivismi, oli työväenliike alusta asti sekä toiminnaltaan että muodoltaan yhteiskunnallinen liike. Teollistumisen lieveilmiöitä vastustamaan nousseen työväenliikkeen toiminnassa keskeistä olivat erilaiset kollektiiviset mielenilmaukset kuten mielenosoitukset, lakot ja vaalitaistelut. (Rasimus 2006, 65 ja 66.) Toimintaa luonnehti hierarkkinen organisoituminen (ry-muotoisuus), edistysusko, ryhmäetujen ajaminen, jäsenyyden sitovuus ja vaaleihin osallistumisen korostaminen (Ilmonen 1998, 32). Työväenliikkeen ohella yksi vanhimmista Suomessa toimivista liikkeistä on Naisasialiike, joka aloitti järjestäytyneen toiminnan jo vuonna 1884 (Jallinoja 1983, 248).

1960-luvun yhteiskunnallisen radikalismien aalto synnytti puolestaan niin kutsutut uudet yhteiskunnalliset liikkeet. Uusien liikkeiden teemoja olivat muun muassa yhtenäiskulttuurin rajojen murtaminen, vähemmistön kansalaisoikeudet, suvaitsevaisuus sekä kehitysmaiden ja ympäristön ongelmat. Suomessa liikehdintä synnytti muun muassa ympäristöliikkeen, feministisen naisliikkeen (ks. Jallinoja 1983) ja sivistysyliopistoliiikkeen. Nämä liikkeet ankkuroivat itsensä puoluepolitiikan ulkopuolelle, korostaen toiminnassaan perinteisille yhteiskunnallisille liikkeille vieraita ominaisuuksia, kuten autenttisuutta, riippumattomuutta ja yksilöllistä autonomiaa. (Konttinen 1998, 187–188, 200–208.)

Ilmonen (1998) väittää, että uusien liikkeiden uutuus ei perustu vain siihen, että ne nostavat esiin uudenlaisia agendoja ja tuottivat vaihtoehtoisia tulkintoja yhteiskunnasta. Uutta on myös toiminnan muoto: liikkeet ovat enemmänkin ”sosiaalisia identiteettejä” (emt., 29) kuin poliittisia uudistuksia ajavia liikkeitä. Liikkeiden sisäistä yhteisöllisyyttä rakennettiin julkisuuden kautta, sillä uusien liikkeiden jäsenyys oli enemmän symbolista kuin sitovaa. Kokonaisvaltaisten poliittisten ohjelmien tai uudistusten sijaan uudet

liikkeet pyrkivät vaikuttamaan kansalaisten arjessa, vaatimalla muutoksia modernin elämäntavan vinoumiin ja epäkohtiin. (Emt., 27, 29–30 ja 32.)

Melluccin (1996) mukaan 1960–1990-luvuilla syntyneet yhteiskunnalliset liikkeet ohittavat poliittisen systeemin eivätkä ole kiinnostuneita vallasta tai hallitsemisesta. Sen sijaan ne haastavat jaon julkiseen ja yksityiseen politisoimalla seksuaalisia ja biologisia identiteettejä. (Emt., 102–103.) Della Porta (2000, 238) esittää, että uudet liikkeet ovatkin vastareaktio puolueiden irtaantumiselle kansalaisyhteiskunnasta ja niiden ”kyvyttömyydestä edustaa uusia yhteiskunnallisia jakoja”. Yhteiskuntatieteellinen tutkimus onkin korostanut sitä, kuinka uudet liikkeet tuottavat katkoksia politiikkaan tuomalla yhteiskunnalliseen toimintaan mukaan uusia osallistumisen muotoja. Uudet liikkeet tarjosivat vaihtoehdon poliittisen järjestelmän formaaleille ja institutionalisoituneille menettelytavoille. Ne ovat esittäneet itsensä alhaalta tulevan demokratian instituutioina ja edistäneet vaihtoehtoisia yhteiskunnallisen vaikuttamisen muotoja. (Ks. myös Beck 1995, 35.)

Yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimus on korostanut uusien liikkeiden organisoitumistapojen monimuotoisuutta (della Porta & Diani 1999, 165). Suomalaiseen yhteiskunnalliseen liikehdintään on Siisiäisen (1998) mukaan kuitenkin perinteisesti kuulunut järjestäytyminen yhdistysmuotoisesti, ja erilaiset yhteiskunnalliset liikkeet ovat muokanneet toimintansa formaalin yhdistysmuodon malliin sopivaksi. Muutenkin suomalaiset yhteiskunnalliset liikkeet ovat olleet melko maltillisia; niiden toiminnalle on ollut ominaista yksityisomaisuuden kunnioitus, asiallisuus ja vakavuus, sekä valtion ja kunnan viranomaisten välityksellä vaikuttaminen. Suora toiminta ei ole ollut suomalaisille liikkeille tavallista, vaan ne ovat pyrkineet edistämään ajamiaan asioita vallassa olevan poliittis-hallinnollisen järjestelmän puitteissa. (Emt., 219 ja 222–226.)

Yhteiskunnalliset liikkeet ovat uusia ja vanhoja vain kun niitä verrataan toisiinsa. Usein vanhat ja uudet liikkeet erotetaan toisistaan niiden toimintamuodon mukaan. Vanhojen liikkeiden nähdään edustavan yhdistys- ja järjestömuotoista formaalia kollektiivista

toimintaa, kun taas uudemmat liikkeet toimivat ei-formaalisti liikehtien. Ilmosen ja Siisiäisen (1998) mukaan eri periodeiden liikkeiden välinen jakolinja ei mene toiminnan formaalisuuden asteen mukaan. Sen sijaan formaali ja ei-formaali toiminta edustavat yhteiskunnallisen liikehdinnän eri puolia ja eri kehitysvaiheita, jotka nousevat liikkeen toiminnan kannalta ajankohtaisista taloudellisista ja poliittisista tilanteista. (Emt., 13–14.)

Vanhat liikkeet eivät katoa uusien tieltä, vaan ne toimivat samanaikaisesti yhteiskunnan eri areenoilla vaikuttaen. Uudet yhteiskunnalliset tilanteet avaavat uusia toimintatiloja, joita uudenvuoden liikehdintä hyödyntää. Uusia liikkeitä on perinteisesti verrattu vanhempiin liikkeisiin, kuten työväenliikkeeseen, jolloin vanhat liikkeet on esitetty yhtenäisinä, monoliittisinä kokonaisuuksina. Ilmonen (1998) kuitenkin korostaa, että nykyisellä työväenliikkeellä on pitkä historia, johon mahtuu monenlaisia virtauksia. Työväenliikkeen alkuvaiheessa liike edusti uudenlaista elämäntapaa ja vaihtoehtoista sosiaalista yhteiskunnallisuutta, josta myöhemmin kehittyi palkkatyötä ja vapaa-ajan käyttöä koskeva diskurssi. Liikkeen alkuvaiheessa toiminnassa korostuivat myös pehmeät arvot, kuten solidaarisuus ja moraaliset hyveet, jotka nykyisin tulevat esiin varsinkin yhteisissä juhlissa, kuten vappumarssilla. (Emt., 21 ja 35; ks. myös Haapanen 1999.) Siisiäinen (1998, 220) kirjoittaakin, että kansalaisaktiivisuuden alkuaikojen ei-formaali ja epämuodollinen tila on usein ”luova vaihe”, jonka kautta uudet, radikaalit ajatukset nousevat kansallisen politiikan kentälle.

2.2 Uus-uusliikkeet ja 1990-luvun liikehdintä

Della Porta (2000) kirjoittaa, että 1960- ja 70-luvulla toimintansa aloittaneet uudet liikkeet sulautuivat viralliseen politiikkaan 1980-luvulla. Näiden tilalle nousi 1990-luvulla ruohonjuuritasolta uutta yhteiskunnallista liikehdintää, jota Della Porta kutsuu ”uus-uusliikkeiksi”. Uus-uusliikkeet ovat vaihtoehto poliittisille puolueille, jotka edustavat niitä intressejä ja eturyhmiä, jotka takaavat menestyksen vaaleissa, sekä intressiryhmille, jotka ajavat resurssirikkaiden ryhmien asiaa. Näissä liikkeissä korostuu vielä 1960-luvun liikkeitä enemmän suora demokratia, joka on osallistuvaa ja antaa äänen niille, joilla ei ole resursseja tai vaikutusvaltaa ajaa omia etujaan. Edustuksellisen demokratian ja äänestämisen sijaan ne pyrkivät vaikuttamaan yhteiskunnassa erilaisten

protestien kautta. Uus-uusliikkeiden protestit eroavat aiemmista mielenilmauksista siinä, että ne pakottavat päättäjät reagoimaan ja ovat luonteeltaan dramaattisia sekä legitimitetiltään kyseenalaisia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että protestointi olisi väkivaltaista. Enemmän ryhmät pyrkivät innovatiivisuuteen, uusien vaihtoehtojen esiin tuomiseen. (Emt., 234, 238, 240 ja 243.)

Della Porta (2000) erottelee neljä uus-uusliikkeiden muotoa, jotka pohjautuvat 1970-luvun yhteiskunnallisiin liikkeisiin. Näitä ovat paikalliset ruohonjuuritason komiteat, erilaiset vapaaehtoisyhdistykset, yksittäisiin kysymyksiin ja lobbaukseen keskittyvät *public interest* -ryhmät sekä kulttuurisiin toimintaan keskittyvät vastakulttuuriset yhdistykset. Toimintamuodoissa korostuu paikallisuus, populismi ja paikallisten ihmisten mobilisointi. Usein eri toimintamuodot toimivat yhteistyössä keskenään. Myös protestoinnin keinot eroavat aiemmasta: mielenosoitusten sijaan liikkeet suosivat kevyempiä toimintamuotoja, kuten kansalaisadresseja sekä ihmisten valistamista tiedotteiden ja median kautta. Median rooli on kasvanut ja protestit ovat medialisoituneet, kun kynnyks etenkin median ja yhteiskunnallisten toimijoiden välillä on madaltunut. Uus-uusliikkeiden toiminnassa yhteistyö poliittisten puolueiden kanssa ei ole yhtä keskeistä kuin vanhemmilla yhteiskunnallisilla liikkeillä, joiden toimintaa väritti jako oikeistoon ja vasemmistoon. Sen sijaan liikkeet pyrkivät toiminnassaan ideologiseen puolueettomuuteen ja sitoutumattomuuteen. Della Portan mukaan kollektiiviset identiteetit muodostuvat enenevässä määrin kansalaisyhteiskunnassa. Tämä näkyy muun muassa siinä, että kansalaistoimijat toimivat puolueiden ja muiden välittävien tahojen ohi, ottamalla yhteyttä suoraan suunnitelmista päättäviin hallinnon viranomaisiin sekä mediaan. Toisaalta myös hallinto on puolueiden aseman heikentyessä yhä valmiimpi kuulemaan myös kansalaisyhteiskunnasta nousevia aloitteita ja mielipiteitä. (Emt., 241–243.) Rosanvallon (2008, 36) näkee, että on kehittynyt ”vastapolitiikka”, jossa kansalaiset eivät tavoittele poliittista valtaa, mutta pyrkivät ulkoparlamentaaristen toimintamuotojen kautta ”kontrolloimaan, vastustamaan ja vähentämään” valtaa ja sen käyttöä.

Myös Suomessa yhteiskunnallisten liikkeiden toiminta muuttui aiemmasta 1990-luvulla. Tällöin yhteiskunnallisen julkisuuden keskiöön nousivat erilaiset anarkistiset

ryhmittymät, kuten eläinten oikeuksia ajaneet liikkeet (*kettutyöt*) ja äärioikeistolaiset ryhmät (*skinit*), minkä lisäksi merkittäviä toimijoita olivat työttömien yhdistykset, erilaiset yhteiskuntakriittiset yhdistykset sekä maaseutualueiden elinkelpoisuutta ajaneet kyläyhdistykset. Uusien liikkeiden myötä myös kansalaisaktivismin luonne muuttui; uusien liikkeiden jäsenet olivat nuorempia ja yhä useammin naisia. Myös vaikuttamisen keinot vaihtuivat, kun erityisesti eläinten oikeuksia puolustavien liikkeiden toiminnassa korostui anarkismi, yksityisen omaisuuden tietoinen hajottaminen, sekä uudenlainen julkisuussuhde, jossa yhdistyi mediajulkisuus ja toiminnan maanalaisuus. Yhdistysten ja järjestöjen merkitys toiminnassa väheni, kun protestien taustalla vaikuttivat pienemmät, epäviralliset toimijaverkostot. (Rasmus 2003, 19, 57–59.) Samalla kun liikehdintä otti etäisyyttä virallisiin järjestöihin (ks. Konttinen 1999, 214), kehittyivät niiden yhteydet Suomen ulkopuolelle entistä suuremmiksi, ja yhteys saman liikesektorin emo- ja sukulaisliikkeisiin tiivistyi. Tiivistyneet yhteydet ulkomaille näkyivät ainakin eläinoikeusliikkeissä, kadunvaltaustapahtumissa (*Reclaim the streets*) sekä talonvaltauksissa. (Ylä-Anttila 2010, 29–30.)

Lappalaisen (2002, 262) mukaan 1990-luvun lopun aktivistiliikkeet edustivat uutta vaihetta suomalaisessa kansalaisaktivismissa. Kirjoittaja esittelee väitteelleen kaksi syytä. Liikkeillä on hyvin väljä ”tyyli-infrastruktuuri”, minkä seurauksena liikkeiden toiminta on arvaamatonta ja niiden toimintatavat muuttuvat tilanteen mukaan. Lisäksi 1990-luvun lopun liikkeet toimivat uudenaikaisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa korostui ei-rakenteellinen suunnitelmallisuus. Tällöin yhteiskunnan toiminta ei ole enää niin ennustettavissa kuin aiemmin. Lappalaisen mukaan liikkeet ovat sopeutuneet hyvin fragmentoituneeseen jälkiteolliseen aikaan toimintansa muotojen ja joustavan organisatorisen rakenteen avulla.

Beckin (1995) mukaan 1980-luvulta alkaen on ollut käynnissä ”poliittisen subjektiivisuuden renessanssi” (emt., 34), jonka myötä kansalaisten epäviralliset yhteenliittymät ovat kasvaneet virallisten poliittisten instituutioiden rinnalle julkisessa keskustelussa, nostaten yhteiskunnalliseen keskusteluun uudenlaisia aiheita ja ilmiöitä. Beck kutsuu tällaista ulkoparlamentaarista yhteiskunnallista liikehdintää alapolitiikaksi. Alapolitiikan kentällä vaikuttajia ovat poliittisten tai kaupallisten toimijoiden sijaan tai

niiden ohella näiden järjestelmien ulkopuolelta tulevat liikkeet. Alapolitiikka on ruohonjuuritason toimintaa, vaikuttamista alhaalta ylös. Alapolitiikan kentän avautumisen myötä myös sellaiset toimijat, jotka ovat aiemmin olleet sivussa julkisesta päätöksenteosta, saavat uusia mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Beckin mukaan tämä muuttaa yhteiskunnan toiminnan periaatteita, kun keskitetyn johtamisen merkitys vähenee, ja aiemmin vaivatta edenneet prosessit vaikeutuvat, kun niihin vaikuttavat ristiriitaisia tavoitteita ajavat kansalaisliikkeet ja muut epämuodolliset toimijat. (Emt., 34–35 ja 39–40.)

Rättilän (2001) mukaan Suomessa on 1990-luvulta alkaen lisääntynyt paikallinen kansalaistoiminta, jonka kautta asukkaat vaikuttavat itseään ja asuinympäristöään koskeviin suunnitelmiin ja päätöksentekoon. Tällainen kuntalaisaktiivisuus erottautuu toiminnaltaan ja muodoltaan puolue- ja yhdistystoiminnasta sekä uusista yhteiskunnallisista liikkeistä. Uudenlainen paikallinen aktiivisuus toimii perinteisten poliittisten jakojen ulkopuolella, mutta toisaalta ne eivät muodosta yhtenäistä liikettä samalla tavoin kuin tietyllä tavoite- ja keinovalikoimalla toimivat yhteiskunnalliset liikkeet kuten ympäristöliike. Ideologian tai toimintamuodon sijaan kansalaisaktivismiliikkeitä yhdistää aktiivien viranomaisten toimintaa, paikallista suunnittelukulttuuria ja päätöksentekoprosesseja kohtaan esittämä kritiikki. (Emt., 191–192.)

Kuntalaisaktivismin yhteydessä Rättilä on nostanut esiin arkipolitikoinnin käsitteen. Käsite viittaa toimintaa, jossa kansalaiset ja kuntalaiset ottavat kantaa poliittisiin ongelmiin. Rättilän mukaan arkipolitikointi on reaktio yhteiskunnallisten liikkeiden vakiintumiselle, ammattimaistumiselle ja tulemiseksi osaksi hallintoa. Tällaisen kehityksen välttääkseen arkipolitikoijat karsastavat formaaleja toiminnanmuotoja ja organisoitumista, ja toimivat mieluummin epämuodollisesti, pienimuotoisesti ja tilannekohtaisesti. Rättilän mukaan arkipolitikoinnin piirteet näkyvät myös kuntalaisaktivismissa. Kuntalaisaktivismi ei pyri kehittämään yhteisesti jaettuja sosiaalisia identiteettejä, vaan toimijoita yhdistää tahto vaikuttaa paikallisiin suunnitteluprosesseihin. Osallistua halutaan kuitenkin itsellisinä kansalaisina, jotka

eivät luovuta aktiivisuuttaan ja voimavarojaan jonkin yhteisötoimijan käyttöön. (Emt., 203–204.)

2.3 2000-luvun epämuodolliset liikkeet

2000-luvun yhteiskunnallisia liikkeitä tarkastellut Leo Stranius (2009) on kutsunut alkaneen vuosituhatosen liikkeitä epämuodolliseksi kansalaistoiminnaksi. Tällä hän viittaa sellaiseen riippumattomaan yhteiskunnalliseen toimintaan, joka ei tapahdu virallisen edustuksellisen politiikan eikä rekisteröityjen yhdistysten tai järjestöjen kautta. (Emt., 139 ja 140.) Toisaalta Della Porta ja Diani (2006, 1) väittävät, ettei kuvatus kaltaista ruohonjuuritason toimintaa voi kutsua enää epämuodolliseksi, sillä poliittisten puolueiden ja työväenliikkeen ulkopuolisista toimijoista on tullut pysyvä osa länsimaisten demokratioiden toimintaa.

Toisin kuin perinteiset yhteiskunnalliset liikkeet, epämuodollisiin aktiiviliikkeisiin ei sitouduta vuosiksi, vaan toiminta niissä on projektimaista. Sen sijaan, että liikkeet ajaisivat asioita, ne ovat ”asia itsessään”. (General Intellect 2008, 103.) 2000-luvun yhteiskunnallisessa liikehdinnässä korostuvat jäykkien rakenteiden ja organisatorisen hierarkkisuuden sijaan toiminnan verkostomaisuus sekä ”karnevalistinen eloisuus” (Stranius 2009, 141). Stranius näkee, että uudenlaiset toimintamuodot voivat olla osoitus siitä, etteivät kansalaiset koe olemassa olevia osallistumisen muotoja enää riittäviksi tai omaan elämäänsä sopiviksi. Yksilöt eivät voi tai halua sitoutua liikkeiden toimintaan pitkäksi aikaa, vaan kansalaistoiminta pätikitty ja pirstaloituu. Entistä vapaa- ja monimuotoisempi kansalaisaktiivisuus ei asetu vanhoihin järjestörakenteisiin, vaan toiminta synnyttää uusia organisoitumisen malleja. (Emt., 139, 140 ja 142.) Vaikka valtio ja monikansalliset toimijat, kuten EU, ovat aloittaneet erilaisia kansalaisiin kohdistuvia osallisuushankkeita ja osallisuutta korostetaan lainsäädännössä, kanavoituu ihmisten yhteiskunnallinen liikehdintä yhä useammin omalähtöisiin ja vaihtoehtoisin uomiin, jotka toimivat virallisten julkisten toimijoiden ulkopuolella (Simonen 2008, 43).

Myös liikkeiden tavoitteet ovat yhä hajanaisempia, eivätkä ne pyri suuriin reformeihin tai yhteiskunnalliseen murrokseen. Poliittisen vaikuttamisen sijaan uusille liikkeille tärkeää ovat yksittäiset ihmiset ja heidän arkensa sekä erilaiset identiteetit, kulttuuriset tekijät ja suora toiminta. Velvollisuudentunnon sijaan liikkeisiin osallistumista määrittävät elämyksellisyys ja hetkessä toimiminen. Usein osallistuminen voikin olla enemmän liikkeiden tavoitteita symbolisella tasolla tukevaa ja muiden rakentamiin tilanteisiin osallistumista, kuin omakohtaista aktiivisuutta. Stranius käyttää epämuodollisesta kansalaistoiminnasta myös nimitystä kevytaktivismi, jolla korostetaan kevyitä toimintarakenteita ja aktiivisuutta arjen valintojen kautta. (Stranius 2009, 142–143, 159–160.) Tapahtumien ja protestien tavoitteena on vaihtoehtojen esittäminen ja testaaminen sekä kokonaan uudenlaisten keskusteluavausten tekeminen (General Intellect 2008, 101). Rasimuksen (2006, 96) mukaan uudet liikkeet määrittyvätkin poliittisen sijaan sosiaalisiksi toimijoiksi, jotka tavoittelevat poliittisen vaikuttamisen sijaan oman toimintatilan edellytysten parantamista julkisuuden välityksellä.

Epävirallista yhteiskunnallista liikehdintää kaupunkitoimijoiden kontekstissa tarkasteleva *Kaupunkiaktivismi metropolin voimavarana* -hanke kutsuu 2010-luvun kansalaistoiminnan epävirallisia muotoja neljänneksi sektoriksi. Hankkeen tutkijoiden mukaan epäviralliset kansalaisliikkeet ovat nousevat virallisten organisaatioiden ohelle hoitamaan erilaisia tehtäviä, joita perinteisesti ovat hoitaneet vakiintuneet järjestöt ja viranomaiset. Uudenlaisten toimijoiden epämuodollisuus voi tehdä toiminnasta tehokasta, mutta toimijat tarvitsevat kasvaakseen ja kehittyäkseen myös viranomaisten tukea. Esimerkiksi kunnat joutuvat pohtimaan sitä, kuinka neljännen sektorin toimijat otetaan huomioon toiminta-avustuksia ja muita tukia myönnettäessä. Tämä vaatii kunnilta paitsi joustavuutta niin myös avoimuutta, jotta hakuprosesseihin osallistuminen olisi mahdollista myös vapaaehtoisten yksilöiden muodostamille liikkeille. (Faehnle 2015.) Kaupunkiaktivismi-hankkeessa kaupunkilaisten paikallisia toimintamuotoja tarkastellaan ekologisen kestävyuden, innovaatiopolitiikan ja yhteisöllisyyden näkökulmasta. Hankkeessa pyritään selvittämään, miten kaupunkiaktivismiit palvelevat kaupunkien virallisia tavoitteita, ja kuinka viranomaisten tulisi tukea kaupunkiaktiivimeja. (Ks. hankkeen verkkosivut.)

2.4 Kaupunginosaliikkeiden toimintamuoto: tee-se-itse-urbanismi

Tutkielmassani tarkastelen kaupunginosaliikkeiden toimintaa julkiset viranomaiset haastavana tee-se-itse-urbanismina. Ympäri maailmaa esiin nousseita paikallisia kevytaktivismiryhmiä on kansainvälisessä tutkimuksessa vakiintunut kuvaamaan termi tee-se-itse-urbanismi (*D-I-Y-Urbanism*). *Journal of Urbanism* -lehden tee-se-itse-urbanismin erikoisnumerossa termi määritellään laajasti kuvaamaan kaikkea sellaista kansalaistoimintaa, jolla on vaikutusta kaupunkitilaan ilman viranomaisten tai poliitikkojen osallisuutta (Finn 2014a, 331). Henri Lefebvren vuonna 1968 julkaistusta teoksesta *Right to the City* vaikutteita saanut tee-se-itse-urbanismi voikin tarkoittaa melkein mitä tahansa valtioiden rajat ylittävistä tapahtumapäivistä mainostaulujen taidekaappauksiin, kriittisiin pyöräretkiin ja multasäkeissä kasvatettuihin kaupunkipuutarhoihin. Vaikka tee-se-itse-urbanismi -nimekkeen alle mahtuu monenlaisia ja monen kokoisia tapahtumia, projekteja ja tempauksia, yhdistää niitä toisiinsa moni asia, kuten toiminnan pienimuotoisuus, amatööriluonne, ulkoparlamentaarisuus, ja rauhanomainen kanssakäyminen viranomaisten kanssa. Tutkimissani kaupunginosaliikkeissä korostui moni tee-se-itse-urbanismia määrittelevä piirre. (Ks. myös Lehtovuori 2012.)

Tee-se-urbanismi on pienimuotoista. Vaikka itse toiminta ja sen päämäärät voivat olla pieniä muutoksia arkisen kaupunkielämän parantamiseksi tai kymmenien tuhansien ihmisten korttelijuhlia, on niiden toteuttaminen aina pienimuotoista yksittäisten ihmisten tai pienten ryhmien tekemistä. Usein toiminta rajoittuu myös alueellisesti pienelle alueelle, kaupunginosaan, kortteliin, puistoon tai kadun kulmaan. Hou (2010, 15) näkee, että nimenomaan se, että toiminta on pienimuotoista ja vapaata raskaasta infrastruktuurista sekä byrokratiasta, mahdollistaa yksittäisten toimijoiden vaikuttamisen kaupunkikuvaan ja omaan asuintilaan. Kuten Deslandes (2013) kirjoittaa, sisältyy jo tee-se-itse-urbanismi -termiin ajatus toiminnan amatööriluonteesta. Deslandesin toteaa, että vaikka tee-se-itse-urbanisteilla on toiminnassaan käytettävissä vain vähän taloudellista pääomaa, on heillä kulttuurista pääomaa, eli esteettistä erottelukykyä ja makua, jolla he lunastavat käyttöoikeutensa kaupunkitilaan (emt., 223). Finn (2014b) korostaa, että yksi tee-se-itse-urbanismin pääpiirteistä on, ettei se ole julkisen sektorin hallinnoimaa tai toimeenpanemaa. Toiminta alkaa, suunnitellaan,

toteutetaan, ja siitä tiedotetaan yksittäisten ihmisten tai pienten ryhmien toimesta. (Emt., 382–383.)

Suunnittelu- ja taidenäkökulmasta tee-se-itse-urbanismia tutkineen Douglasin (2014) mukaan nykyinen kaupunkiaktiivisuus eroaa aiemmasta kaupunkiliikchedinnästä siinä, että siitä puuttuu suurilta osin kritiikki kaupunkia ja sen viranomaisia kohtaan. Douglas korostaa, että toiminnan taustalla ei vaikuta niinkään kriittinen vastarinta julkisia kaupunkitoimijoita kohtaan, vaan toimintaa ohjaavat paikallisuus, yksittäisten toimijoiden mielenkiinnon kohteet ja innostus, sekä halu tehdä omasta elinympäristöstään toimivampi. Sen sijaan, että tekijöiden tavoitteena olisi herättää huomiota ja näin muuttaa kaupungin ja julkisten toimijoiden harjoittamaa politiikkaa, toiminnalla halutaan saada aikaan pieniä, yksinkertaisia, tilallisesti rajattuja ja toimivia ratkaisuja modernin kaupungin ongelmiin. Toiminnalla ei myöskään tavoitella rahallista tuottoa. Toiminnan kohderyhmänä ovat sen tekijät, suuri yleisö ja julkinen tila. Toiminnan tavoitteena on kaupunkilaisten yhteinen hyvä. (Emt., 10–11.)

Eräs tärkeimmistä tee-se-itse-urbanismin erityispiirteistä on, että vaikka toiminta ei varsinaisesti kritisoi kaupunkia ja sen toimijoita, haastavat uudet kaupunkiliikkeet julkista tilaa ja kyseenalaistavat sen käyttötarkoituksia. Douglas (2014) kutsuu kaupunkiaktiivien toimintaa ”urbaanin tilan interventioiksi” (emt., 8), sillä ryhmät haastavat omalla toiminnallaan kaupunkitilan virallisia, odotettuja ja säänneltyjä käyttötarkoituksia. Finn (2014b) siteeraa Przyblyskia ja kutsuu tee-se-itse-urbanistien toimintaa ”tarkoitukselliseksi leikiksi”, sillä hänen mukaansa monen kaupunkiaktiivin toiminnan tarkoitus on antaa kevyt työtäisy julkisille toimijoille ja näin paitsi vitsailla heidän kustannuksellaan, niin myös kyseenalaistaa yleiset julkista tilaa koskevat ennakko-odotukset. Finnin mukaan monille toimijoille tällainen kevyt työtäisy ei riitä, vaan tee-se-itse-urbanistit luovat itse omilla toimillaan vaihtoehtoisia ratkaisuja julkisen tilan ongelmakohtiin ilman julkisten toimijoiden väliintuloa. Finn näkeekin tee-se-itse-urbanismin kevyenä kapinana kaupunkisuunnittelun joustamattomuutta ja luovuuden, mielikuvituksen ja tehokkuuden puutetta kohtaan. (Emt., 384–385 ja 391.)

Kurt Ivesonin (2013) mukaan yksi voimakkaimmista tee-se-itse-urbanisteja eteenpäin ajavista voimista onkin joustamattomuuden ja jäykän byrokratian kyseenalaistaminen. Toiminnassa mukana olevat kansalaiset eivät tyydy lobbaamaan muutoksia asuintilaansa joskus tulevaisuudessa. He haluavat parempaa kaupunkia nyt heti, eivätkä he useinkaan odota virallista lupaa tehdäkseen asioita eri tavoin kuin virallinen kaupunkisuunnittelun agenda haluaa. (Emt., 945.) Crawfordin (2012) mukaan tee-se-itse-urbanistit reagoivat heille avautuviin mahdollisuuksiin ja tarjoavat paikallisten ratkaisujen lisäksi vaihtoehtoja.

3 Tutkimuskysymykset, menetelmät ja aineisto

Tässä tutkimuksessa Kallio- ja Myyrmäki-liikettä tarkastellaan vapaamuotoisina yhteiskunnallisina liikkeinä. Liikkeitä ja niiden toimintaa lähestytään liikkeiden jäsenten henkilökohtaisten kokemusten ja näkemysten kautta. Tutkimuksessa avataan liikkeiden toiminnan eri tasoja: motiiveja, tavoitteita ja toiminnantapoja. Tutkimuksen pääaineistona on yksitoista kaupunginosaliikkeiden toiminnassa mukana olleiden teemahaastattelua. Tutkimuksessa vastataan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miksi yksilöt lähtevät mukaan paikalliseen kollektiiviseen toimintaan?
2. Millaisia kollektiivisia tavoitteita liikkeillä on?
3. Miten liikkeet vaikuttavat kaupunginosissa?

3.1 Laadullinen tutkimus

Tutkimukseni on laadullinen tapaustutkimus, jossa tarkastelen kahta kaupunginosaliikettä, niiden jäseniä sekä toimintaa. Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan lähes kaikki laadullinen tutkimus on tapaustutkimusta, tarkoittaen tällä sitä, ettei tutkimusten pohjalta ole tarkoitus esittää tilastollisten tutkimusten tavoin empiirisesti yleistettäviä tuloksia. Tästä syystä onkin tärkeää, että aineisto kuvastaa jotain kokonaisuutta tai tapausta. Myös analyysia ohjaa tapauskohtaisuus, jolloin keskeistä on aineiston teoreettinen kiinnostavuus kyseessä olevan tutkimusongelman ratkaisussa. (Emt. 65 ja 66.) Alasuutari (1999, 55) nimittää laadullisen tutkimuksen

selittämisen malleja paikalliseksi selittämiseksi, sillä tutkimusten tavoitteena ei ole esittää universaaleja säännönmukaisuuksia, vaan tehdä ymmärrettäväksi juuri tietty historian ja kulttuurin kautta käsitetty ilmiö.

Laadullisen tutkimuksen aineisto muodostuu suhteellisen pienestä tapausmäärästä, jolloin kyseessä on aineiston harkinnanvarainen, teoreettinen tai tarkoituksenmukainen poiminta. Toisin kuin tilastollisissa tutkimuksissa, laadullisen tutkimuksen tieteellisyyden mittari ei ole aineiston määrä vaan laatu. Laadukkaan aineiston kautta tutkija pyrkii hahmottamaan tutkimuskohteen sen yhteiskunnallisessa kontekstissa ja muodostamaan siitä selkeän kuvan. Tämä tapahtuu harkinnanvaraisen näytteen kautta, jossa aineiston hankintaa ohjaavat tutkimuksen teoreettiset perustukset. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei olekaan kertoa aineistosta, vaan tarkoitus on pohtia tutkittua tapausta esimerkkinä yleisestä. Siksi onkin tärkeää, että aineiston keräämistä jäsentää teoreettinen viitekehys. (Eskola ja Suoranta 18, 61–62 ja 65.)

3.2 Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kirjoitettujen, kuultujen ja nähtyjen aineistojen tarkasteluun. Sisällönanalyysissa aineistosta etsitään merkityksiä, ja analyysin tavoitteena on muodostaa selkeä, sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysin kautta pyritään lisäämään aineiston informaatioarvoa muokkaamalla aineistoa selkeämpään ja helpommin avautuvaan muotoon kuitenkin kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Tähän päästään hajottamalla kerätty aineistomateriaali osiin, jotka käsitteellistetään ja kootaan uudelleen koherentiksi kokonaisuudeksi. Sisällönanalyysin voi olla aineistolähtöistä, teoriaohjaavaa tai teorialähtöistä. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 91, 95, ja 108.) Tässä tutkimuksessa analyysi tapahtuu teoriaohjaavasti.

Teoriaohjaavassa analyysissä koodeja tai teemoja ei ole etukäteen päätetty, vaan ne muodostuvat tutkimuksen tavoitteiden ja tehtävänasettelun perusteella.

Teoriaohjaavassa analyysissä aineiston analysointi aloitetaan aineistolähtöisesti ja myöhemmissä vaiheissa mukaan tuodaan teoreettisia näkökulmia analyysia ohjaaviksi

ajatuksiksi. Vaikka analyysiyksiköiden valinta onkin vapaamuotoista, nojaa itse analyysi siis johonkin tutkimuksen kannalta relevanttiin teoriaan tai malliin. Tutkittavaa ilmiötä määritellään jonkin aiemmin tunnetun ajattelumallin mukaisesti, ja näin jo olemassa olevaa teoriaa testataan uudessa kontekstissa. Teoriaohjaava analyysi perustuu abduktiiviseen päättelyyn, jonka mukaan teoria muodostuu, kun havaintoja tehdään tietystä johtoajatuksesta tai näkökulmasta käsin. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 95–97.) Omassa tutkimuksessani analyysia on ohjannut aineistosta nousseiden huomioiden ohella aiempi yhteiskunnallisia liikkeitä koskeva teorisointi sekä tee-se-itse-urbanismin käsite.

3.2.1 Analyysin tekeminen Atlas.ti-ohjelmalla

Haastattelujen analysointiin käytin avukseni Atlas.ti-ohjelmaa, joka on tietokoneella käytettävä laadullisten aineistojen hallinnan ja arkistoinnin ohjelma. Ohjelmaa käytetään tutkimusaineiston organisointiin ja tutkimuskysymysten kannalta relevantin tiedon etsimiseen ja ryhmittelyyn aineistosta analyysia varten. Analyysiohjelmat ovat hyödyllisiä erityisesti käsitellessä puhuttuja aineistoja. (Jolanki & Karhunen 2010, 396–397.)

Atlas.ti ohjelma perustuu koodaamiseen ja muistioiden kirjoittamiseen. Koodaus tarkoittaa aineiston järjestämistä erilaisten koodien avulla. Koodi voi olla yksittäinen sana tai lyhyt fraasi, jolla määritellään aineiston tiettyä osaa. Koodaus ei ole vain aineistosta tehtyjen havaintojen nimittämistä, vaan myös linkittämistä, jossa yhdistetään aineisto ja tutkimusteoria. Linkit yhdistävät aineiston eri osia yhteen ja auttavat hahmottamaan, mistä aineistossa on kyse ja mitä säännönmukaisuuksia ja poikkeuksia siinä esiintyy. Analyysin aikana aineistoa käydään läpi useamman kerran sitä uudelleen koodaten. Uudelleen koodaamisen kautta käytettyjä koodeja ja tulkintoja tarkennetaan aineistosta tehtyjen huomioiden, pohdinnan ja tutkimuskirjallisuuden pohjalta. (Rantala 2010, 110–112.) Oman tutkimusprosessini aikana kävin aineiston läpi noin kuusi kertaa.

Analyysini aluksi koodasin aineistoa käyttäen hyväksi haastattelujeni teemoja. Etsin aineistosta kommentteja ja virkkeitä, jotka jaoin kolmen koodin alle: motiivit, tavoitteet

ja toiminta. Motiivit-koodilla merkkasin haastattelujen kohdat, joissa aktiivit puhuivat syistä osallistua toimintaan, liikkeen perustamisen syistä ja henkilökohtaisista motiiveista. Tavoitteissa tarkastelin haastateltavien henkilökohtaisia tavoitteita sekä heidän käsityksiään liikkeen kollektiivisista tavoitteista. Toiminta-koodilla erotin aineistosta osioita, joissa haastateltavat kuvasivat omaa tai liikkeen toimintaa sekä syitä valituille toiminta tavoille. Usein haastateltavat kuvasivat samassa kommentissa useita asioita, jolloin merkkasin ne useammalla kuin yhdellä koodilla. Uudelleenkoodauksessa koodasin aineistoa yksityiskohtaisemmin ensimmäisillä koodauskerroilla nousseiden erilaisten motiivien, tavoitteiden ja toiminnankuvausten pohjalta sekä tutkimuskirjallisuudesta nousseiden teemojen pohjalta. Rantala kutsuu (2010) käyttämäni koodausmenetelmää teemoittain tapahtuvaksi tyypittelyksi, jossa aluksi luodaan laajoja teema-alueita, joita tarkennetaan myöhemmin analyysin aiemmista vaiheista saadun tiedon pohjalta. (Emt. 116; ks. myös Sarajärvi & Tuomi 2009, 93.)

Atlas.ti:n tai muiden analyysiohjelmien käytön vaarana on aineiston liiallinen pilkkominen, jolloin luokittelu nousee liian keskeiseksi osaksi analyysia ja lopullista tutkimusta. Liiallisen luokittelun myötä aineiston syvälinen tulkinta voi johtaa aineistoon katoamiseen, jolloin aineiston tulkinta jää pinnalliseksi tai tulkinta jää jopa tekemättä. Toinen ohjelmien käytön vaara on tuntuman kadottaminen aineistoon kokonaisuutena, kun itse aineisto jää koodien ja niiden muodostamien verkostojen taakse. (Jolanki & Karhunen 2010, 407.) Tutkimuksessani pyrin välttämään mainittuja riskejä liikkumalla laajoista teemoista kohti yksityiskohtaisempaa analyysia, ja pitämällä näin koodien määrän hallittuna analyysin alusta alkaen.

3.3 Tutkimusmenetelmänä puolistrukturoitu teemahaastattelu

Tutkimusaineistoni muodostuu Kallio-liikkeessä ja Myyrmäki-liikkeessä toimivien aktiivien yksilöhaastatteluista. Tutkimusresurssien puutteen, haastattelujen ajankohdan (vuodenvaihe) ja tutkimuksen yksilöiden mielipiteistä lähtevän asetelman vuoksi päädyin yksilöhaastatteluihin, vaikka myös muut tutkimusmenetelmät sopivat kaupunginosaliikkeiden tutkimiseen. Yhteiskunnallisia liikkeitä on aiemmin tutkittu etnografisesti, menemällä mukaan liikkeen toimintaan ja tekemällä toiminnasta osallistuvaa havainnointia sekä niitä tukevia haastatteluja (esim. Ylisselä 2006).

Yksilöhaastattelujen sijaan kollektiivista toimintaa on tutkittu myös ryhmähaastatteluilla, joissa on mukana osallistujia joko yhdestä tai useammasta liikkeestä tai ryhmästä (esim. Vainikka 2015). Ryhmähaastattelut sopivat erityisesti puolistrukturoituihin teemahaastatteluihin, sillä ryhmähaastattelujen spontaani ja rento muoto mahdollistaa vapaan ja monipuolisen keskustelun. Lisäksi ryhmähaastatteluissa ero tutkijan ja haastateltavien roolien välillä ei ole yhtä jyrkkä, kuin yksilöhaastatteluissa, joissa tilanne korostaa osallistujien erilaisia rooleja (Hirsjärvi & Hurme 2008, 61). Ryhmähaastattelujen etuna on myös se, että ryhmäkeskustelut mahdollistavat muiden aktiivien tapaamisen ja ajatuksenvaihdon eri toimijoiden välillä. Laadullisen tutkimuksen lisäksi liikkeiden tuhannet seuraajat ja kymmenet aktiivit mahdollistaisivat myös kvantitatiivisten tutkimusten tekemisen (esim. Kontinen 1999).

Teemahaastattelu on luonteeltaan kohdennettu haastattelu. Kohdennetussa haastattelussa haastateltavilla on kokemuksia jostain tilanteesta tai ilmiöstä, jonka keskeisiä piirteitä haastatteli on alustavasti selvittänyt. Aiemman tietämyksensä perusteella tutkija kehittää haastattelurungon, joka muodostuu tiettyjen tutkimuskysymyksen kannalta relevanttien teemojen ympärille. Nämä teemat toimivat haastattelun lähtökohtana. Teemahaastattelun lähtökohta ovat haastateltavien tilannekohtaiset kokemukset ja heidän määritelmänsä niistä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.)

Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa ei laadita yksityiskohtaista kysymyslistaa vaan teema-alueuuttelo. Nämä teema-alueet ovat pelkistettyjä, vihjesanamaisia listoja. Teemat ovat ne aiheet tai haastateltavien kokemukset, joihin varsinaiset haastattelukysymykset kohdistuvat. Itse haastattelun aikana teemoja tarkennetaan kysymyksillä, jotka voivat vaihdella riippuen haastateltavan näkökulmasta ja haastattelutilanteen aikana nousevista puheenaiheista. Teemahaastattelussa otetaan huomioon, että se, millaisena tutkittava aihe tai ilmiö näyttäytyy haastateltavalle, määrittäytyy hänestä ja hänen elämäntilanteestaan lähtien. Tällöin haastattelurungon ja teema-alueiden tulee olla tarpeeksi väljiä, että mahdollisimman monenlaiset näkökulmat ja kokemukset pääsevät niiden kautta esiin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 66–67.)

Puolistrukturoitu haastattelu sopii erityisen hyvin vapaamuotoista tai vähän tutkittujen

ilmiöiden ja ryhmien tutkimiseen. Metodi mahdollistaa keskustelunomaisen haastattelun, jossa sekä haastattelija että haastateltava voivat vaikuttaa haastattelun kulkuun ja haastateltava voi nostaa esiin teemoja, joita tutkija ei ole etukäteen tullut ajatelleeksi. (Blee & Taylor 2002, 93–94.) Omassa tutkimuksessani teema-alueet olivat haastateltavien henkilökohtaiset syyt liikkeiden toimintaan lähtemiselle, liikkeiden tavoitteet, ja liikkeiden toimintamuodot, jota lähestyin kysymällä kysymyksiä liikkeiden organisoimista suurista kaupunginosajuhlista (Kallio Block Party ja Myyrmäen taiteiden yö) sekä niiden järjestämisestä. Tutkimuksen haastattelurunko teema-alueineen löytyy liitteenä tutkielman lopusta (liite 1).

3.4 Aineisto

Pro gradu -tutkimustani varten haastattelin 11 kaupunginosaliikkeissä toimivaa henkilöä. Haastattelut muodostavat tutkimukseni pääaineiston, minkä lisäksi muina aineistoina on liikkeiden Facebook- ja internetsivut sekä liikkeistä kirjoitettuja lehtikirjoituksia pääasiassa Helsingin Sanomissa ja Vantaan Sanomissa. Taustoittavina aineistoina käytin viidessä Kallio-liikkeen kokouksessa vuonna 2013 tekemiäni etnografisia-muistiinpanoja ja yhtä Kallio-liike aktiivien haastattelua, jonka tein osana kurssityötä vuonna 2014. Analyysini perustuu täysin haastatteluaineistoon, kun taas internetaineistoja käytän tausta-aineistona. Etnografisia aineistoja tai aiemmin tehtyä haastattelua en käytä tutkielmani aineistona, mutta ne ovat tukeneet muun muassa haastattelurungon suunnittelua.

Kaupunginosaliikkeet koostuvat monenlaisista toimijoista. Liikkeen jäseniä ovat niin niiden tuhannet Facebook-seuraajat (4/2016: Kallio-liike: 15 295, Myyrmäki-liike: 5457), tapahtumissa vierailevat yksilöt, kuin tapahtumia ja muuta toimintaa järjestävät aktiivitkin. Haastatelluilta saatujen tietojen perusteella kummassakin tutkittavassa liikkeessä toimii noin sata aktiivista henkilöä, joista noin 30–40 henkilöä muodostaa liikkeiden ”ydinryhmän”. Tutkimukseni kohteiksi valitsin aktiivisesti kaupunkiliikkeissä sekä niiden tapahtumien järjestämisessä mukana olleita henkilöitä, joita kutsun aktiiveiksi. Vaikka haastattelukutsuissa toivoin haastateltavaksi myös vähemmän aktiivisia, satunnaisia toimijoita, haastatelluista vain kolmen voidaan katsoa olevan satunnaisia aktiiveja. Loput haastateltavat kuuluvat tutkittujen liikkeiden

ydinryhmään. Tästä huolimatta haastateltavien aktiivisuudessa ja toiminnassa oli suuria eroja. Siinä missä jotkut haastatelluista olivat johtaneet henkilökohtaisesti tuhansien ihmisten suurtaapahtumia, oli osa ottanut hoitaakseen toimintaa tukevia tehtäviä, kuten ideointia, roudaamista, viestintää ja muita pienempiä askareita, joita tapahtumat vaativat toteutuakseen. Osa haastateltavista vähätelikin oman toimintansa merkitystä, mihin vastasin muistuttamalla heitä siitä, että olen kiinnostunut kaikenlaisesta ja -kokoisesta kaupunginosaliikeaktiivisuudesta.

Haastattelut tehtiin viiden viikon aikana vuoden vaihteessa 2015–2016. Haastattelut kestivät keskimäärin 45 minuuttia. Haastattelut äänitettiin, ja äänitteet litteroitiin mahdollisimman pian haastattelutilanteen päätyttyä. Haastatteluista kertyi 95 sivua puhtaaksikirjoitettua litteroitua haastattelutekstiä.

Johanna Ruusuvuoren (2010) mukaan litteroinnin tarkkuuden määrittää tutkimuksen tavoitteet ja metodologinen lähestymistapa. Tutkimuksissa, joissa on kiinnostuttu asiasisällöistä tai halutaan tietoa prosesseista sekä tapahtumakuluista, ei kovin tarkka litterointi ole tarpeen. (Emt., 424–425.) Tutkimukseni aineisto muodostuu aktiivien omaa toimintaa koskevista kokemuksista ja mielipiteistä, joten litteroin nauhoitetuista haastatteluista kaikki puhutut virkkeet puhtaaksi kirjoittaen ilman litterointimerkintöjä. Aineiston selkeyttämiseksi jätin litteroimatta osan täytesanoista, toistoista sekä yksittäisistä äännähdyksistä, minkä lisäksi jätin litteroimatta suuren osan omista haastateltavien vastausten aikana lausumistani lyhyistä täyte- ja kuittaussanoista. Puheen lisäksi litteroin haastateltavien naurahdukset ja hetket, jolloin haastateltava pohti vastausta huomattavan kauan.

Tutkimuksen kaikissa vaiheissa on noudatettu tutkimuseettisiä periaatteita. Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksen keskeisiin eettisiin arvoihin lukeutuu haastateltavien henkilöllisyyden salaaminen niin, etteivät haastateltavat ole tunnistettavissa aineistosta tai valmiista tutkimuksesta. Näin varmistetaan haastateltavien yksityisyyden suoja, turvallisuus ja nimettömyys (International Sociological Association 2011). Olen poistanut litteroidusta tekstistä kaikki

haastateltavien tunnistamisen mahdollistavat yksityiskohdat, kuten nimet, ammattinimikkeet ja tarkat asuinpaikkakuvaukset. Haastateltavien henkilötiedot erotettiin haastatteluaineistosta heti haastattelujen tekemisen jälkeen, ja niitä on säilytetty koko ajan erillään aineistosta. Yksi haastateltavista sanoi haastattelun aikana, että voisin käyttää tutkimuksessa hänen omaa nimeään. Päätin kuitenkin olla käyttämättä haastateltavan nimeä tutkimuksen eettisyyden ja rakenteellisen yhdenmukaisuuden vuoksi. Merkitsen siis hänetkin samanlaisella haastattelukoodilla, joita olen käyttänyt muista haastateltavista. Haastattelusitaateissa käytän haastateltavista koodeja ”KL” ja ”ML”, joissa KL viittaa Kallio-liikkeeseen ja ML Myyrmäki-liikkeeseen. Jotta saman liikkeen eri haastateltavat voitaisiin erottaa toisistaan, on haastateltavakoodissa mukana numero, joka ei perustu haastattelujen järjestykseen vaan on arvottu satunnaisesti numeroiden 1-6 (Kallio-liike) ja 1-5 (Myyrmäki-liike) väliltä. Kerroin tutkimusaineiston anonymisoinnista myös haastateltaville haastattelujen aluksi. (Ks. Kuula 2011, 214 ja 108.)

3.4.1 Haastattelujen toteutus

Koska yhteisösivusto Facebook on keskeinen toimintafoorumi kaupunginosaliikkeille, oli luontevaa lähestyä myös haastateltavia Facebookin-kautta. Haastateltavat hankin liikkeiden Facebook-sivuille laittamani haastattelukutsun sekä yksityisviesteillä lähettämieni haastattelupyyntöjen avulla. Haastattelukutsuissa ja yksityisviesteissä kerroin lyhyesti itsestäni, tutkimuksestani ja haastattelun aiheista sekä arvioidusta kestosta. Lisäksi kerroin lyhyesti haastattelujen käytännön järjestelyistä kuten yhteydenottamisesta, mahdollisesta ajankohdasta ja haastattelupaikasta.

Joulukuussa 2015 kyselin liikkeiden Facebook-sivuilla haastateltavia kaupunkiaktivismia käsittelevään graduuni. Myyrmäki-liikkeestä haastatteluun ilmoittautui tätä kautta kaksi henkilöä ja Kallio-liikkeestä yksi. Lisäksi laitoin kahdelle liikkeiden Facebook-sivuille aktiivisesti kirjoittaneelle aktiiville haastattelukutsun yksityisviestinä. Tätä kautta kummastakin liikkeestä sain kaksi haastateltavaa. Loput haastateltavat tavoitin lumipallo-otantaa käyttäen. Lumipallo-otannassa tutkija pyytää haastateltavia ehdottamaan muita toiminnassa mukana olevia, joilla olisi antaa lisätietoa tutkimuksen aiheesta tai täydentää haastateltavan kertomaa. Näin löydettyt haastateltavat

antavat puolestaan vinkkejä seuraavien haastateltavien löytämiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 59–60.) Yhden Kallio-liikkeen haastateltavan kohdalla pyysin, että haastateltava antaisi vinkkejä nimenomaan miespuolisista aktiiveista, sillä kaikki siihen mennessä haastatteleman Kallio-liikkeen aktiivit olivat olleet naisia. Muuten en ohjannut haastateltavien antamia suosituksia. Lumipallo otanta toimi mielestäni hyvin tutkimukseni tarpeisiin, sillä en tuntenut tutkittavissa liikkeissä toimivia henkilöitä entuudestaan. Menetelmän avulla tavoitin helposti kaupunkiliikkeissä toimivia henkilöitä. Lisäksi oli helpompi lähestyä ihmisiä yksityisviestillä, kun pystyin kertomaan viestissä, että joku haastateltavalle tuttu henkilö oli suositellut häntä haastateltavaksi tutkimukseeni. Facebook-sivuille laittamieni ilmoitusten lisäksi lähetin kahdeksan haastattelukutsua yksityisviesteinä haastateltavien vinkkien ja Facebook-aktiivisuuden perusteella. Kaikki kutsun saaneet suostuivat haastateltaviksi, mikä osoittaa aktiivien kiinnostuksen tutkimustani kohtaan. Yhdentoista haastattelun jälkeen koin, että vaikka haastateltavat olivat olleet erilaisin tavoin mukana liikkeiden toiminnassa, ei täysin uusia ajatuksia tai näkemyksiä enää noussut haastatteluissa esiin.

Osallistujat saivat itse päättää haastatteluajan ja -paikan. Haastattelukutsussa tarjouduin hankkimaan tilan haastattelua varten esimerkiksi Helsingin Yliopiston pääkirjastosta tai paikalliskirjastoista. Kallio-liikettä koskevista haastatteluista kaikki, yhtä kahvilassa tehtyä haastattelua lukuun ottamatta, tehtiin Kallion kirjaston ryhmätyötilassa. Myyrmäkeläisistä aktiiveista kahta haastattelin Myyrmäen kirjaston ryhmätyötilassa, kahta Helsingin Yliopiston pääkirjastossa ja yhtä Myyrmäki-liikkeen omassa toimistotilassa.

Koska vastaan ikäni ja habitukseni puolesta monia kaupunginosa-aktiiveja, oli tunnelma haastatteluissa rento ja luottamuksellinen, vaikkakin pari kertaa haastattelupaikan muiden käyttäjien kovaääninen keskustelu häiritsi ajoittain haastattelutilannetta. Haastateltavat olivat puheliaita sekä avoimia vastauksissaan. Ylipäänsä haastattelujen keskustelunomaiseen luonteeseen vaikutti varmasti ennen haastattelun alkua käyty jutustelu, jossa puhuttiin paitsi haastattelusta ja omasta tutkimuksestani niin myös esimerkiksi säästä, lähestyvistä juhlapyhistä tai haastattelupaikasta (ks. Ruusuvoori & Tiittula 2005, 24). Vaikka haastattelussa käsiteltiin monia melko epätarkkoja ja avoimia

konsepteja, kuten toiminnan merkitystä, vaikutusta ja tavoitteita, osasivat haastateltavat vastata niihin eikä väärinymmärryksiä ilmennyt muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Väärinymmärrysten kohdalla pyrin avaamaan kysymystäni tai muotoilemaan sen uudelleen niin, että mahdollisimman vähän ohjailisin haastateltavan vastausta. Luottamuksellisuus tuli esiin siinä, että muista aktiiveista puhuttiin heidän oikeilla nimillään. Lisäksi haastateltavat pystyivät puhumaan vapaasti negatiivisista tuntemuksistaan ja myös henkilökohtaisia asioita tuotiin esiin. Haastateltavat eivät myöskään yrittäneet silotella toimintansa ongelmallisia puolia. Osallistujat vastasivat kysymyksiin monisanaisesti ja analyttisesti, ja useat haastateltavista olivat selvästi pohtineet omaa ja liikkeiden toimintaa ennen haastattelua. Haastateltavat olivatkin hyvin tietoisia toimintansa eri puolista, ja vastauksissa nousi esiin myös monimutkaisia yhteiskuntatieteellisiä teemoja kuten gentrifikaatio, syrjäytyminen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen eri muodot.

3.4.2 Haastateltavat

Haastatelluista viisi on mukana Myyrmäki-liikkeen toiminnassa ja kuusi toimii Kallio-liikkeessä. Haastatelluista seitsemän on iältään 20–40-vuotiaita ja neljä yli 45-vuotiaita. Nuorin haastateltava oli iältään 24 vuotias ja vanhin 56 vuotias. Haastatelluista viisi on miehiä ja kuusi naisia. Koska liikkeistä ei ole saatavana kattavia jäsentietoja, on vaikea arvioida kuinka hyvin aineisto kuvastaa liikkeiden jäseniä ja aktiiveja. Osallistujilta saatujen arvioiden perusteella liikkeissä mukana olevat ovat keskimäärin 20–40-vuotiaita ja miehiä on mukana hieman enemmän kuin naisia. Haastatelluista suurin osa on naimattomia ja lapsettomia.

Kallio-liikkeen toiminnassa mukana olevista haastatelluista kaikki työskentelivät tai opiskelivat niin kutsutuilla luovilla aloilla ja heillä kaikilla on opintoja korkeakouluista. Luovan luokan alat ovat luovia ja tietointensiivisiä aloja, kuten erilaiset tutkimukseen ja teknologiaan liittyvät alat, taide-, kulttuuri- ja designteollisuus sekä tietointensiiviset terveydenhoidon, talouden, koulutuksen ja oikeusjärjestelmän piirissä toimivat alat. (Florida 2004, 50–52.) Tutkittavista kaikki asuivat haastatteluhetkellä Kallion alueella. Kallio-liikkeen kuudesta haastateltavasta kaksi asui omistusasunnossa ja neljä vuokralla. Vuokralla asujista kaksi asui kimppekämpässä. Haastatelluista Kallio-

liikkeen aktiiveista kaksi on syntyperäisiä kalliolaisia, ja loput ovat asuneet alueella 1-5 vuotta. Osallistujista yksi on ollut mukana Kallio-liikkeen toiminnassa alusta alkaen, ja viisi muuta ovat liittyneet mukaan myöhemmin. Aktiivikuopus oli ollut mukana toiminnassa noin vuoden ajan. Yhtä lukuun ottamatta kaikilla Kallio-liikkeen toiminnasta haastatelluilla on aiempia kokemuksia vapaaehtoistoiminnasta, muun muassa erilaisissa järjestöissä ja eri kaupunkien elävän musiikin yhdistyksissä.

Myyrmäki-liikkeen haastateltavista yhtä lukuun ottamatta kaikki työskentelivät luovien alojen parissa ja neljällä viidestä haastateltavasta oli korkeakoulutus. Neljä osallistujista asui Myyrmäessä, ja yksi asui Myyrmäen suuralueella. Myyrmäki-liikkeen haastateltavista kolme asui omistusasunnossa, ja kaksi vuokralla. Syntyperäisiä myyrmäkeläisiä tutkittavista oli yksi, ja muut olivat asuneet alueella 4–15 vuotta. Kaksi haastatelluista on ollut Myyrmäki-liikkeen toiminnassa liikkeen perustamisesta lähtien ja muutkin ovat olleet mukana toiminnassa vähintään kahden vuoden ajan. Viidestä haastatellusta neljä on ollut aiemmin mukana enemmän tai vähemmän järjestäytyneessä asukas- tai vapaaehtoistoiminnassa. Haastatellut ovat toimineet muun muassa kaupunginosaseuroissa, partiossa ja erilaisissa järjestöissä.

4 Sosiaalista paikallista vaikuttamista

Analyysin ensimmäisessä osassa pohdin aktiivien henkilökohtaisia syitä paikalliseen kansalaistoimintaan mukaan lähtemiseen. Koska liikkeiden välillä ei ollut suuria eroja aktiivien yksilökohtaisissa motiiveissa, en erottele liikkeitä toisistaan vielä analyysin tässä vaiheessa. Sen sijaan tarkastelen Myyrmäki-liikkeen ja Kallio-liikkeen aktiiveja yksilöinä, enkä ryhmiensä jäseninä.

4.1 Sosiaalista kansalaistoimintaa

MT: Mitäs sä olet itse saanut tästä, kun olet ollut mukana tässä toiminnassa?

KL3: Mä olen saanut hirveästi iloa ja energiaa nuorten kanssa työskentelystä. Se on melkein fyysistä, kun menee jonnekin vaikka lupakokoukseen, mikä kuulostaa ihan älyttömän tylsältä ja sitten tulee sieltä täynnä virtaa takaisin. Ihmiset on parasta.

Hella Hernbergin toimittamassa teoksessa *Helsinki Beyond Dreams* (2012) kuvaillaan kansalaisten järjestämää kulttuuritoimintaa aina Ravintolapäivästä katutaiteeseen ja graffiteihin. Teoksessa erilaisilla tavoilla helsinkiläiseen katukuvaan vaikuttaneet henkilöt kirjoittavat toiminnastaan ja tuovat esiin ajatuksiaan uudesta kaupunkikulttuurista. Teoksessa Hernberg kirjoittaa (emt., 29) kuinka 1960- ja 1970-lukujen poliittisen kansalaisaktiivisuuden jälkeen kehittynyt uusi ”kulttuurikapina” ei ole poliittista vaan ennemminkin sosiaalista. Poliittisuuden sijaan Kallio-liikkeen ja Myyrmäki-liikkeen toiminnassa korostuukin toiminnan sosiaalisuus, yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen.

Lähes kaikkien haastateltavien mukaan tärkein syy kaupunginosaliikkeeseen mukaan lähtemiselle on ollut halu tutustua uusiin ihmisiin. Kaupunkiliikkeessä toimiminen on monelle foorumi, jossa voi tavata oman asuinalueen asukkaita ja näin laajentaa omaa elämänpiiriään. Alueiden pitkäaikaiset asukkaat haluavat tavata alueen muita asukkaita, minkä lisäksi monelle liikkeessä toimiminen on ollut tapa tutustua paitsi uusiin ihmisiin niin myös uuteen asuinpaikkaan. Haastateltavista moni oli lähtenyt mukaan liikkeen toimintaan pian kaupunginosaan muutettuaan, ja toiminnan koettiin tuoneen elämään

sisältöä ja helpottaneen uudelle alueille kotoutumista. Myös alueilla kauemmin asuneet kokivat, että liikkeessä toimimisen myötä kiintymys omaa asuinpaikkaa kohtaan oli lisääntynyt. Aktiivien mukaan yhdessä toimiminen paikallisten asioiden puolesta synnyttää alueille yhteisöllisyyttä ja lisää ”kotiseutuyllpeyttä”.

Matti Kortteinen kirjoittaa Lähiö-teoksessaan (1982) kuinka urbaaniin elämäntapaan kuuluu niin kutsuttu negatiivinen solidaarisuus, joka on sosiaalinen normi, joka ylläpitää asukkaiden yksityisyyttä ja naapureiden välistä etäisyyttä. Kortteisen tutkimuksessa moni koki, etteivät he tarvitse naapureita ja että löyhistä naapuruussuhteista on heille enemmän haittaa kuin hyötyä. (Emt., 167 ja 251). Haastattelemiini kaupunkilaiset puolestaan kaipaavat paikallista yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyys liitetään aktiivien puheissa kaupunginosan kodikkuuteen ja sinne kuulumisen tunteeseen. Yhteisöllisyys on yhdessä tekemistä, toiminnallisuutta, arjessa tervehtimistä, välittämistä ja avunantoa. Liikkeiden Facebook-ryhmät eivät itsessään synnytä tällaista paikallista yhteisöllisyyttä, vaikka niillä onkin tärkeä rooli erityisesti Myyrmäki-liikkeen toiminnassa. Myyrmäki-liikkeen Facebook-sivusta on kehittynyt paikallinen ilmoituskanava, jossa nostetaan esiin liikkeen oman toiminnan ohella paikallisia tapahtumia, uutisia ja kehityshankkeita, mikä osaltaan tuo kaupunginosan ja sen asiat lähemmäs asukkaiden arkea. Lopulta aktiivien yhteisö syntyy kuitenkin yhdessä olemalla ja tekemällä. Vaikka sosiaalinen media tuo toimintaan joustavuutta ja helpottaa asioiden suunnittelua, on aktiiveille tärkeää tavata muita aktiiveja kasvotusten kokousten ja yhdessä tekemisen parissa. Molemmat liikkeet järjestävät kaikille avoimia yleiskokouksia sekä yksittäisiin tapahtumiin ja projekteihin liittyviä tapaamisia. Varsinkin tapahtumien organisointi, ongelmien ylittäminen ja kokemukset tapahtumien aikana kasvattavat aktiivien keskinäistä luottamusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Aktiivit myös kokivat, että sen lisäksi, että liikkeiden keskinäinen yhteisöllisyys lisääntyi, lisäsi liikkeiden toiminta myös alueen sisäistä, asukkaiden, toimijoiden ja yritysten välistä myötätuntoa, solidaarisuutta ja yhteisöllisyyttä.

KL4: Siihen voi kuitenkin luottaa, että löytyy se porukka, joka jää ja joka vie sen homman maaliin. Että ei tule mitään sellaista paniikkia, että olisin yksin selittämässä jollekin ”että mä kerään nää roskat”. Että kyllä sieltä aina löytyy se porukka, joka jää ja tekee, eli se on se luottamus, vaikka ei niin hyvin tunnetakaan välttämättä.

Vaikka liikkeiden toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen eikä toiminnasta saa palkkaa tai muuta korvausta, on monelle aktiiville toiminnasta myös käytännön hyötyä.

Tutustumisen ja yhdessäolon lisäksi monella aktiivilla liittyy toimintaan myös työelämään, verkostoitumiseen ja työkokemuksen hankkimiseen liittyviä tavoitteita.

Liikkeissä toimimisen ja muiden aktiivien kanssa tapahtumien järjestämisen kautta hankitaan työkokemusta, ansioluettelomerkintöjä ja muodostetaan yhteyksiä. Monet haastatelluista aktiiveista työskentelevät kulttuurialoilla, jolloin näkyvien tapahtumien järjestäminen ja niihin liittyvien verkostojen rakentaminen on hyödyllistä myös työelämää ajatellen. Ja olipa kaksi haastateltavaa myös työllistynyt osa-aikaisesti liikkeissä tapaamiensa ihmisten kautta.

MT: Oliko sulla mitään päämääriä tässä?

ML3: No ehkä se oli siinä (alku)vaiheessa, niin se oli se suurin, että saan kontakteja ja ehkä vähän semmosta monipuolisempaa näyttöä CV:seen. Mä olen sellainen CV-keräilijä. Mutta ehkä tuossa semmosta, sit kun lähti siihen toimintaan, niin kokemukset edellä lähdin sitten, että jos oli joku tapahtuma, mikä kuulostaa siistiltä ja sitten haluaa tehdä sen ja saavuttaa sen.

Vaikka osalla aktiiveista onkin toiminnassa ”oma lehmä ojassa”, ovat aktiivien liikkeiden ulkopuolella hankkima ammattitaito, kokemus ja verkostot tärkeitä liikkeiden tapahtumien ja projektien onnistumisen kannalta. Vapaaehtoisten työvoima, osaaminen, tietotaito ja verkostot ovat usein liki ainut pääoma, jota kaupunginosaliikkeillä ja muilla tee-se-itse-urbanisteilla on käytettävissään. Rahaa toiminnan pyörittämiseen on vain vähän ja tarvittavat materiaalit sekä muut tarvikkeet saadaan lainaamalla, lahjoituksina tai kierrättämällä. Vaikka osa toimijoista käyttääkin toiminnassa hyödykseen työelämässä kertynyttä asiantuntemusta, taitoja ja yhteyksiä, on liikkeiden toiminta kuitenkin lähtökohtaisesti harrastelijoiden pyörittämää. (Deslandes 2013, 223.)

Toisaalta omalla osaamisella ja ammattitaidolla halutaan myös tukea liikkeiden toimintaa ja niiden tavoitteita. Moni aktiivi ajautuukin tehtäviin, joissa he voivat parhaiten hyödyntää osaamistaan ja vahvuuksiaan. Monelle toiminnassa mukana oleminen on tapa toteuttaa itseään tärkeäksi koettujen projektien kautta.

4.2 Uusi tapa toimia

Uusien tuttavien ja CV-merkintöjen lisäksi liikkeisiin vetävät mukaan sopivaksi koettu toimintamuoto. Aktiivisuus kaupunginosaliikkeessä oli joidenkin haastateltavien kohdalla korvannut vanhan harrastuksen tai toiminnan järjestössä, koska liike koettiin itselle ja omaan elämänvaiheeseen paremmin sopivaksi. Monet haastatellut kokivat kaupunginosaliikkeet vaihtoehdoksi vakiintuneemmille asukasyhdistyksille ja -toimijoille. Vaikka esimerkiksi Myyrmäen suuralueella toimii monenlaisia vapaaehtois pohjaisia ryhmiä ja järjestöjä, ei niitä koettu ”omaksi” tai itselle suunnatuiksi. Monet kaupunginosissa toimivat liikkeet kuten Lions-klubit järjestävät pääosin tapahtumia lapsiperheille, jolloin yksilöt, joilla ei ole omia lapsia, jäävät toiminnan ulkopuolelle. Kaupunginosaseurat, kuten Kalliossa toimiva Kallio-seura, taas koetaan vanhemmille ihmisille suunnatuiksi. Lisäksi vanhempain, asemansa jo vakiinnuttaneisiin ryhmiin mukaan meneminen koetaan vaikeaksi eikä siellä nähty itselle sopivaa paikkaa tai roolia.

MT: Osaatko sanoa yhtään enempää, että miksi se seura ei sitten kiinnostanut?

ML4: No ne oli aika iäkkäitä ihmisiä, ehkä enemmän eläkkeellä olevia. Ja tuntui, että siellä oli sellaisia sisäisiä kiistoja. Että oli joku paikallinen Lions Clubi, niin niillä oli jotain sellaista... Ja vaikka kaikki tekee hyvää asiaa, ja tekee siellä, mutta tuntu, että siellä ei ole sellaista samanhenkistä. Ja tuntui jotenkin että resurssit oli aika vähissä ja sellainen uudistaminen, niin siihen tartteis isomman porukan omaa ikäluokkaa tai siis nuorempaa. Että sitten, ehkä aika monessa paikassa, kun mulla ei ole lapsia, niin ne on lapsiperheet, jotka rupeavat puuhaamaan jotain jollain alueella ja saa aikaan.

Ensimmäiset kotiseutuyhdistykset perustettiin Helsinkiin vuonna 1940, jolloin perustettiin Käpylä-seura sekä Kallio-seura (alkuperäiseltä nimeltään Sörkän Gibat ry). Kaupunginosayhdistysten perustajina olivat sodanjälkeisen Suomen tuoret

kaupunkilaiset, jotka eivät kokeneet suurta, kehittyvää kaupunkia omakseen. Uuteen elämään ja elinympäristöön kiinnittymisen ja kiintymisen tueksi perustettiin kaupunginosaseuroja, joiden kautta omaa elinympäristöä alettiin kehittää. (Siira 1994, 8.) Alueiden kehittämisen lisäksi kaupunginosayhdistyksiä perustettiin vaalimaan jo kauemmin asutettujen alueiden omaleimaisuutta. Yhä vieläkin kaupunginosaseurojen tavoitteena on lisätä alueiden viihtyisyyttä ja yhteisöllisyyden tunnetta, sekä vaikuttaa muun muassa kaavoitukseen ja palvelutarjontaan. Seurojen toiminta on pitkävaikutteista ja tärkeimpien tavoitteiden eteen tehdään töitä vuosien ajan. Toiminnassa keskeistä on kaupungin viranomaisten ja asukkaiden välisen yhteyden lisääminen, mitä varten perustettiin Helsingin Kaupunginosayhdistysten Liitto HELKA ry vuonna 1964. Kaupunginosayhdistysten tärkein yhteistyökumppani onkin kaupungin hallinto, ja vuonna 2004 tehdyn tutkimuksen mukaan yksittäiset yhdistykset lähestyvät kaupungin hallinnon eri toimijoita vuosittain 4–5 asiakirjalla, kannanotolla ja ehdotuksella. (Bäcklund 2004, 28–30 ja 34–39; vanhempaa asukas yhteisöllisyyttä ks. Anttila 2004.) Kaupunginosayhdistykset ovat ry-muotoisia ja toimintaa ohjaa puheenjohtajan vetämä hallitus. Yhdistykseen liitytään maksamalla vuosittain kerättävä jäsenmaksu, joka oli pääkaupunkiseudun kaupunginosaseuroilla 10–12 euroa vuonna 2016.

Straniuksen (2009) mukaan suomalaista kansalaisaktiivisuutta on perinteisesti leimannut yhdistysmuoto, hierarkkinen hallinto ja läheinen yhteys viranomaisiin. Uudenlainen aktivismi puolestaan painottaa yksittäisten ihmisten ja toimijoiden merkitystä. Sitran ja Tekesin vuonna 2008 tekemän kyselyn mukaan nuoria ei kiinnosta kovinkaan paljon perinteinen yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Yhdistyksissä tai järjestöissä vaikuttamisen sijaan nuoria kiinnostaa konkreettinen toiminta. (Emt., 140 ja 143, ks. myös Siisiäinen 1998, 219, ja Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunnan raportti 2006.)

Toisin kuin kaupunginosaseuroissa, kaupunginosaliikkeiden toiminta perustuu kevyeen rakenteeseen ja suoraan toimintaan. Toiminta on vapaaehtoista, vapaamuotoista ja jäsenten ideoista lähtevää. Sen sijaan, että liikkeet ja sen toiminta olisivat kytköksissä

kaupunkiin ja sen päättäjiin, aktiivit korostavat sitä, kuinka itse tekemällä ja suoralla toiminnalla voi vaikuttaa asuinalueen asioihin.

MT: Miten sä kuvailisit tätä teidän liikettä sellaiselle, joka ei ole aiemmin kuullut tästä?

KL2: Mä olen jo varmaan sanonut jo pari kertaa tässä haastattelussa, että vapaamuotoinen. Että semmosta rentoa toimintaa, että jokainen saa panostaa sen minkä haluaa ja sen verran minkä haluaa. Ja kaikkennäköisiä ihmisiä siellä on kuitenkin, että erilaisilla taustoilla ja eri-ikäistä porukkaa ja eri paikkakunnilta tulleita on myöskin paljon.

Kaupunginosaliikkeissä toimiminen nähdäänkin vaihtoehtona ry-tyyppiselle hierarkkiselle organisoitumiselle. Aktiiveilla oman liikkeessä toimimisen kannalta keskeisiä arvoja ovat avoimuus, vastuullinen vapaamuotoisuus, sitoutumattomuus, puolueettomuus, ei-hierarkkisuus sekä jäsenyyden keveys. Vaikka Myyrmäki-liikkeen taustalle on perustettu yhdistys virallisia asiakirjoja ja rahaliikenteen pyörittämistä varten, itse liikkeet eivät ole rekisteröityjä yhdistyksiä. Liikkeillä ei ole virallisia johtajia eikä hallitusta ja niihin liitytään tykkäämällä liikkeiden Facebook-sivuista sekä käymällä avoimissa kokouksissa. Jäsenyys ei maksa eikä sido, vaan jokainen voi osallistua sellaisella panoksella kuin kulloinkin kykenee tai haluaa.

Liikkeiden toimintaa koskevat päätökset tehdään yhdessä Facebookissa, kokouksissa tai pienemmissä tapahtumakohtaisissa tapaamisissa niiden jäsenten kesken, jotka sattuvat olemaan paikalla päätöksentekohetkellä. Jos tapahtumalle tai projektille löytyy tarpeeksi kannatusta ja innostuneita tekijöitä, päätetään se yleensä toteuttaa. Virallisten julistusten ja ohjelmien sijaan toiminnassa korostuvat muutenkin tietyllä hetkellä liikkeissä mukana olevat ihmiset; toiminta on sen näköistä kuin sitä järjestävät ihmiset ja ideat sekä aloitteet tulevat yksittäisiltä ihmisiltä.

Vapaamuotoinen ja järjestäytymätön toimintatapa aiheuttaa liikkeille myös ongelmia. Vaikka liikkeet korostavat toiminnan avoimuutta ja helposti lähestyttävyyttä, toiminta ja sen tavat avautuvat uusille jäsenille hitaasti, koska liikkeillä ei ole johtajia, edustajia tai tarkkaa vastuunjakoa. Koska kokouksista ei tehdä pöytäkirjoja eikä niissä puhuttuja

asioita kerätä millään muullakaan tavalla yhteen, voi uuden jäsenen olla vaikea tietää, mitä aiemmissa kokouksissa on keskusteltu, mitä on suunnitteilla ja kuka on vastuussa mistäkin. Vaikka pääosa haastatelluista arvostaakin vapaamuotoista toimintaa, toivoi moni myös, että toiminta kehittyisi järjestäytyneempään suuntaan.

ML4: (--) Osa miiteistä on ollut silleen ihan sellaista hengailua, että ei ole kovin todellakaan järjestäytynyttä. Sitten taas ehkä jonkun asian, niinku tää Taiteiden yö oli sellaista sääntillisempää. Mä tykkäisin ehkä hivenen sääntillisemmästä, se olis helpompi, että jos ei ole kaikissa kokouksissa tai tapaamisissa, niin pääsis paremmin mukaan. Että jos siitä olisi laitettu joku yhteenvetomuistio, joka olis selvästi kaikille. Ja sitten joskus jos on itse tullut kokoukseen ja sitten on ollut itsellä monta asiaa mielessä, niin sitten se on ollut vähän tehotonta. Niin ehkä vähän semmonen, mutta toisaalta sellainen rento.

Koska asioita ei kirjata järjestelmällisesti ylös, kertynyt kokemus ja tietotaito kasaantuvat helposti tietyille ydinaktiiveille. Tämän seurauksena heidän merkityksensä ja vastuu liikkeiden toiminnassa kasvaa, ja toiminta on yhteisön sijaan muutaman erityisen aktiivisen yksilön varassa. Tästä syystä kaikki haastateltavat toivoivat, että liikkeiden toimintaan saataisiin mukaan uusia innokkaita tekijöitä. Uusia ihmisiä kaivataan myös siksi, että toiminnasta jättäytyy pois ihmisiä muun muassa elämäntilanteen muutoksen tai kaupunginosasta pois muuttamisen seurauksena.

Yksi haastateltava pohti, kuinka legitiimiä tai demokraattista on toiminta, jossa kourallinen kaupunginosa-aktiiveja toteuttaa suuriakin kaupunginosaan vaikuttavia projekteja. Esimerkiksi Myyrmäen-aseman maalaamisen hoiti katutaideryhmä, jonka jäseniä oli ollut mukana projektin toteutuksesta päättäneessä Myyrmäki-liikkeen kokouksessa. Kalliossa ongelmia aiheutti Vaasanaukiolle Kallio-liikkeen toimesta pystytetty paviljonki, jota liike perusteli toteamalla, että se lisäsi ongelmallisena koetun aukion viihtyisyyttä ja mahdollisti erilaisten tapahtumien järjestämisen aukiolla. Alueen asukkaiden mukaan paviljonki lisäsi alueen levottomuutta sekä yöllistä käyttöä, ja asukkaiden valitusten seurauksena paviljonki purettiin viranomaisten toimesta helmikuussa 2016. Vaikka liikkeillä ei olekaan viralliselta taholta tai virallisia teitä

hankittua valtuutusta tai legitimizeettiä toiminnalleen, kokevat aktiivit, että alueiden asukkaat, yrittäjät, muut toimijat sekä viranomaiset kannustavat ja tukevat toimintaa. Myyrmäki-liikkeen saama asukkaiden tuki toiminnalle sai konkreettisen muodon vuonna 2014, kun liike äänestettiin Vantaan Sanomien äänestyksessä Vuoden Vantaalaiseksi. Kallio-liikkeen saama tuki on näkynyt muun muassa Mesenaattikeräyksissä, joiden kautta ihmiset ovat lahjoittaneet tuhansia euroja liikkeen Kallio Block Partyn järjestämiseen. (Ks. myös Niemenmaa 2002, 207–209.)

4.3 Tahto vaikuttaa kaupunginosan asioihin

Kaupunginosa-aktiiveilla on vahva tahto vaikuttaa asuinalueeseensa ja sen asioihin. Kaupunginosaliikkeet ovat haastateltujen aktiivien mielestä suora tapa olla mukana vaikuttamassa siihen, millaiseksi paikaksi kaupunginosa kehittyi.

ML2: Mä halusin vaikuttaa siihen, tai mä tiedän, että tällaiset ihan pienet asiat vaikuttaa ihmisten asukasviihtyvyyteen ja miten kotoisaksi tuntee olonsa siinä lähiössä tai missä nyt asuukin. Niin sitä varten mä lähdin, kun mä luin tai kuulin, että se vaikuttaa siellä alueella ja on aktiivisia.

Sen sijaan, että asukkaat odottaisivat kaupungin viranomaisten kiinnittävän huomiota ja voimavaroja alueiden ongelmiin, niihin lähdetään hakemaan ratkaisuja paikallisen kollektiivisen toiminnan kautta. Uusien ja vanhojen liikkeiden eroja tutkinut Kaj Ilmonen (1998) kirjoittaa, että osa uudenaikaisista liikkeistä ja toimijoista ei pyri ”universalisoimaan” tavoitteitaan tai virallistamaan omaa asemaansa. Tällaisten liikkeiden toiminta ei lähde liikkeelle totutuista yhteiskunnallista kansalaistoimintaa ohjaavista kehyksistä, vaan toiminnalla tavoitellaan nimenomaan perinteisten toimintakehysten purkamista. Ilmonen mukaan uudenlaisten liikkeiden merkitys nykyajalle on poliittisten saavutusten sijaan siinä, että ne kiinnittävät huomiota tärkeiksi kokemiinsa asioihin ja nostavat niitä esiin toimintansa kautta. (Emt., 38.)

Kallio-liikkeen ja Myyrmäki-liikkeen toiminta lähtee ruohonjuuritasolta. Vaikka liikkeet ovat toiminnallaan saaneet aikaiseksi isoja tapahtumia ja huomattavaa kehitystä alueillaan, ei toimintaa ohjaa mikään julkinen tai yksityinen taho. Sen sijaan, että

ongelmia lähdeittäisiin hoitamaan hallinnollisten instituutioiden kautta, kaupunginosaliikkeet ideoivat, suunnittelevat ja toteuttavat paikallisia projekteja ja käynnistävät muutosprosesseja omalla tekemisellään. Liikkeiden toiminta, tavoitteet ja tapa toimia nousevat suoraan asukasaktiivien omasta elinpiiristä. Vaikuttaminen omaan ympäristöön koetaan paitsi henkilökohtaisella tasolla tärkeäksi, mutta myös tarpeelliseksi kaupunginosien kehityksen kannalta. Ylläesiteltyjen henkilökohtaisten toimintamotiivien lisäksi aktiiveja ajaa eteenpäin yhdessä päätetyt aluetta, asukkaita ja ilmapiiriä koskevat tavoitteet, joita erittelen tutkielmani seuraavassa luvussa.

5 Kaupunginosaliikkeiden kollektiiviset tavoitteet

Kaupunginosaliikkeillä ei ole virallisia pitkän aikavälin toimintaohjelmia, vaan suunnitelmia tehdään projekti kerrallaan ja enintään vuosi eteenpäin. Vaikka liikkeet eivät tavoitteita suureen ääneen julistakaan, tulevat niiden päämäärät esiin toiminnan kautta. Liikkeet vaikuttavat ja ottavat kantaa kaupunginosan sosiaaliin, tilallisiin ja kulttuurisiin ilmiöihin tapahtumien, kannanottojen ja sosiaalisen median välityksellä. Liikkeiden tapahtumat sijoittuvat paikalliseen kaupunkitilaan ja niiden päämäärät nousevat asukkaiden omista kokemuksista ja arjen asiantuntijuudesta. Tästä syystä jokainen kaupunginosaliike on kaupunginosansa näköinen, ja myös toiminnan tavoitteet ovat pääosin paikallisia. Myös Kalliossa ja Myyrmäessä toiminnan mahdollisuudet ja lähtökohdat ovat erilaisia, minkä vuoksi tarkastelen tässä luvussa Kallio-liikettä ja Myyrmäki-liikettä erikseen.

Naapurustotoimintaa Yhdysvalloissa tutkineen Martinin (2003) mukaan paikallisryhmien merkitys on siinä, että ne tuovat yhteen alueen asukkaita yli kulttuuristen rajojen. Minnesotalaisia naapurustoryhmiä tarkastelemalla Martin osoittaa, että liikkeiden toimintaa ohjaavat paikkakehykset, joiden avulla liikkeet perustelivat toimintaansa ja sen tarpeellisuutta. Oma asuinalue nähdään erityisenä ja erityisen tärkeänä paikkana, jolla on omat ominaispiirteensä ja ongelmansa. Tämä paikallinen merkityksellisyys ja asukkaiden yhteinen kokemusmaailma antavat toiminnalle yhteisöllisen motiivin ja toimivat sen legitiimiyden lähteenä. (Emt., 733, 746, 747.) Myös Kallio-liikkeen ja Myyrmäki-liikkeen toiminnassa korostuvat oman kaupunginosan ja sen erityisyyden vaaliminen.

5.1 Kallio-liikkeen tavoitteet: Monimuotoinen kalliolaisuus

Della Portan ja Dianin (2006, 13) mukaan yhteiskunnalliset liikkeet saavat alkunsa kun toistensa kanssa ristiriidassa olevat arvot törmäävät ja aiheuttavat konfliktin erilaisten ihmisryhmien välille. Kallio-liike perustettiin reaktiona keväällä 2011 käytyyn keskusteluun Veikko Hurstin vähävaraisille suunnatun ruoanjakelupisteen paikasta. Liikkeen toiminnan käynnisti huoli kovien, taloudellisten arvojen tunkeutumisesta boheemina tunnettuun kaupunginosaan.

KKL: (--) No siis kaikki muuttuu ja en mä pidä sitä välttämättä pelkästään huonona asiana, mutta sanotaanko, että niin kauan kun vaikka Kallio-liike on olemassa tai minä olen olemassa niin tuun puolustamaan niitten lupaa ja oikeutta olla täällä, joita on vähän yritetty täältä ajella pois, oli se sitten Piritorin tyypit tai Vaasankadun naiset tai ihan mitä tahansa.

Paitsi että liikkeen perustamisen taustalla oli sosiaalinen huoli Hurstin leipäjonon tulevaisuudesta, oli Kallio-liikkeessä alusta asti kyse myös paikallisesta identiteetistä, kalliolaisuudesta. Asunnonomistajien edustama taloudellinen puhe sopii huonosti vapaamieliseen Kallioon, jossa puolet asukkaista äänestävät Vihreitä tai Vasemmistoliittoa (eduskuntavaalit 2015, Tilastokeskus) ja alle puolet asukkaista kuuluu kirkkoon (Järvinen 2015b). Haastateltavat korostivat, että liikkeen tarkoitus ei ole vain järjestää katujuhlia ja puistokirppiksiä, vaan kaiken toiminnan taustalla vaikuttavat eettiset arvot: vapaus, avoimuus, suvaitsevaisuus, yhteisöllisyys ja solidaarisuus. Omasta kaupunginosastaan ylpeiden aktiivien puheissa Kallio näyttäytyykin lämminhenkisenä ja rentona, ”kylämäisenä”, paikkana, jonne kaikki ovat tervetulleita. Tapahtumien kautta halutaan tuoda esiin oman kaupunginosan erityisyyttä, elävöittää katukuvaa ja lisätä alueen asukkaiden välistä yhteisöllisyyttä. Sen lisäksi, että vaikutetaan kaupunginosan asukkaisiin ja toimijoihin, halutaan toiminnalla hälventää Kallioon liitettyjä kielteisiä mielikuvia ja asukkaiden paikoittain tuntemaa turvattomuuden tunnetta. Samalla kuitenkin tiedostetaan myös alueen asukkaiden ongelmat; Kalliossa asuu paljon pienituloisia ihmisiä, yksinäisiä vanhuksia ja kaduilla näkee usein päihtyneitä ihmisiä. Toisaalta aktiivit kokevat tämän kalliolaisuuteen kuuluvana monimuotoisuutena, ja aktiivit korostivatkin, että Kalliosta pitää löytyä myös jatkossa tilaa vanhuksille, vähävaraisilla ja ”katujen miehille”.

Muutama Kallio-liikkeen aktiivi toi esiin myös alueen gentrifikoitumisen ja sen lieveilmiöiden ehkäisemisen liikkeen toiminnan kautta. Mäenpään (2011) mukaan gentrifikaatiolla tarkoitetaan jonkin huonomaineisen kaupunginosan kehittymistä keskiluokkaiseksi alueeksi trendihakuisen muuton sekä sitä seuraavan hintatason nousun ja elinkeinorakenteen muutoksen myötä. Vaikka gentrifikaation myötä kaupunki muuttuu paremmaksi joillekin asukkaille, ei se välttämättä sovi enää alkuperäisille asukkaille. Gentrifikaatio nähtiin 1990-luvulle asti pulmallisena ilmiönä, mutta 2000-luvulla se on alettu nähdä toivottuna ja tavoiteltuna kehityssuuntana. Mäenpää näkeekin, että nykyisin Helsinki tavoittelee ”koko kaupungin mittaista gentrifikaatiota”. (Emt., 99.)

Vähävaraisten ja kadunmiesten asemaa kaupunginosassa uhkaakin osaltaan myös Kallio-liikkeen oma toiminta ja sen seuraukset. Vaikka Kallion seudun gentrifikaatio ja hintatason nousu ovat olleet totta jo vuosikymmenten ajan (ks. Mäenpää 1991), kokee muutama Kallio-liikkeen aktiivi, että liikkeen toiminta on osaltaan nopeuttanut alueen gentrifikaatiota. Kallion alueelle on viimeisten vuosien aikana perustettu runsaasti ”cooleja” ravintoloita, kahviloita ja baareja, jotka ovat syrjäyttäneet vanhat, edullisemmat iltapaikat. Osa haastateltavista koki tapahtuneen kehityksen olevan osaltaan seurausta Kallio-liikkeen toiminnasta, joka on tuonut uudenlaista urbaania kulttuuria vanhan työläiskaupunginosan kaduille. Toiminnan tavoitteena on ollut tehdä Kalliosta elävämpi, viihtyisämpi ja toimivampi niin, ettei kaupunginosasta tarvitsisi poistua Helsingin keskustaan kulttuurin tai ravintoloiden perässä. Toisaalta muutama aktiivi esitti huolensa siitä, mitä gentrifikaatio tuo tullessaan: ihmisten ylenkatsomista ja ulossulkemista. Tästä syystä liikkeen toiminnan nähdään myös hillitsevän gentrifikaation lieveilmiöitä. Suurin osa liikkeen tapahtumista on kaikille ilmaisia ja avoimia, ja ne nähdään vaihtoehtona Helsingin maksullisille tapahtumille, joihin monella kalliolaisella ei ole varaa tai mahdollisuutta osallistua. Moni aktiivi toivoi, että liikkeen toiminta on vähentänyt asukkaiden kokemia yksinäisyyden tunteita, ja avannut kaupunginosaa muun muassa vanhuksille ja huono-osaisille.

KL6: Just sellainen, että on ilmaisia tapahtumia, ja että kaikki saa tulla. Kun Kalliiosakin on niin monenlaista porukkaa, että sitten se on ihan kaikille, ja matalankynnyksen tapahtumia ja jos Piritorillakin jaetaan ilmasta ruokaa, niin just se että se on kaikille, että se ei ole vaan sellaista hipsterihommaa että maksaa 35 euroa yksi sushipallo. Vaan että kaikki pääsee, ja kaikille hyvää mieltä, ja että kaikki saa osallistua.

5.2 Kallio-liikkeen tavoitteet: Vaihtoehtoista katuelämää

Kallio-liikkeen toiminnassa keskeinen rooli on julkisen tilan haltuunotolla. Kymmentuhatpäisten Kallio Block Party -katujuhlien lisäksi kaupunkitilaa on vallattu muun muassa puistokirppis- ja korttelikeittiötapahtumissa. Kadunvaltauksia tutkinut Aura Yliselä esittää (2008), että kadunvaltauksset ovat kulttuurisia mielenilmauksia, joissa keskeistä on poliittisten tavoitteiden sijaan ”kulttuuristen arvojen kyseenalaistaminen ja symbolisen tason toiminta” (emt., 49). Myös Kallio-liikkeen tapahtumissa painottuvat Yliselän esittämät arvot; tapahtumien kautta kaupunkitilaa halutaan vapauttaa asukkaiden käyttöön ja samalla tuoda esiin tilan vaihtoehtoisia käyttötarkoituksia.

KL3: Mä kuvittelen, että muillekin ihmisille saattaa käydä samalla tavalla kuin mulle, että kun ne on nähnyt jonkun Katri Valan puiston rappuset täynnä ihmisiä tai Kurvissa ihmisten tanssivan tai ihmisen makaamassa katkoviivalla keskellä katua. Että se jää muistikuvaksi, ja että siitä tulee sitten lempeämpi ympäristö.

Kallio-liikkeen järjestämistä tapahtumista suurin on elokuussa järjestettävä Kallio Block Party -ilmaistapahtuma, joka sulkee päivän ajaksi kaupunkitilaa liikenteeltä ja täyttää sen kulttuurilla. Viiden vuoden aikana juhlat ovat vallanneet Fleminginkadun, Vaasankadun, Kolmannen linjan, Helsinginkadun sekä Hämeentien ja Helsinginkadun risteyksen (Kurvin). Juhlien järjestämiseen osallistuneiden aktiivien mukaan, katujuhliilla halutaan saada asukkaat näkemään asuinympäristönsä uudella tavalla ja näyttää, millainen kaupunki olisi ilman autoja ja muuta liikennettä. Voisi kenties puhua ilmiöstä, jota Mäenpää (2005) kutsuu ”kaupunkitilan kiihkeytykseksi”. Kaupunkitapahtumien kautta halutaan luoda ”sellainen väkijoukko, sellainen euforia, ja sellaista nähtävää, että kerrankin kaupungissa tuntuu todella tapahtuvan”(emt., 158).

Tapahtumilla halutaan myös elävöittää kaupunginosan eri osia, jotta paitsi asukkaat, mutta myös yrittäjät näkisivät niiden potentiaalin. Moni aktiivi myös korosti, että Kallio Block Partyt eivät ole vain juhlat, vaan niiden taustalla on aina jokin vaatimus tai ”statementti”. Esimerkiksi vuonna 2015 juhlilla haluttiin näyttää millainen Hämeentie olisi ilman liikennettä, ja näin osaltaan edistää tielle suunniteltuja pyöräkaistoja.

MT: Miksi sä alun perin lähdit mukaan järjestämään Kallion Block Partyä?

KL5: Tietty omaa asuinalueeseen vaikuttaminen ja muutenkin vaikuttaminen silleen yleisellä tasolla, että ei mun mielestä lähtökohtaisesti kadut ole vaan autoille ja liikenteelle, että kyllä niille muutakin käyttöä löytyy. Ja mä tykkään rikkoa rajoja, se on ihan mahtavaa, että katotaan asioita eri perspektiivistä.

Toisin kuin Yliselän tutkimat kadunvaltaukset, Kallio-liikkeen katujuhlat on järjestetty yhteistyössä kaupungin viranomaisten ja Helsingin Seudun Liikenteen (HSL) kanssa, minkä lisäksi tapahtuma on saanut monena vuonna kaupungilta tuhansia euroja rahallista tukea. Toimiva yhteistyö onkin ollut tapahtumien onnistumisen kannalta välttämätöntä, sillä kaikki Kallio Block Partyt, Vaasankadun juhlia lukuun ottamatta, on järjestetty paljon liikennöidyillä kaduilla. Vaikka monet haastatellut kehuivat yhteistyötä kaupungin ja sen viranomaisten kanssa, nähtiin kaupungin toiminnassa myös puutteita. Erityisesti aktiiveja ärsytti se, että samalla kun Helsingin kaupunki osoittaa suurtakin kiinnostusta liikkeen ideoita kohtaan, esimerkiksi pyytämällä liikkeeltä kannanottoja ja mielipiteitä paikallisiin kehitysprojekteihin, vaikeuttaa kaupunki tapahtumien järjestämistä muun muassa vaatimuksilla roskisten ja järjestysvalvojen suuresta määrästä. Monelle aktiiville toiminnan tavoitteena onkin kaupungin asettamien estojen purkaminen, byrokratian vähentäminen sekä kynnyksen madaltaminen kaupungin ja eri toimijoiden välillä.

KL3:(--) kun mä tulin 2014 mukaan tekemään tätä juttua, niin mä kuulin, että aina on hirveitä ongelmia huutavan puutarhurin kanssa, joka niinku uhkaa maksattaa kaikki puistontuhoamiskulut meillä. Ja sitten mä ajattelin, että hitto, ja mä soitin sille. Ihan mukava heppu. Tehtiin katselmus puistossa ennen tapahtumaa ja kaikki meni ihan ok. Päätin sitten siinä samalla kerjätä kaupungilta kaikkia roskisjuttuja. Niitä ei sinä vuonna saatu, mutta seuraavana vuonna sitten saatiin.

Haastateltujen aktiivien mukaan tapahtumien yhtenä tavoitteena onkin näyttää viranomaisille, missä asioissa pitäisi saada lisää liikkumavaraa, ja kuinka kaupunki voi muuttaa toimintatapojaan niin, että asukkaat järjestäisivät yhä enemmän tapahtumia ja muuta toimintaa. Aktiivit kokivat, että Kallio-liikkeen toiminta on osaltaan edesauttanut vastaavanlaisen toiminnan lisääntymistä pääkaupunkiseudulla. Näkyviä tapahtumia järjestämällä Kallio-liike on herättänyt kaupungin viranomaisten huomion, ja tapahtumien onnistumisen myötä yhteistyö kaupungin kanssa on helpottunut ja luottamus lisääntynyt. Järjestämisen ohella tapahtumien jälkeinen siivous vaatii paljon töitä, ja esimerkiksi vuonna 2015 Kallio Block Partyn jälkeen kaupungin lakaisukone oli käynyt lakaisemassa tapahtuma-aluetta. Harmillisesti lakaisukone tuli apuun vasta maanantaina, vaikka juhlat oli järjestetty ja siivottu pois jo sunnuntaiaamuun mennessä.

Sen lisäksi, että Kallio-liike rakentaa yhteyttä Helsingin kaupungin viranomaisten kanssa, haluaa se näyttää esimerkkiä paitsi oman kaupunginosan asukkaille niin myös muiden kaupunginosien ihmisille ja kaupunkitoimijoille. Tapahtumiin osallistuville aktiivit haluavat todistaa, että toisenlainen, vapaampi kaupunki on mahdollinen ja, ettei katutila ole vain autoille ja raitiovaunuille. Muualta tuleville ihmisille puolestaan halutaan näyttää, mitä kaikkea kaupunkitilassa voi tehdä, ja näin kannustaa vastaavanlaisen toiminnan kehittymistä myös muualle. Liikkeen aktiivit haluavat oman toimintansa kautta näyttää esimerkkiä muille kaupunkilaisille siitä, kuinka tapahtumia järjestetään ja kuinka pienelläkin porukalla voidaan saada paljon aikaiseksi.

MT: Eli sä koet myös, että tällä on ollut koko Helsingin alueella vaikutusta?

KL6: On on. Tai sitten on lähtenyt kaikkia muita liikkeitä, tai että ihmiset näkee, että jos noi pystyy, niin kyllä mekin pystytään. Ainakin jossain Turussa, tai jossain, on käyty puhumassa siitä, että miten tällaista voisi järjestää muuallakin kuin Helsingissä, että kuitenkin sitä tietotaitoa on, että sitä voisi just silleen jakaa.

Kallio-liike onkin ollut osaltaan herättämässä ruohonjuuritason asukasaktiivisuutta pääkaupunkiseudulla. Kallio-liikkeen tapahtumien lisäksi Kalliiossa on järjestetty monia vapaaehtoisten toteuttamia tapahtumia kuten joulutori ja kävelykierroksia, minkä lisäksi

aktiivit näkevät oman toimintansa vaikuttaneen muun muassa paikallisten Facebookissa toimivien kierrätysryhmien, kuten Kallio kierrättää, syntyyn. Kallion ulkopuolellakin kaupunkikulttuuri on aktivoitunut, ja muun muassa Myyrmäki-liike ja Töölö-liike ovat saaneet innoituksensa Kallio-liikkeen toiminnasta.

5.3 Myyrmäki-liikkeen tavoitteet: Eroon ongelmalähiö-leimasta

Joulukuussa 2015 Helsingin Sanomissa julkaistiin artikkeli (Oksanen 2015) kaupunkisosiologian professorin Matti Kortteisen ja kaupunkimaatieteen professorin Mari Vaattovaaran tutkimuksesta (Kortteinen & Vaattovaara 2015), jossa osoitettiin alueiden välisen segregaaation kasvaneen pääkaupunkiseudulla. Vaikka tutkimuksessa todetaan, että huono-osaisuus keskittyy pääkaupunkiseudulla erityisesti Helsinkiin (emt., 566), oli Helsingin Sanomien artikkelissa käytetty esimerkkinä huono-osaisesta kaupunginosasta Vantaalla sijaitsevaa Myyrmäkeä. Tätä mielikuvaa Myyrmäestä ongelmalähiönä Myyrmäki-liike pyrkii toiminnallaan muuttamaan.

MT: Mitä sitten näet, että tän liikkeen merkitys on ollut Myyrmäelle?

ML3: No mä luulen, että sillä on ollut ihan valtavan suuri merkitys. Tai että se, mitä Myyrmäki oli ennen Myyrmäki-liikettä, niin se oli lähiö, joka muistettiin ehkä Myyrmäen pommi-iskuista joskus tyyliin kymmenen vuotta sitten. Myyrmäki-liike on alkanut nostaa sen imagoa ihan toisella tavalla.

Myyrmäki-liikkeen tavoite on toimia ”viihtyisämmän, vetovoimaisemman, turvallisemman, kivemman ja avoimemman” Myyrmäen puolesta. Aktiivien visioissa Myyrmäki ei ole ”nukkumalähiö”, ”kuollut lähiö” tai ongelma-alue, vaan aktiivinen, yhteisöllinen kaupunginosa, josta asukkaat voivat olla ylpeitä. Keskeistä toiminnassa on asukkaiden aktivointi erilaisten tapahtumien ja sosiaalisessa mediassa tapahtuvan tiedotuksen kautta. Kaikki haastatellut Myyrmäki-liikkeen aktiivit korostivat liikkeen roolia alueen asioista tiedottavana foorumina. Tiedottamisen kautta asukkaat ovat paremmin perillä alueen asioista ja voivat halutessaan vaikuttaa niihin keskustelu- ja tiedotustilaisuuksien kautta. Esimerkkinä tästä on Myyrmäen keskustan uudistustyöt, joiden suunnitteluvaiheessa Myyrmäki-liike järjesti infotilaisuuden, jossa rakennusliikkeille ja arkkitehtitoimistoille tarjottiin mahdollisuus tulla kuulemaan

alueen asukkaiden mielipiteitä ja näkemyksiä projektista. Lopulta noin puolissa kilpailuehdotuksista oli mukana liikkeen tuottamaa materiaalia. Yksi haastateltavista osasi kertoa, että suunnittelukilpailun voittanut rakennusyhtiö on pyytänyt liikettä mukaan myös projektin jatkokehittelyyn. Liikkeen Facebook-sivujen lisäksi myyrmäkeläistä yhteisöllisyyttä edistää *Humans of New York* -sivustosta innoituksen saanut *Humans of Myyr York* -sivusto, jossa esitellään valokuvien kautta alueen asukkaita ja heidän arkeaan sekä elämäntarinoita.

Moni Myyrmäki-aktiivi kokee, että liikkeessä toimimisen seurauksena oma kiinnittyminen ja kiintyminen Myyrmäkeen on kasvanut. Yhteisten projektien ja tapahtumien kautta myös asukkaiden välisen yhteisöllisyyden on koettu lisääntyneen. Alue koetaan kodikkaammaksi, ja aktiivit uskovat, että asukkaiden osallistaminen ja aktivoiminen oman alueen asioihin lisää asukkaiden kokemaa kotiseutuyllpeyttä ja sitoutumista Myyrmäkeen. Myös tutkimusten mukaan asuinalueen sisäiset sosiaaliset verkostot ja henkilökohtainen kuuluvuuden tunne vähentävät alueen huonoiksi koettujen puolien merkitystä, ja lisäävät ihmisten sitoutumista alueeseen (Skifter Andersen 2008, 95; ks. myös Vilkama & Vaattovaara 2015, 209).

ML5: Kyllähän se on se trendikaupunginosa, se yksi päämäärä, että tää ois niinku, kun on Hesarissakin kirjoitettu, että seuraava tämmönen vähän kun Kallio löytyy jostain lähiöstä, niin onhan se ollut se yksi päämäärä. Et vois olla paljon sellasta katueloa ja elävää kaupunkikulttuuria.

Jos Kallio-liikkeessä pyrittiin kitkemään Kalliossa jylläävän gentrifikaation lieveilmiöitä, on monen Myyrmäki-liikkeen aktiivin toiveissa Myyrmäen kehittyminen juuri urbaanimpaan, ”kalliomaisempaan” suuntaan. Alueelle muun muassa toivotaan lisää kivijalkaliikkeitä, ravintoloita ja baareja. Liike on pyrkinyt edistämään kehitystä tuomalla alueella monia urbaaneja kaupunkitapahtumia, kuten suositut puistokirppikset, ravintolapäivän sekä Taiteiden yön, jossa oli taiteen lisäksi ruokatori ja katuruokaa tarjoavia ruokarekkoja. Myyrmäki-liikkeen aktiivit näkevät, että kehityksen pitää lähteä alueen asukkaista ja heidän toiveistaan. Yksi haastateltava toivoi, että jos Myyrmäki kehittyy ”trendikkäämpään” suuntaan, muutoksen tulisi olla alueen ja sen asukkaiden näköistä. Hyvänä esimerkkinä tästä on liikkeen toiminnassa vahvasti näkyvän katutaide,

jolla alueesta halutaan tehdä viihtyisämpi ja sitoa uudistuva kaupunginosa osaksi vantaalaisia katutaiteen perinteitä. Graffitit ja muu katutaide koetaan tärkeäksi paitsi alueen fyysisessä, niin myös henkisessä muutoksessa. Katutaiteesta onkin viime vuosina tullut keino vaikuttaa kaupunginosien ilmapiiriin ja imagoon. Osin julkisin varoin on suuri seinämaalauksia toteutettu muun muassa Helsingin Arabiassa, jossa seinämaalauksia tehtiin kahden asuintalon ulkoseiniin (Järvinen 2015a), sekä Riihimäen Peltosaarella, jossa Liikettä lähiöön -projekti maalasi suuren katutaideteoksen paikallisen kaupparakennuksen kylkeen.

5.4 Myyrmäki-liikkeen tavoitteet: Myyrmäestä Myyr-Yorkiksi

Henkisen ilmapiirin ja imagon lisäksi Myyrmäki-liike on jättänyt jälkensä myös alueen fyysiseen olemukseen. Myyrmäki-liikkeen perustaneilla aktiiveilla oli perustamishetkellä kaksi kohdetta, jotka oli saatava kuntoon: Myyrmäen-asema ja vanhat graffitit. Vanha asema koettiin turvattomaksi, ja sen liepeillä onkin vuosien varrella esiintynyt runsaasti levottomuutta (mm. Bäckgren 2015, Huusko 2015). Liikkeen perustajat halusivat parantaa huonokuntoista asemaa ja palauttaa graffiteja sinne, mistä niitä oli poistettu harmaalla maalilla yli maalaten. Asemaa ja graffiteja haluttiin lähteä hoitamaan asukaslähtöisestä oman kaupunginosan asukkaiden kesken ja virallisten vaikutuskanavien ulkopuolelta.

ML1: Pienellä porukalla lähdettiin miettimään, että voitaisko tehdä asukaslähtöisesti jotain näiden kahden projektin eteen. Silloin ei välttämättä ajateltu, että näin laajaa toimintaa saadaan, vaan että saatais niitä kahta potkittua eteenpäin, ja siitä se sitten alkoi, vai miten se mainoksessa sanotaan (heh).

Myyrmäki-liikkeen näkyvimmit saavutukset liittyvätkin Myyrmäen-asemaan ja katutaiteeseen. Liike on ollut kiinteästi mukana aseman uudistuksessa, ja ottanut hoitaakseen muun muassa aseman sisä- ja ulkopuolille maalatut näyttävät katutaideteokset. Liikkeen aktiivit eivät itse maalanneet asemaa, mutta ajatus katutaideasemasta sai alkunsa liikkeen kokouksessa, minkä lisäksi liike organisoivat taideteosten käytännön toteutuksen. Katutaiteen ohella liike on ollut tukemassa sitä, että asematilaan avattiin ravintola. Aktiivit kokevat, että vaikei Myyrmäki-liike tietenkään yksin saanut asemaa muutettua, oli liikkeen panos aseman uudistuksessa ratkaiseva.

Haastateltavat kertoivat, että aseman uudistus herätti myös kieltoääniä ja jotkin asukkaat eivät uskoneet, että maalaukset säilyisivät siistinä. Toisaalta moni aktiivi uskoo siihen, että jos jotain hienoa saadaan aikaiseksi, niin asukkaat pitävät siitä myös huolta.

Toinen näkyvä Myyrmäki-liikkeen aikaansaama uudistus on ympäri kaupunginosaa levinneet luvalliset graffitit ja muu katutaide. Liike ylläpitää kaupunginosan keskustassa toimivaa graffitaita, minkä lisäksi liike on yhteistyössä paikallisten koulujen ja lukiodien kanssa täyttänyt alueen alikulkutunneleita katutaiteella. Varsinkin katutaideprojekteissa mukana olleet aktiivit näkevät, että graffitien ja katutaiteen kautta luodaan uudenlaista Myyrmäkeä, jota he leikkisästi kutsuvat *Myyr-Yorkiksi*. Myyr-York -lempinimi on peräisin jo 70-luvulta, mutta myyrmäkeläiset ja liikkeen aktiivit ovat ottaneet sen omakseen kuvaten sillä muuttuvaa, katutaiteen värittämää kaupunginosaansa.

MT: Koet sä, että tää on vaikuttavaa tää teidän liikkeen toiminta?

ML3: Joo, sitä varmaan on niinku eniten. Että ihan konkreettisesti se vaikuttaa sen alueen ulkonäköön ja on tapahtumia, ja ehkä ihmiset on alkaneet kokemaan Myyrmäen omakseen ja silleen, että se on alue, josta voi olla ylpee. Että on tää Myyr York -juttu, että on jotain lippiksiä ja vaatteita.

Jo olemassa olevien tilojen lisäksi Myyrmäki-liike on kehittänyt uusia toimintatiloja kaupunginosaan. Toiminnan alkuvuosina liike olivat mukana kehittämässä vanhan Kino Myyrmäen elokuvateatterin tilasta esittävän taiteen tilaa nimeltään Myyrmäen näyttämö, joka kuitenkin jäi toteutumatta. Uusi yhteisötila saatiin kuitenkin aikaiseksi kesällä 2015, kun puretun terveysaseman tyhjäksi jätetty purkukuoppa muutettiin kaupungin tuella Myyrmäen monttu -tapahtumapaikaksi. Toinen uusi tapahtumapaikka sijaitsee kunnostetulla asemalla, jonka ala-aulassa on mahdollisuus järjestää yleisötilaisuuksia, joihin liike tarjoaa pianon, penkkejä ja äänentoistolaitteita.

MT: Oliko näillä juhlilla (Myyrmäen taiteiden yö) mitään erillistä tavoitetta?

ML2: No varmaan senkin esiintuominen asukkaille, että täällä voidaan järjestää jotain tommosta ja täällä on resursseja ja mahdollisuus toimia tuolla tavalla ja sen mahdollisuuden näyttäminen sille alueelle.

Monet aktiivit toivovat, että uudet tapahtumapaikat osaltaan lisäävät alueen toiminnallisuutta sekä madaltavat asukkaiden kynnystä alkaa järjestämään itse tapahtumia ja toimintaa. Kaikki haastateltavat olivat olleet mukana järjestämässä elokuussa 2015 vietettyä Myyrmäen taiteiden yötä, jonka yhtenä tavoitteena oli esitellä uusia tapahtumapaikkoja asukkaille. Toinen juhlan tavoitteista oli kiinnittää huomiota siihen kaikkeen osaamiseen, mitä Myyrmäessä on. Sen lisäksi, että Myyrmäen-alue nähdään ”tutustumisen arvoisena paikkana”, oli aktiiveille tärkeää saada myös paikalliset yrittäjät, yhdistykset ja muut toimijat mukaa juhlien suunnitteluun ja toteutukseen. Suuren tapahtuman kautta asukkaille ja myös alueen ulkopuolisille vieraille haluttiin osoittaa, että Myyrmäestä löytyy yleisöjä, resursseja ja mielenkiintoa järjestää paitsi Taiteiden yön kaltaisia juhlia, niin myös pienempiä tapahtumia. Haastatelluista myyrmäkeläisistä kaksi toiminnassa kauimmin mukana ollutta toivoikin, että Myyrmäki-liike kehittyisi tapahtumien toteuttajasta toiminnan mahdollistavaksi foorumiksi. Sen sijaan, että liike organisoisi itse tapahtumia ja toimintaa, olisi se tapahtumien järjestämisestä kiinnostuneiden asukkaiden tukena tarjoten heille neuvoja, tiloja ja muuta apua. Ajatuksena on, että kuka vain voisi halutessaan järjestää tapahtuman, ja Myyrmäki-liike neuvoisi lupa-asioissa, tilojen hankinnassa ja mainostaisi tapahtumaa tuhansille Facebook-seuraajilleen (vrt., Artova-malli).

6 Vaikuttavaa tekemistä

MT: Mitä omia toiveita tai odotuksia sulla oli siitä toiminnasta?

ML4: Ehkä jonkinlaista yhteisöllisyyttä ja jotain tavallaan, että voisi tehdä jotain hyvää itse jonkun, varsinkin kun mä tykkään vaikuttaa. Jos mä näen jonkun epäkohdan, niin tykkään, jos vaan voin jollain tavoin siihen vaikuttaa, niin yritän olla aktiivinen kansalainen. Että jollain tavalla vois olla mukana tekemässä jotain yhteisöllistä hyvää. Mutta varmaan perimmäisesti se, että jos johonkin voi vaikuttaa, niin sillä tavalla mielenkiintoisella tavalla.

Kaupunginosaliikkeissä toimiminen ei ole haastateluille aktiiveille vain harrastus tai ajanviete, vaan toiminta koetaan henkilökohtaisena vaikuttamisena. Omilla teoilla vaikutetaan siihen millainen oma kaupunginosa on ja millainen siitä tulee. Liikkeiden tavoitteita tuodaan näkyviksi tiedotteiden tai julistusten sijaan tekojen ja tapahtumien kautta. Vaikka teot ja tapahtumat voivat olla pieniäkin, kuten korttelikeittiö tai ulkoilmaelokuvanäytös, nähdään niillä olevan vaikutusta osallistujien ja myös muiden alueen asukkaiden arvoihin, asenteisiin ja ajatuksiin. Analyysin viimeisessä luvussa tarkastelen kaupunginosaliikkeiden vaikuttamistyötä. Koska Myyrmäki-liikkeen ja Kallio-liikkeen vaikuttamisen ja toiminnan tavat ovat pääosin samankaltaisia, en erottele liikkeitä tässä luvussa toisistaan.

6.1 Tapahtuma kerrallaan kohti parempaa kaupunkia

We Love Hki -kaupunkikulttuuriryhmän Timo Santala (2012) kirjoittaa urbaanin kulttuurin muutoksesta ja siitä kuinka ”ihmiset haluavat olla mukana järjestämässä toimintaa ja tehdä asioita itse sen sijaan, että kulutettaisiin passiivisesti kulttuuritarjontaa, jota kaukaiset laitokset heille tarjoavat” (emt., 26). Myös tutkimani kaupunginosa-aktiivit haluavat vaikuttaa omaan asuinpaikkaansa omien tekojen ja suoran toiminnan kautta. Yhdessä muiden aktiivien kanssa tekeminen, eli ”härvääminen” ja ”säättäminen”, luovat yhteisöllisyyttä ja tuovat esiin toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja. Sen sijaan, että odotettaisiin viranomaisten ja päättäjien kiinnostuksen heräämistä tai ratkaisuja, voi asukastapahtumien kautta kiinnittää huomiota ja vaikuttaa kaupunginosaan asuinympäristönä. Myyrmäki-liikkeen yleisötapahtumat ovat saaneet Vantaan kaupungin huomaamaan kaupunginosan

yleisissä tiloissa olevat puutteet, ja Kallio-liike on katujuhlillaan vienyt eteenpäin Hämeentien pyöräkaistaprojektia sekä Vaasanaukion elävöittämistä. Kaupunginosaliikkeessä tapahtuva suora toiminta nähdään vaihtoehtona aloitteiden lähettämislle, kyselyihin vastaamiselle ja viranomaisten kautta tapahtuvalle vaikuttamiselle.

ML3:(--) Mutta ehkä just kyllästymisestä silleen byrokraatiaan ja sellaiseen pönöttämiseen. Että jos olis vähän sellainen matalan kynnyksen ryhmä, eikä mitään ry:tä tai muita, missä tartteis olla sihteeri. Vaan mennään toiminta edellä, että tätä me halutaan tehdä ja nyt vaan tehdään se.

Toiminta ja ideat eivät lähde minkään liikkeen ulkopuolisen toimijan aloitteesta tai toiveista, vaan toiminta on itseorganisoituvaa. Toki toiminnalla reagoidaan yhteiskunnallisessa keskustelussa nousseisiin ilmiöihin ja alueiden tunnistettuihin ongelmiin, mutta toiminnalla nostetaan esiin myös uusia näkökulmia asuin ympäristöön ja sen mahdollisuuksiin. Nämä näkökulmat omaan asuinalueeseen nousevat aktiivien omasta elinpiiristä, kokemuksista ja huomioista. Suomalaisia asukasliikkeitä tutkineiden Rättilän ja Rinteen (2016, 19) mukaan, kansalaisaktivismi on usein sekä reaktiivista, eli havaittuihin epäkohtiin reagoivaa, että ennakoivaa, jolloin asuin ympäristön asioihin yritetään vaikuttaa jo etukäteen. Tällöin vaikuttamisen keinoja ovat monet kaupunginosaliikkeidenkin toiminnassa esiintyvät toimintamuodot kuten asukkaiden asenteisiin vaikuttaminen ja tulevaisuutta koskevien visioiden kehittäminen.

ML1:(--) Mitä on mielenkiintoista nähdä ja seurata ja olla mukana on se, että kuinka paljon asukkaat pystyy itse omaa aluettaan kehittämään ja viemään eteenpäin ja se ei loppujen lopuksi ole mistään, ei se ole mitään rakettitiedettä eikä se ole isoista resursseista kiinni, että hyvinkin pienellä voidaan saada paljon aikaiseksi.

Aktiivit myös kokevat, että toiminnalla on ollut huomattava ja tavoiteltu vaikutus kaupunginosissa. Vaikka aktiiveilla on ollut mukaan lähtiessään toimintaa koskevia odotuksia ja toiveita, olivat monet haastatelluista yllättyneitä liikkeidensä toiminnan tehosta ja vaikutuksesta asuinalueeseen. Paitsi, että oltiin yllättyneitä siitä, kuinka pienellä porukalla lyhyessä ajassa on saatu paljon aikaiseksi, aktiivit hämmästelivät

myös sitä, kuinka helposti asioiden hoitaminen alueen muiden asukkaiden ja kaupungin viranomaisten kanssa on sujunut. Koska liikkeet pyrkivät toimimaan viranomaisten asettamien rajojen puitteissa, sisältyy toimintaan toki paljon käytännön ”paperityötä”, kun erilaisia lupia vaaditaan ja ehtoja pitää täyttää. Tapahtumia ja asioita on järjestetty myös täysin ohi viranomaisten, kokeilemalla rajoja ja oppimalla reaktioista. Aktiivit ottavat toiminnassaan vapauksia myös siksi, että heidän mielestään myös kaupunki hyötyy liikkeiden toiminnasta. Virallisia rajoja koettelemalla myös viranomaiset sopeutuvat aktiivien toimintaan ja yhteistyö kehittyy edelleen. Näin kynnyks madaltuu paitsi omalle tekemiselle niin myös muulle kansalaisaktivismille. Harjun (2015, 37) mukaan hallinnon ja asukasliikkeiden välisessä vuorovaikutussuhteessa nimenomaan liikkeet ovat rakentamassa, muodostamassa, ja määrittelemässä politiikan vaihtoehtoisia tapoja ruohonjuuritasolta ponnistaen.

6.2 Poliittista vai epäpoliittista?

Kansalaisaktivismia kuntanäkökulmasta tutkineet Rättilä ja Rinne (2016) havaitsivat tutkimuksessaan, että se, mikä koetaan poliittiseksi, vaihtelee aktiivien keskuudessa yksilöllisesti. Heidän tutkimistaan aktiiveista monet kielsivät ajatuksen omasta toiminnasta poliittisena toimintana, eikä aktivismin nähty sijoittuvan perinteisen oikeisto-vasemmisto jaottelun piiriin. Kirjoittajat kuitenkin toteavat, että liikkeiden toiminnassa on selviä piirteitä yksilöllisen elämäntavan politiikasta, jossa painottuvat yksilölliset valinnat ja itse tekeminen. (Emt., 20 ja 27.)

Osana haastatteluja kysyin jokaiselta haastatellulta aktiivilta, kokivatko he liikkeiden toiminnan poliittisena. Suuri osa vastaajista kielsi toiminnan poliittisuuden vedoten puolueettomuuteen ja sitoutumattomuuteen liikkeiden arvoina. Osa poliittisuuden kieltäjistä korosti kuitenkin, ettei toiminta ollut ainakaan puoluepoliittista ja muissakin poliittisuuden kieltävissä vastauksissa toiminta vertautui nimenomaan puoluepolitiikkaan.

KL4: Ei. Ei mitään politiikkaa, uskontoa, ei mitään tällaista ole mukana. Että kaikille on ihan omat taustansa, ja liike tekee Kalliossa tapahtumia, juttuja, mutta ei ole mitenkään poliittisesti tai uskonnollisesti sitoutunut.

KL3: On, mutta meillä on kuitenkin mukana paljon eri poliittista kantaa edustavia ihmisiä. Että ei ole millään tavalla puoluepoliittista. Kyllä mun mielestä kaikki vaikuttaminen on politiikkaa ja että tää on ehkä semmosta politiikkaa, mikä just mua kiinnostaa.

Puoluepolitiikasta sanoutuivat irti myös ne haastateltavat, joiden mielestä liikkeiden toiminta on poliittista. Vaikka toiminta nähtiin poliittiseksi, niin yhteydet puolueisiin tai asettuminen oikeisto-vasemmisto akselille torjuttiin. Poliittiseksi toiminnan kokevat näkivät, että kaikki vaikuttaminen ja uusien aloitteiden tekeminen on poliittista, ja näin myös liikkeiden toiminta oli poliittista. Osa aktiiveista oli tietoisia muiden aktiivien poliittisista suuntauksista tai menneisyydessä, mutta liikkeen toiminnassa niiden ei nähty vaikuttavan. Muutama Myyrmäki-liikkeen aktiivi tosin arveli, että liikkeen perustajien aiemmat poliittiset kytkökset ja suhteet olivat vauhdittaneet toimintaa, kun jo alusta asti tiedettiin kenelle viranomaiselle soitetaan ja mistä voi pyytää apua.

Monet haastateltavat myös myönsivät, että vaikei keskusteluissa ja toiminnassa tulekaan esiin puoluesidonnaisuutta, näkyä toiminnassa selvästi arvot, jotka kertovat ”mihin suuntaan ollaan kallellaan”. Kallellaan olemisesta huolimatta liikkeet ovat torjuneet kaikkien poliittisten puolueiden kosiskelun ja ehdotukset yhteistyöstä tai mahdollisuuksista osallistua liikkeiden järjestämiin tapahtumiin. Kallio-liike on pääosin kieltäytynyt myös kaupallisista yhteistyötarjouksista. Myyrmäki-liikkeen tapahtumissa puolestaan on ollut mukana myös paikallisia yrittäjiä, kuten ostoskeskus Myyrmanni. Vaikka toiminnassa korostetaan yksittäisten ihmisten ideoita ja toiminta lähtee yksilöiden aloitteista, sen suhteen oltiin jyrkkiä, ettei liikkeiden toiminnalla saa ajaa omaa etuaan tai agendaansa.

MT: Keitä sun mielestä tää liike edustaa?

ML2: Varmaan nuorisoa, aika vapaamielisiä ihmisiä varmaan. Nuorisoa ja se edustaa semmosia ihmisiä, jotka haluaa vaikuttaa siellä alueella ja kantaa vastuunsa siitä ja haluaa kantaa kortensa kekoon.

Aktiivit kokivat hankalaksi myös kysymyksen siitä, ketä liikkeet edustavat. Suuri osa haastatelluista kokee, että liike edustaa alueiden asukkaita. Monet taas näkivät, ettei liike edustanut kaikki asukkaita, vaan kulloinkin toiminnassa mukana olevia ihmisiä ja heidän näkemyksiään. Muutama haastateltava kertoi, että ihmisten sijaan liike edustaa jotain henkistä, kuten ”kalliolaisuutta” tai ”länsi-vantaalaisuutta”. Myyrmäki-liikkeen jäsenet kokivat Kallio-liikeläisiä useammin, että liike edustaa kaupunginosaa ja sen asukkaita. Kolme Kallio-liikkeen aktiiveista puolestaan oli sitä mieltä, että liikkeen tehtävä ei ole edustaa ketään eikä se voisikaan niin tehdä, koska kalliolaisia ja Kallio-liikeläisiä on niin monia. Michael Saward (2010) on todennut, ettei edustajuus ole vain poliittiseen järjestelmään kuuluva vaikuttamisen piirre, vaan sitä harjoitetaan eri tavoin liki kaikki vaikuttamaan pyrkivät toimijat.

Toiminnassa ei myöskään suoraan kritisoida kaupungin viranomaisia, poliittisia päättäjiä tai tietoisesti rikota sääntöjä. Myös viestinnässä Myyrmäki-liike että Kallio-liike pyrkivät neutraaliuteen, eivätkä ne ota esimerkiksi Facebook-sivuillaan vahvasti kantaa yhteiskunnallisiin tapahtumiin. Kaiken kaikkiaan kaupunginosaliikkeet toimivat julkisten toimijoiden asettamien sääntöjen mukaan ja myös liikkeen ulkopuoliset asukkaat ja toimijat huomioon ottaen. Tee-se-itse-urbanismia tutkinut Finn (2014b) erottaakin modernit kaupunkiliikkeet aiemmista kaupunkikuvaan vaikuttaneista liikkeistä ja ryhmistä. Toisin kuin esimerkiksi graffitiartistit, talonvaltaajat tai mielenosoittajat, tee-se-itse-urbanismin tavoitteet ovat esteettisten tai poliittisten tavoitteiden sijaan käytännöllisiä ja sosiaalisia. (Emt., 384.)

Edustipa liike mitään tai ei, kaikki haastateltavat kokivat, että toiminnalla on alueen asukkaiden tuki. Vaikka soraääniä toiminnasta ja tapahtumista toki ilmenee ajoittain, on paikallisilta asukkailta, yrittäjiltä sekä muilta toimijoilta saatu palaute ollut kannustavaa.

Myös viranomaisten tuen nähtiin kannustavat liikkeiden toimintaa. Vaikkei kaupunginosaliikkeet olekaan järjestö tai yhdistysmuotoisia, ovat ne toimijoina vakiinnuttaneet asemansa. Yhteistyön ja yhteydenpidon kautta vapaamuotoinenkin organisoituminen voi täyttää edustuksellisuuden vaatimukset; kun viranomaiset hahmottavat ihmisryhmän liikkeiden taustalla, tulee niistä legitiimejä paikallisia toimijoita (Harju 2005, 53).

ML1: (--) Media on tietenkin myös tapa vaikuttaa, koska semmonen tietty uskottavuus ja painoarvo tulee siitä, että jos näkyy Hesarissa ja telkkarissa ja muualla. Että silloin tavallaan se vaikuttaa asukkaisiin, kun ne näkee. Jos televisiouutiset kertoo jotain positiivista Myyrmäestä, niin kyllähän kaikkien asukkaiden omanarvontunto vahvistuu.

Uusia yhteiskunnallisia liikkeitä tutkineet yhteiskuntatieteilijät (mm. Ilmonen 1998, della Porta 2000, Rasimus 2006) ovat korostaneet julkisuuden, median ja viestinnän merkitystä liikkeiden toiminnassa. Melucci (1996, 102) menee jopa niin pitkälle, että hän väittää uusien liikkeiden toiminnan olevan täysin riippuvaista mediasta ja julkisuudesta. Tutkimieni kaupunginosaliikkeiden toiminnassa viestinnällä on toki tärkeä rooli, mutta sen sijaan, että viestittäisiin liikkeen ulkopuolisille tahoille, viestintä suuntautuu pääasiassa niiden jäseniin sosiaalisen median kautta. Muutenkin viestinnässä painottuu paikallisuus. Liikkeen ulkopuolelle suuntautuva viestintä kohdistuu lähinnä paikallisiin sanoma- ja ilmaisjakelulehtiin, ja tällöinkin tarkoituksena on lähinnä tiedottaa tulossa olevista suurista juhlista ja tapahtumista. Toisaalta useat aktiivit olivat hyvillään, että suuret tapahtumat, kuten Kallio Block Party ja Myyrmäen Taiteiden Yö, oli huomioitu myös laajemmin mediassa. Kesällä 2015 molemmat tapahtumat noteerattiin muun muassa Ylen uutisissa ja Helsingin Sanomissa. Vaikka julkisuutta ei ole lähdettykään hakemaan, koki muutama aktiivi julkisuuden hyödyttävän liikkeitä ja niiden toimintaa. Liikkeillä ei ole rahaa mainostaa, joten lehti- ja tv-juttujen kautta toimintaa ja tapahtumia tehdään tunnetuksi. Näkyvyys tekee liikkeitä tunnetuksi paitsi alueiden ulkopuolisille, niin myös viranomaisille ja muille toimijoille. Molempien liikkeiden tavoitteena on vaikuttaa alueidensa imagoon ja lisätä asukkaiden kokemaa kotiseutuylpeyttä, missä medianäkyvyys auttaa myös.

KLI: Mutta mä luulen, että on katottu tätä ilmapiiriä tässä maassa ja näitä ketkä täällä on vallassa ja minkälaista arvomaailmaa ja mitä ihannoidaan. Mä näen että tää on vastareaktio ja vastavoima, että yhteisöllisyys on tullut arvoon ja itse tekeminen. Ja vähän kyllästyminen siihen, että pitäisi aina pyytää lupa jostain. Että jos kukaan muu ei järjestä, niin voi järjestää itse. Aika on ollut kypsä tälläsellä toiminnalle.

Muutama Kallio-liikkeen aktiivi koki, että kaupunginosaliikkeiden kaltainen toiminta sopii ajan henkeen. Aktiivien mielestä kaupunginosaliikkeet ovat vaihtoehto perinteiselle, raskaammalle tavalle tehdä asioita. He myös kokivat, että yhteisöllinen toiminta on vastareaktio nykyiselle politiikalle, jossa korostuvat talouskysymykset ja kovat arvot. Jotkut haastateltavat näkivät, että vapaaehtoiselle ja epämuodolliselle toiminnalle on yhteiskunnallinen ja sosiaalinen tilaus ja tarve. Vaikka Myyrmäki-liikkeen keskuudesta ei noussut tämän kaltaisia mielipiteitä, Myyrmäki-liike syntyi turhautumisesta virallisten vaikuttamisteiden hitauteen.

Tamperelaisia omakotiyhdistyksiä tutkinut Auli Harju (2005) kirjoittaa, että paikallistason kansalaistoiminta on osa murrosta, jossa edustuksellisen demokratian toimintamuotoja kyseenalaistetaan ja haastatetaan. Uudenlaiseen kansalaisaktiivisuuteen osallistuville kansalaisille ei riitä äänestävän kansalaisen rooli, vaan he ”vaativat itselleen osallisuutta aikaisemmassa vaiheessa”. (Emt., 50.) Kaupunginosaliikkeet vievät osallisuuden vielä Harjun kuvaamia omakotiyhdistyksiä pidemmälle. Ne ohittavat toiminnallaan lähes kokonaan viranomaisten kautta tapahtuvan vaikuttamisen, ja ajavat tavoitteitaan paikallisella suoralla toiminnalla. Ne ottavat tapahtumillaan ja projekteillaan kaupunkitilaa haltuun ja osoittavat näin, että vaihtoehtoinen, nykytilanteesta poikkeava kaupunki on mahdollinen. Ne synnyttävät toiminnallaan tilaa asukkaiden aktiivisuudelle, tukevat heidän vaikuttamismahdollisuuksiaan alueen kehityksessä ja herättävät myös viranomaiset huomaamaan alueen ongelmakohtat ja potentiaalin. Ne reagoivat nopeasti alueilla ilmeneviin ongelmiin, kuten ihmisten eriarvoiseen kohteluun, syrjäytymiseen, ja turvattomuuteen. Yhdessä tekemällä kaupunkitilaa ja ilmapiiriä pyritään muuttamaan, ja näin vaikuttamaan myös asukkaiden asenteisiin ja mielipiteisiin. Toiminnassa mukana olevat aktiivit näkevät liikkeen

vaikutuksen arjessaan, ja kokevat aktiivisuuden liikkeessä vaikutuskeinoksi, jolla voi ajaa itselle tärkeitä asioita suoraan ja paikallisesti.

7 Aktiivista ja vaikuttavaa yhteisöllisyyttä

Tässä luvussa tuon yhteen analyysissäni tekemiäni huomioita ja tutkielman alkupuolella esittelemäni teoreettiset viitekehykset. Luvussa tarkastelen kaupunginosaliikkeitä ja niiden toimintaa uusina yhteiskunnallisina liikkeinä ja tee-se-itse-urbanismina. Lopuksi pohdin millaista yhteiskunnallista vaikuttamista liikkeiden toiminta on.

7.1 Kaupunginosaliikkeet 2010-luvun kansalaisaktiivismina

Äänestysaktiivisuus on laskenut Suomessa jo vuosikymmenten ajan. Erityisen voimakkaasti on laskenut nuorten äänestysinnostus. Ero nuorten äänestysaktiivisuuden ja suomalaisten keskimääräisen äänestysaktiivisuuden välillä on Euroopan suurimpia. On puhuttu jopa äänestämisen sukupolviefektistä: äänestämättömyys ei muutu ikäluokan varttuessa, vaan äänestämättä jättäminen jää pysyväksi tavaksi. (Peura-Kapanen et al. 2013). Vaikka äänestysaktiivisuus laskee, kiinnostavat kansalaisia muut tavat vaikuttaa. Tämä näkyy kansalaisten kasvaneena kiinnostuksena erilaisiin epämuodollisiin kansalaistoiminnan muotoihin, kuten mielenosoituksiin, adresseihin ja ostoboikotteihin (Bengtsson et al. 2005, 157–159). Rättilän ja Rinteen (2016) mukaan nykyajan kansalaisaktiivit äänestävät harvemmin, mutta tarttuvat herkästi oman lähiympäristön asioihin ja vaikuttavat itse tekemällä. Kirjoittajien mukaan paikallinen kansalaistoiminta on nykyisin varteenotettava vaihtoehto yhteiskunnallisen vaikuttamisen tavaksi ja foorumiksi. (Emt., 26).

Kun olemassa olevat yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanavat eivät ole enää riittäviä, syntyy uusia kansalaistoiminnan muotoja. Näitä ovat esimerkiksi ne monenlaiset kansalaisten perustamat yhteisöt ja ryhmät, joiden kautta pyritään vaikuttamaan arjessa kohdattuihin pieniin ja suuriin ristiriitaisuuksiin. Kauppojen ketjuuntumiseen ja lähiruoan puuttumiseen niiden hyllyiltä reagoidaan perustamalla ruokapiirejä, joiden kautta saadaan tuoreita kasviksia, lihaa ja muita elintarvikkeita suoraan

maanviljelijöiltä. Pyöräteiden puutetta kommentoidaan kriittisillä pyöräretkillä, jossa kymmenet pyöräilivät ajavat autojen keskellä siellä, missä pyöräkaistoja uupuu. Sukupuolivähemmistöjen oikeuksia ja suvaitsevaisempaa Suomea on ajettu tuhansien ihmisten kansanjuhliissa, jotka ovat saaneet alkunsa reaktiona sosiaalisessa mediassa kohdattuun epäoikeudenmukaisuuteen ja vieraalta tuntuviin asenteisiin.

Ylipäänsä kansalaisvaikuttamisessa on jo kauan näkynyt toiminnan arvojen muutos. Suomessa perinteinen formaali yhdistysmuotoinen kansalaistoiminta on saanut rinnalleen vapaamuotoisia toimintamuotoja. Virallisuuden, vakavuuden ja byrokratian sijaan kansalaiset kaipaavat toiminnalta hauskuutta, sosiaalisuutta, yhteisöllisyyttä, innovatiivisuutta sekä suoraa toimintaa. Myös paikallisuus ja paikallisten ihmisten mobilisointi korostuvat uudempien yhteiskunnallisten liikkeiden toiminnassa. Uudet arvot eivät kuitenkaan muuta sitä, että kansalaistoiminta on yhä reagoivia johonkin. Kuten edellä on esitetty, myös Myyrmäki-liike ja Kallio-liike ovat saaneet alkunsa reaktiona asuinalueen ongelmiin. Toiminnan käynnistyttyä ongelma-keskeisyyden on kuitenkin nopeasti korvannut uutta paikallista kulttuuria ja sosiaalisuutta luova yhteisöllinen toiminta, jossa katsotaan alueiden ongelmien sijaan niiden potentiaalia.

Kaupunginosaliikkeet eroavat aiemmasta kansalaisaktivismista toimintamuotonsa perusteella. Ne eivät muodosta ideologialtaan tai toimintamuodoltaan yhtenäistä liikettä samalla tavoin kuin esimerkiksi ympäristöliike. Liikkeen sijaan voisikin puhua enemmänkin kaupunginosayhteisöstä; kaupunginosatoiminnassa korostuu tavoitteiden ja agendojen sijaan sosiaalisuus ja yhteistoiminta muiden kanssa. Toiminnan kautta alueen toimijoiden välinen kanssakäyminen tiivistyy ja asukkaiden tuntema osallisuuden tunne vahvistuu. Toiminnalla ei ole suuria pitkän tähtäimen tavoiteohjelmia, mutta toiminnan taustalla vaikuttavat suuremmat, alueen henkistä ja fyysistä kehittymistä koskevat tavoitteet. Myös vaikuttaminen on liikkeiden toiminnassa keskeistä, sillä moni aktiivi korosti sitä, että heille on tärkeää nähdä liikkeen toiminnan vaikutus ihmisissä ja ympäristössä. Liikkeiden toiminnassa sinänsä ei ole mitään radikaalia; katujuhlia ja puistokirppiksiä on järjestetty pääkaupunkiseudulla vuosikymmenten ajan. Näillä tapahtumilla tavoitellaan kaupunginosan henkistä muutosta. Paitsi, että ne ovat hauskanpitoa ja yhteisöllistä puuhastelua, on niiden tehtävänä kommentoida

kaupunginosan ilmiöitä, nostaa esiin uusia näkökulmia kaupunkitilaan ja herätellä sekä asukkaat että päättäjät huomaamaan alueiden ongelmakohdat sekä mahdollisuudet.

Uudempien yhteiskunnallisten liikkeiden toiminnassa korostuu suora toiminta. Myös liikkeiden tapahtumat ja muu toiminta syntyvät nimenomaan itse tekemällä. Vaikka liikkeet toivovat viranomaisilta tukea ja joustavuutta, halutaan tapahtumat, projektit ja kampanjat toteuttaa itse, omin voimavaroin ja yksilöitä kuunnellen. Toiminnan halutaan pysyvän vapaamuotoisena ja keveänä, eikä mukaan haluta välikäsiä, poliittisia ja ideologisia sidoksia tai valtataisteluita. Toiminta on aktiiveille henkilökohtaista vaikuttamista, joka lähtee yksilöiden omista ideoista ja heidän kohtaamista ongelmatilanteista. Toimintaa tehdään enemminkin liikkeen yksittäisenä jäsenenä, kuin sen nimissä. Rinteen (2011, 69) mukaan kansalaisvaikuttaminen lähtee nykyisin yhä enemmän yksilön henkilökohtaisista intresseistä. Toimintaa ohjaa se, mitä yksilöt haluavat nähdä poliittisina ja millaisissa asioissa on tarpeeksi tarttumapintaa, jotta ne mahdollistaisivat toiminnan. Vaikuttamaan pyrkivässä toiminnassa yksilö ”asettaa oman sisäisen maailmansa näytteille” ja pyrkii joko vakuuttamaan muut omasta kannastaan tai asettuu osaksi samanmielistä joukkoa.

7.2 Tee-se-itse-kaupunginosa

Kaupunginosaliikkeiden kaltaista paikallista kansalaisaktivismia on kansainvälisessä tutkimuksessa vakiintunut kuvaamaan termi tee-se-itse-urbanismi. Tutkijat ovat määritelleet tee-se-itse-urbanismin toiminnaksi, joka vaikuttaa kaupunkitilaan ilman viranomaisten osallisuutta. Vaikka tee-se-itse-urbanismi on monimuotoinen ilmiö, korostuu siinä toiminnan harrastelijamaisuus, pienimuotoisuus, ulkoparlamentaarisuus ja hyvät suhteet viranomaisiin sekä muihin toimijoihin. Toiminnalla halutaan kritisoinnin sijaan tönäistä kehitystä eteenpäin ja näyttää eri toimijoille vaihtoehtoisia toimintatapoja. Douglasin (2014) mukaan kaupunkiaktiivisuuden keskustelun ja toiminnan sävy on muuttunut vuosien saatossa. Toisin kuin aiempi, radikaalimpi kaupunkiaktiivisuus, kuten talonvaltauksien tai graffititaiteiden, tee-se-itse-urbanistit eivät näe itseään kapinallisina. He eivät vastusta aktiivisesti julkisia auktoriteetteja eivätkä vallalla olevaa kaupunkipolitiikkaa.

Crawford (2011) on lähtenyt ratkomaan tee-se-itse-urbanismin luonnetta erottelemalla viisi avaindynamiikkaa, joiden varaan uudet kaupunkiaktiivit toimintansa rakentavat. Näistä kaksi ensimmäistä liittyvät kaupunkitiloihin. Ensimmäinen dynamiikka on uusien mahdollisuuksien ja käyttötarkoitusten etsiminen ja löytäminen kaupunkitiloissa (*defamiliarization*). Toinen Crawfordin erottelema dynamiikka taas on uusien käyttötarkoitusten löytäminen hylätyistä tai unohdetuista kaupunkitiloista (*refamiliarization*).

Crawfordin kolmas ja neljäs dynamiikka liittyvät toiminnan arvoihin. Kolmas dynamiikka haastaa nykyisessä kaupunkisuunnittelussa usein korostuvan tilojen taloudellinen vaihtoarvon tilojen käyttäjilleen tarjoamalla käyttöarvolla (*decommodification*). Tähän taloudellisten arvojen kyseenalaistamiseen liittyy myös Crawfordin neljäs dynamiikka, jonka mukaan tee-se-itse-urbanismissa korostuvat vaihtoehtoiset talousjärjestelmät, kuten kierrätys-, vapaaehtois- ja lahjataloudet (*alternative economies*). Lopuksi Crawford korostaa erilaisten toimijoiden välistä yhteistyötä uuden kaupunkiaktiivisuuden voimavarana. Hän painottaa varsinkin uusien, vasta muodostuvien ryhmien välistä yhteistyötä.

Crawfordin erittelemät toimintadynamiikat löytyvät myös tutkimieni kaupunginosaliikkeiden toiminnasta. Lähes kaikki haastatellut aktiivit olivat sitä mieltä, että yksi liikkeiden keskeisimmistä tavoitteista on kyseenalaistaa kaupunkitilaa ja näyttää asukkaille vaihtoehtoisia käyttötarkoituksia. Tämä tulee selkeimmin esiin liikkeiden järjestämissä suurissa tapahtumissa, kuten katujuhlissa ja puistokirppiksissä, mutta myös katutanssien kaltaisissa pienemmissä tapahtumissa. Vaihtoehtoiseen käyttöön liittyy myös uusien käyttötarkoitusten luominen vähällä käytöllä oleviin kaupunkitiloihin. Myyrmäen aseman remontin yhteydessä paikkaa muutettiin niin, että tila mahdollistaa yleisötapahtumien järjestämisen ja muunkin ajanvieron rakennuksen tiloissa. Myyrmäki-liike oli myös mukana muuttamassa kaupunginosan keskelle jäänyttä rakennusmonttua Myyrmäen Monttu -tapahtumapaikaksi, jossa järjestettiin kesällä muun muassa musiikkikonsertteja ja talvella se jäädettiin luistinradaksi. Kallio-liike on puolestaan panostanut paljon aikaa ja tarmoa turvattomaksi koetun Vaasanaukion kehittämiseen. Vaikka vilkasliikenteistä aukiota ei ole ”unohdettu”, on

Kallio-liike ilmaissut huolensa aukion tilasta ja todennut, ettei kaupungilla ole intressejä sen kehittämiseen. Nykyisellään Vaasanaukio toimii läpikulkureittinä kauppaan ja metroon, sen sijaan, että siellä vietettäisiin aikaa ja pidettäisiin tapahtumia. Kallio-liike on järjestänyt aukiolla muun muassa paljasjalkatanssit, minkä lisäksi Kallio-liike rakensi aukiolle Citizen-paviljongin, jonka toivottiin lisäävän aukion yhteisöllistä ja sosiaalista käyttöä.

Tilojen taloudellisen vaihtoarvon kyseenalaistaminen näkyy erityisesti Kallio-liikkeen toiminnassa, joka on toiminnallaan ajanut erityisesti pyöräilyn- ja muun kevyen liikenteen lisäämistä Kallion kaduille. Monet Kallio-aktiivit myös korostavat kaikkien oikeutta olla ja asua Kalliossa. Lisäksi liike haluaa toiminnallaan tarjota vaihtoehtoja maksullisille kaupunkitapahtumille, jotta kaikilla olisi mahdollisuus nauttia kaupunkitilasta. Myös Myyrmäki-liike kannustaa asukkaita järjestämään itse tapahtumia sen sijaan, että odotettaisiin jonkun virallisen tai kaupallisen toimijan järjestävän niitä. Liikkeiden toiminnassa ei kuitenkaan vastusteta yksityisiä tai kaupallisia toimijoita. Kaupallinen toiminta ja erityisesti yrittäjäyys nähdään tärkeänä alueiden tulevan kehityksen ja viihtyvyyden kannalta, ja nämä pyritään ottamaan huomioon liikkeiden toiminnassa. Molempien liikkeiden toiminnassa korostuvat myös Crawfordin esittelemät kierrätys-, vapaaehtois-, ja lahjatalouksien periaatteet. Liikkeiden toiminta perustuu täysin vapaaehtoisten aktiivien toimintaan ja varat toimintaan tulevat pienen julkisen tuen lisäksi yksityisten henkilöiden ja toimijoiden lahjoituksina. Liikkeiden toiminnan onnistumisen kannalta on keskeistä yhteistyö alueiden muiden toimijoiden kanssa. Koska kaikkea ei pienimuotoisessa toiminnassa kyetä hankkimaan itse, lainataan laitteita ja muuta tavaraa muilta paikallisilta liikkeiltä, järjestöiltä ja instituutioilta. Lisäksi toiminnan kannalta keskeistä on aktiivien oma ammattitaito, asiantuntijuus ja kontaktiverkostot, jotka he tarjoavat kaupunginosaliikkeiden käyttöön. Myös ekologisuus korostuu liikkeiden toiminnassa. Esimerkiksi vuonna 2015 Kallio-liike käynnisti Paljasjalkainen Kallio -kampanjan, jolla kannustettiin ihmisiä huolehtimaan omista roskaamisestaan ja huolehtimaan toimintansa jäljet pois kaduilta ja puistoista. Myyrmäki-liike puolestaan on järjestänyt kaupunginosassa sähkön turhaa kuluttamista kritisoivia Earth Hour -tapahtumia. Molemmat liikkeet ovat myös pyytäneet, että niiden tapahtumiin osallistuvat ruokamyyjät tai toimintaansa esittelevät järjestöt välttäisivät turhan paperi- ja muoviroskan jakelua. Myös Mäenpään ja Faehnlén

Kaupunkiaktivismi-hankeessa ekologista kestävyyttä korostetaan yhtenä uutta kaupunkiaktivismia ohjaavista arvoista.

Kaupunginosaliikkeiden kaupunkitilaan kohdistuvia tavoitteita kuvaa hyvin tilojen vaihtoehtoista käyttöä tutkineiden Franckin ja Stevensin (2007) kehittämä väljän tilan (*loose space*) käsite. Väljä tila tarkoittaa kaupunkitilaa, jossa on toimintaa, jota ei sinne alkuperäisten kaupunkisuunnitelmien mukaan ole tarkoitettu. Vaikka tila mahdollistaa toiminnan, Franckin ja Quentinin mukaan nimenomaan ihmisten toiminta tekee tiloista ”väljiä”. Pelkkä toiminta ei kuitenkaan riitä, vaan toimijoiden pitää tunnistaa tilan tarjoamat mahdollisuudet ja käyttää niitä omaksi hyödykseen. Franckin ja Stevensin mukaan väljän tilan syntyminen vaatii sen, että ihmiset tunnistavat tilan potentiaalin, sekä luovuutta ja päättäväisyyttä käyttää tuo havaittu potentiaali hyödyksi. Toimijat muuttavat tiloja, kun he sen sijaan, että mukautuisivat tilojen ensisijaisiin käyttötarkoituksiin, muokkaavat tiloja ja niiden käyttöä vastaamaan omia tarpeitaan ja halujaan. Tila ei välttämättä muutu fyysisesti, mutta toiminta muuttaa tilaa sosiaalisesti. Tilojen vapautuminen lisää käyttäjien tuntemaa vapautta, kun ihmiset omalla toiminnallaan tuottavat uudenlaisia poliittisia, kaupallisia ja kokeellisia tilan käyttötarkoituksia. (Emt., 2, 11 ja 17; ks. myös Lehtovuori 2005, 173–200.)

Franck ja Stevens käyttävät rullalautailijoita kuvaamaa prosessia, jossa tila tuotetaan ja koetaan väljäksi toiminnan kautta. Rullalautailuun käytetyt arkipäiväiset rakenteet eivät toiminnan myötä muutu. Se mikä muuttuu, on käyttäjien käsitys siitä kuinka kaupunkitilaa voidaan käyttää osana toimijoiden omaa identiteettiä ja merkityksiä, ja näin luoda uudenlaisia tilallisia kokemuksia. Samankaltainen prosessi käynnistyy myös kun tilaa käytetään esimerkiksi performanssien tai katujuhlien osana. Tila ei muutu, mutta sille annetut merkitykset ja odotukset muuttuvat. (Emt., 14.)

Franckin ja Stevensin mukaan tilan löytäminen ja sen mahdollisuuksien paljastaminen on ensimmäinen väljän tilan kokemus: tila tulee löytää, jotta se voidaan ottaa käyttöön. Tämä löytäminen ei ole vain kirjaimellista löytämistä, vaan ennen kaikkea jo käytössä olevien tilojen mahdollisuuksien löytämistä. (Emt., 30.) Kaupunginosaliikkeet käynnistävät toiminnallaan paikallisesti Franckin ja Stevensin kuvaamia prosesseja, kun

ne kiinnittävät asukkaiden huomion tilojen tarjoamiin mahdollisuuksiin ja tekevät kaupunginosaa avoimemmaksi, eläväisemmäksi ja viihtyisämmäksi paikaksi olla ja elää.

7.3 Kaupunginosa-aktiivit paikallisina vaikuttajina

Uus-uusliikkeista kirjoittaneen della Portan (2000) mukaan ideologisten puolueiden menestys perustuu siihen, että ne ovat onnistuneet muodostamaan universaaleja identiteettejä, joiden kautta ne ajavat ihmisten yksilöllisiä etuja. Della Porta epäileekin, kykenevätkö uus-uusliikkeet muodostamaan toiminnan ja vaikuttamisen mahdollistavia kollektiivisia identiteettejä. Uus-uusliikkeiden protestit näyttäytyvät usein ”erittäin paikallisina tavoitteina”, joilla kyetään vaikuttamaan joihinkin projekteihin, mutta jotka eivät varsinaisesti ratkaise ongelmia. Della Portan silmissä 1990-luvun kansalaiskomiteat näyttäytyvät ”salamatoimijoina”, joiden toiminta kestää vain vähän aikaa ja jotka toiminnallaan saavat osakseen vain sympatiaa ja tuen ilmauksia ilman varsinaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia. Toisaalta uus-uusliikkeillä on hyvät yhteydet hallinnon instituutioihin. Della Porta onkin huomannut, että hallinto ja virkamiehet ovat yhä enenevässä määrin valmiita kuulemaan myös uudenlaisia toimijoita. (Emt., 245–246.)

Yhtenäisten identiteettien puute onkin yksi syy, miksi kaupunginosaliikkeiden aktiivit kokivat puheen poliittisuudesta ja edustamisesta paikoittain vaikeaksi. Monien puheista kävi ilmi, että politiikka liitetään nimenomaan puoluepolitiikkaan, jota karsastetaan toimintamuotona. Myös edustajuus koettiin haastavana, sillä liikkeiden vapaamuotoinen ja ei-hierarkkinen luonne tekee edustamisen lähes mahdottomaksi. Toki aktiivit ovat käyneet liikkeen edustajina puhumassa viranomaisten kanssa, antaneet haastatteluja ja tehneet hakemuksia. Tätä ei koettu ongelmalliseksi. Ongelmalliseksi edustajuus muuttuu, kun sillä tarkoitetaan henkistä edustajuutta: arvojen sanallista esiintuomista, kannanottoja ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumista. Tällaisia kannanottoja muutama haastateltava piti jopa liikkeille mahdottomana niiden jäsenistön monimuotoisuuden seurauksena. Selkeiden tavoitteiden puuttuminen vaikeuttaa osaltaan mahdollista edustajuutta. Lisäksi on vaikea puhua liikkeen äänellä, kun ei ole täysin selvää keitä liikkeen jäsenet ovat. Ovatko jäseniä ne jopa kymmenet tuhannet

ihmiset, jotka ovat liikkeiden Facebook-ryhmien jäseniä? Vai ovatko jäseniä vain aktiivisesti toiminnassa mukana olevat? Vai ovatko jäseniä kaikki kaupunginosan asukkaat, kuten eräs Myyrmäki-liikkeen aktiivi arveli.

Rättilä ja Rinne (2016) tarkastelivat asukasaktiivien toimintaa prefiguratiivisena ja performatiivisena edustamisena. Tällä he viittaavat toimintamuotoon, jossa edustaminen on ennen kaikkea toiminnallista: ensin toimitaan ja vasta myöhemmin tarkastellaan, onko joku kiinnostunut toiminnasta ja haluaako joku osallistua siihen. Kirjoittajien mukaan asukasaktivistien edustaminen on ”jatkuvassa” liikkeessä, eli liikkeiden on ansaittava asukkaiden tuki ja kannatus yhä uudelleen. Rättilä ja Rinne myötäilevät Michael Sawardin ajatusta siitä, että edustettava kohde ei ole mikään selvärajainen joukko tai todellisuuden tila, vaan siitä toiminnan kautta muodostettu mielikuva. (Emt., 32.)

Saward on teoksessaan *The Representative Claim* (2010) halunnut murtaa edustamisen käsitteen yhteyttä politiikkaan ja poliittiseen edustamiseen. Sen sijaan, että edustaminen olisi poliittiseen järjestelmään kuuluva staattinen piirre, on se Sawardin mukaan jatkuva ja luova asioiden tilaa koskevien väitteiden tekemisen ja vastaanottamisen sekä niiden hyväksymisen tai kieltämisen prosessi. Saward kehittää teoksessaan termiä edustava väite (*representative claim*), jolla perustellaan oikeus edustaa, puolustaa tai symboloida jotakin tai jotakuta. Edustava väite on vaatimus edustajuuteen tai esitys siitä, kuinka jotain asioita tai henkilöitä tulisi edustaa. Edustamisessa on aina kaksi puolta: edustajat kuvaavat jotain ilmiötä, ihmisryhmää tai asiaa tietyllä tavalla, ja edustettavat päättävät hyväksyvätkö vai hylkäävätkö he edustajan ja hänen väitteensä. Sekä edustaja että edustettava muodostuvat tässä väitteiden tekemisen prosessissa. Edustava väite toimiikin vain, jos edustettavat tai väitteen muu yleisö huomioivat sen tavalla tai toisella. (Emt., 36 42 ja 47–48.)

Vaikka Saward käsittelee teoksessaan paljon vaalijärjestelmän ja virallisten poliittisten instituutioiden kautta tapahtuvaa edustamista, näkee hän myös, että edustamista ja edustavia väitteitä tehdään yhä enenevässä määrin myös poliittisen järjestelmän

ulkopuolella. Saward korostaakin, että kun edustaminen nähdään dynaamisena ja kehittyvänä prosessina, voidaan edustamista löytää myös sellaisilta yhteiskunnan tasoilta, jotka eivät ole kiinnittyneitä valtioon ja poliittiseen järjestelmään. Itseasiassa virallisten poliittisten toimijoiden rakenteelliset rajoitteet avaavat mahdollisuuksia ulkopoliittisille edustukselle, joka herättää kansalaisissa erilaisia tavoitteita, näkökulmia ja toimintatapoja kuin mitä virallinen poliittinen kenttä voi heille tarjota. Käyttämällä hyväkseen poliittisen edustajuuden heikkouksia uudenlaiset toimijat esittävät edustuksellisia väitteitä, jotka eroavat vaalipoliittisista viesteistä ja näin koskettavat tietynlaisia yleisöjä. Sawardin mukaan poliittisen järjestelmän ulkopuolinen edustajuus voi olla väliaikaista ja kohdistua tiettyyn tilanteeseen tai ilmiöön, jolloin tehtyjen väitteiden tulee olla selkeitä ja tarkkoja. Tällainen edustajuus voi avata tietä myös uusille edustajuuden muodoille, jotka ovat vaihtoehtoisia poliittiseen järjestelmään kuuluvalle edustamiselle ja tarjoavat ihmisille uudenlaisia vaikuttamiskeinoja. (Emt., 83, 89 ja 93–94.) Rättilä ja Rinne (2016) kirjoittavat, että kun edustamista ajatellaan väitteiden tekemisenä ja luovana toimintana, ei edustamista voi enää rajata vain puolueille tai poliitikoille kuuluvaksi tehtäväksi. Edustajaksi voi pyrkiä kuka vain omilla edustavilla väitteillään ja esityksillään. Jos edustaja saa yleisön hyväksynnän, syntyy edustussuhde, jonka toimimisen edellytys on toimijoiden välinen luottamus. (Emt., 32.)

Siitä huolimatta, että monella Kallio- ja Myyrmäki-liikkeen aktiivilla on vaikeuksia edustajuuden ajatuksen kanssa, edustavat ne toiminnallaan jäseniään ja kaupunginosaansa. Tapahtumat ja kampanjat toimivat kaupunginosaliikkeiden edustuksellisina väitteinä ja visioina siitä, millaisia arvoja ja millaista toimintaa kaupunginosaan nähdään ja halutaan kuuluvan. Järjestämällä suuria medioissakin laajasti näkyviä tapahtumia, ne edustavat kaupunginosiaan paitsi muille kaupunkilaisille, mutta myös viranomaisille ja muille toimijoille. Toimintansa kautta ne luovat kuvaa ”kalliolaisuudesta” ja ”länsi-vantaalaisuudesta” tietynlaisena elämäntapana, kaupunkilaisuutena ja yhteisöllisyytenä. Vaikka liikkeet eivät edusta kaikkia alueiden asukkaita, mikä näkyy toimintaan ajoittain kohdistuvana kritiikkinä ja kaupungin viranomaisten paikoin varovaisena suhtautumisena liikkeiden toimintaan, ovat ne saavuttaneet alueidensa asukkaiden luottamuksen ja näin myös oikeuden edustaa, ainakin mielikuvien tasolla, kaupunginosaa ja sen asukkaita.

Finn (2014b) näkee, että uudenlaisessa kaupunkiaktiivismissa korostuvat suurten ja virallisten suunnitelmien sijaan pienten tekojen merkitys. Finn näkeekin tee-se-itse-urbanismin juuria jo William Whyten ja Jane Jacobsin kirjoituksissa 1970-luvulta. Myös he vastustivat suuria, koko kaupunkia koskevia suunnitelmia, ja korostivat sen sijaan sitä, että kaupunkien tulisi kehittyä niin, että kehitys auttaisi kansalaisia hahmottamaan asuinympäristönsä ja sen mahdollisuudet entistä paremmin. Varsinkin Jacobs korosti, että kaupunkisuunnittelussa tulisi kiinnittää huomiota pieniin, arkisiin asioihin ja kehittää niitä niin, että ne tukisivat kaupunkilaisten arkea ja lisäisivät kaupunkien monimuotoisuutta, viihtyvyyttä ja turvallisuutta. Jacobsin ja Whyten kirjoituksissa oli vahva normatiivinen viesti, sillä he pitivät tavoiteltavana kehityksenä paikallisten kadunkulmayhteisöjen muodostumista ja niiden toiminnan tukemista suurten asuinalueiden tai toiminnoiltaan eriytyneiden kaupunginosien sijaan. (Emt., 389.)

Hieman erilainen näkökulma kaupunkiaktiivisuuteen tuli esiin 1990-luvulla arjen urbanismin (*everyday urbanism*) myötä. Näkökulmaa yhdistää Jacobsiin ja Whyteen se, että myös se kannattaa pieniä toimia virallisten suunnitelmien ulkopuolella. Mutta toisin kuin edeltäjänsä, arjen urbanismista puuttuu edeltäjilleen ominainen normatiivisuus. Vaikka liike keskittyy ruohonjuuritason toimintaan, se ei halua sanella hyvän kaupungin ja kaupunkielämän ehtoja. Sen sijaan se korostaa arkipäiväisten asioiden ja esineiden merkitystä. Kaupunkitilan kehittäjinä arjen urbanistit haluavat pitää yllä jatkuvaa kehittymisen prosessia kaupunkitilassa ja etsiä uusia keinoja suunnata kaupunkien kehitystä kohti rajatonta ja välitöntä muutosta. Tätä kautta monimuotoinen kaupunki voi tarjota erilaisille ihmisille erilaisia tapoja elää ja olla osa kaupunkia ja sen tiloja. (Emt., 389.)

Myös Kallio-liike ja Myyrmäki-liike pyrkivät avaamaan kaupunkia ja sen prosesseja kaupunkilaisille, ja näin tehdä kaupungista toimintaa rajoittavan entiteetin sijaan monimuotoisen elämisen ja olemisen mahdollistajan. Ne näyttävät toiminnallaan, ettei kaupunginosien tule jäädä leimojensa ja ennakkoluulojen vangeiksi, vaan että asukkaiden on mahdollista vaikuttaa ja muuttaa kaupunkia sekä asumista koskevia

rakenteita ja näkemyksiä. Vaikka kaupunginosaliike-tyyppinen toiminta ei olekaan levinnyt vielä kovin laajalti, osoittavat tutkimani liikkeet, että yksittäisten ihmisten toimilla, ideoilla ja ajatuksilla voi olla konkreettista vaikutusta siihen, millainen paikka pääkaupunkiseutu on asua ja elää nyt sekä tulevaisuudessa.

8 Lopuksi

Kaupunginosaliikkeet ovat osa laajempaa urbaania, itse tekemistä ja yhteisöllisyyttä korostavaa kaupunkiaktivismia. Tässä tutkimuksessa tutkitut kaupunginosaliikkeet ovat nuoria ja vielä kehittyviä paikallisen kansalaisaktivismin foorumeita, jotka tarjoavat asukkaille ajan henkeen sopivia vaikuttamiskeinoja oman asuin ympäristön asioihin. Marianne Lehtimäen (1995, 126) mukaan ”kaupunkitilojen haltuunotto on jatkuva tehtävä, uusi joka sukupolvelle”. Näen, että tutkimani aktivismiliikkeet ovat uuden kaupunkilaissukupolven kaupunkitilojen haltuun ottamisen muoto, ja juuri näitä prosesseja olen halunnut pro gradu -tutkielmassani tavoittaa.

Tutkielmassani olen tarkastellut kahta pääkaupunkiseudulla toimivaa kaupunginosaliikettä esimerkkinä uudenaikaisesta paikallisesta kansalaisaktivismista. Olen selvittänyt, mitä ovat Kallio- ja Myyrmäki-liikkeissä aktiivisesti toimivien ihmisten henkilökohtaiset toimintamotiivit, millaisia kollektiivisia tavoitteita liikkeille on muodostunut ja millaista vaikuttamista liikkeet harrastavat. Olen tarkastellut liikkeitä 2010-luvun yhteiskunnallisena liikehdintänä, ja niiden toimintaa paikallisena tee-se-itse-urbanismina. Tutkielmani viimeisessä luvussa käyn läpi tutkimuksen keskeiset tutkimustulokset, tarkastelen tuloksia suhteessa aiempaan aiheeseen käsiteltyyn tutkimuskirjallisuuteen, ja pohdin mahdollisen jatkotutkimuksen aiheita.

8.1 Johtopäätökset

Viime vuosina eri puolilla pääkaupunkiseutua on herännyt uudenlaista kaupunginosaktivismia, jossa sosiaalisen median kautta yhteen kerääntyvät asukkaat järjestävät vapaaehtoisvoimin paikallisia, kaupunkitilaa haastavia tapahtumia, ottavat kantaa alueita koskeviin päätöksiin ja kehityshankkeisiin, sekä kehittävät asuin ympäristöään viihtyisämmäksi ja yhteisöllisemmäksi. Suurimmat ja näkyvimmat näistä liikkeistä ovat

olleet vuonna 2011 perustettu Kallio-liike ja vuonna 2012 perustettu Myyrmäki-liike. Tutkimani liikkeet ovat kasvaneet vain muutamassa vuodessa Facebook-ryhmistä paikallisiksi, vaikuttaviksi asukasaktiivisuuden foorumeiksi. Liikkeet haluavat toimia poliittisten puolueiden ja ideologisten jakojen ulkopuolella, ja toimintaa ajaakin ideologioiden sijaa käytännöllisyys, sosiaalisuus ja aktiivien arjesta nousevat huomiot. Toiminta nähdään vaihtoehtona paitsi vanhemmille kaupunginosatoimijoille, mutta myös viralliselle, byrokraattiselle tavalle vaikuttaa paikallisiin asioihin.

Ulospäin liikkeiden toiminnasta näkyy selvimmin liikkeiden järjestämät tapahtumat. Juhlien ja muiden tapahtumien ohella liikkeillä on myös suurempia kaupunginosia koskevia tavoitteita. Kallio-liike on toiminut aktiivisesti esimerkiksi huonomaineisen Vaasanaukion elävöittämiseksi ja pyöräilymahdollisuuksien lisäämiseksi kaupunginosassa. Myyrmäessä on puolestaan aherrettu erityisesti huonoon kuntoon päässeeseen juna-aseman ja katutaiteen parissa, minkä lisäksi liike on ollut mukana kehittämässä erilaisia yhteisöllisiä toimintatiloja alueen asukkaiden käyttöön. Lisäksi liikkeiden jäsenet ovat toimineet kansalaisasiantuntijoina alueita koskevissa kehityssuunnitelmissa.

Liikkeiden aktiiveilla on ollut monia syitä toimintaan mukaan lähtemiseen. Tärkeimpiä ovat sosiaaliset syyt. Liikkeissä toimiminen on keino tavata uusia ihmisiä ja saada uusia tuttavuuksia. Monet haastateltavat peräänkuuluttivat yhteisöllisyyttä arvona. Liikkeen kautta tavoiteltu yhteisöllisyys liittyy erityisesti oman asuinympäristön kodikkuuteen ja kuulumisen tunteisiin. Haastateltavien mukaan liikkeiden kautta syntyvä yhteisöllisyys on ennen kaikkea aktiivista: yhdessä tekemistä ja vaikuttamista, arjen tuttavallisuutta, myötätuntoa ja avunantoa. Aktiivit kokivat, että liikkeessä toimiminen oli lisännyt kodikkuuden tunnetta, ”kotiseutuylypeyttä” ja kiintymystä omaa kaupunginosaa kohtaan. Koska moni liikkeiden toimijoista työskentelee kulttuurialalla, on toiminnasta ollut monelle myös käytännön hyötyä. Toisaalta aktiivit antavat oman ammattitaitonsa ja verkostonsa liikkeiden käyttöön, mikä onkin tärkeää, sillä liikkeillä on harvoin käytettävänä rahaa tai muita varoja toiminnan järjestämiseen.

Kaupunginosa-aktiivisuus nähdään vaihtoehtona yhdistys-tyyppisille tavalle vaikuttaa oman asuinalueen asioihin. Liikkeiden toiminnassa tärkeitä arvoja ovat vastuullinen vapaamuotoisuus, sitoutumattomuus, puolueettomuus, hierarkian puute ja jäsenyyden keveys. Liikkeillä ei ole virallisesti valittua johtoa, ja niihin liittyminen tapahtuu liikkeen Facebook-sivua seuraamalla ja kaikille avoimiin kokouksiin osallistumalla. Tapahtumat ja muu toiminta lähtevät jäsenten omista ideoista ja ajatuksista. Sen sijaan, että toiminnalla pyrittäisiin suoraan vaikuttamaan kaupungin viranomaisiin, liikkeet pyrkivät vaikuttamaan alueillaan suoran toiminnan ja itse tekemisen kautta. Vapaamuotoisesta toimintatavasta seuraa myös ongelmia, ja liikkeissä käydään ajoittain keskustelua siitä, tulisiko toimintaa muuttaa järjestäytyneempään suuntaan.

Kaupunginosaliikkeissä vaikuttaminen ei ole sen jäsenille vain harrastus, vaan liikkeissä toimiminen nähdään henkilökohtaisena vaikuttamiskeinona. Aktiiveilla on luja tahto vaikuttaa paikallisiin asioihin ja näkemyksiä siitä, mihin suuntaan oman elinympäristön tulisi kehittyvä. Sen sijaan, että asukkaiden tulisi odottaa, että viranomaiset huomaisivat alueiden ongelmat ja mahdollisuudet, voi asioita lähteä muuttamaan ja kehittämään paikallisesti, asukkaiden ideoiden ja arjen asiantuntijuuden pohjalta. Liikkeiden toimintamuotoa olen tarkastellut tee-se-itse-urbanismin näkökulmasta, jossa korostuu suora toiminta ja viranomaisten jähmeitä toimintatapoja kevyesti kritisoivat tapahtumat.

Koska Kallio ja Myyrmäki ovat alueina erilaisia, myös liikkeiden kollektiiviset tavoitteet eroavat toisistaan. Kalliossa toimintaa ajaa ”kalliolaisuus”, josta kumpuaa toiminnan eettiset arvot: vapaus, avoimuus, suvaitsevaisuus, yhteisöllisyys ja solidaarisuus. Kallion gentrifikaatiosta on puhuttu jo kauan, ja myös muutama Kallio-aktiivi nosti kehityksen esiin. Gentrifikaatio nähtiin sekä alueellisena mahdollisuutena, että uhkana. Toisaalta alueelle tulee lisää aktiivisuutta ja yrittäjyyttä, mutta toisaalta kehityksen nähtiin tuovan mukanaan myös alueelle huonosti sopivia kovia arvoja. Lisäksi toiminnalla halutaan näyttää paitsi asukkaille, mutta myös viranomaisille, että kaupunkitilaa voi käyttää toisin kuin viralliset suunnitelmat sanelevat.

Myyrmäki-liikkeen toiminnan tavoitteena on muuttaa kaupunginosan mainetta ongelmalähiöstä turvalliseksi ja viihtyisäksi asuinpaikaksi, josta asukkaat voivat tuntea ylpeyttä. Tähän pyritään tapahtumien ja aktiivisen paikallisen viestinnän lisäksi kunnianhimoisilla projekteilla. Sen sijaan, että paikallisia ongelmia lähdetäisiin ratkomaan viranomaistaitse, halutaan alueella vaikuttaa asukaslähtöisesti ja virallisten vaikutuskanavien ulkopuolelta. Moni myyrmäkeläinen koki, että liikkeen toiminnan myötä Myyrmäki on muuttunut kodikkaammaksi, lämpimämmäksi ja yhteisöllisemmäksi paikaksi asua. Fyysisen kehityksen lisäksi toiminnalla haetaan myös henkistä muutosta. Muutama aktiivi toivoi, että liike kehittyisi tulevaisuudessa tapahtumien tekijästä asukasaktiivismin mahdollistavaksi foorumiksi.

Liikkeiden toiminta on itseorganisoituvaa ja se saa alkunsa paitsi alueen ongelmista, mutta myös halusta nostaa esiin uusia näkökulmia kaupunginosaan ja niiden mahdollisuuksiin. Aktiivit tuovat omasta elinpiiristään tehdyt havainnot ja mielipiteet liikkeen toimintaan, jonka kautta niistä syntyy tapahtumia, projekteja ja hankkeita. Rättilän ja Rinteen (2016) mukaan, suomalainen asukasliikehdintä onkin usein sekä alueellisiin epäkohtiin reagoivaa, että sen kehitykseen vaikuttamaan pyrkivää. Vaikka toiminnalla nähtiin olevan vaikutusta alueilla, koettiin kysymykset poliittisuudesta ja edustavuudesta ongelmallisina. Toiminta erotettiin erityisesti perinteisestä puoluepolitiikasta. Ne, jotka näkivät toiminnan poliittisena, olivat sitä mieltä, että kaikki vaikuttaminen ja uusien asioiden tekeminen on politiikkaa. Myös ajatus siitä, että liikkeet edustavat jotakuta tai jotain oli osalle haastatelluista ongelmallinen. Michael Sawardin mukaan edustaminen ei liity vain valtioiden toimintaan tai puoluepolitiikkaan. Saward on laajentanut edustamisen käsitettä niin, että edustaminen nähdään jatkuvana ja luovana väitteiden tekemisen prosessina. Kaupunginosalikkeet edustavat Sawardin kuvaamaa uudenlaista edustajuutta, jossa edustajuus tulee esiin tapahtumissa, joissa visioidaan sitä, millaiseksi kaupunginosan halutaan kehittyvän. Edustussuhde syntyy, kun yleisö hyväksyy edustajan väitteet ja visiot. Sawardin edustamasta näkökulmasta tarkasteltuna kaupunginosalikkeiden edustajuuden todentaa asukkaiden ja paikallisten toimijoiden liikkeille osoittama tuki.

8.2 Kontribuutio aikaisempaa tutkimukseen

1990-luvun loppupuolen yhteiskunnallista liikehdintää tutkinut Ari Rasimus (2006) kysyy: ”onko yhteiskunnallinen aloitteellisuus siirtymässä institutionaalisilta poliittisilta toimijoilta kansalaisten oma-aloitteisille toimintaryhmille?” (emt., 293). Rasimuksen mukaan erilaiset proaktiiviset yhteiskunnalliset liikkeet ovat yhä keskeisempiä yhteiskunnallisten keskustelun ja identiteettien luonnin foorumeita, jotka muotoilevat kollektiivisia tarpeita ja sosiaalisia protesteja. Rasimus näkee, että tämä on seurausta institutionalisoituneen politiikan henkilöitymisestä ja kriittisyyden puutteesta. Poliittiset puolueet eivät enää luo vaihtoehtoja tai pääse aloitteissaan päivänpoliittisia kysymyksiä pidemmälle. Tästä syystä yhteiskunnallisten tavoitteiden muodostus ja tehtyjen valintojen arviointi siirtyy parlamentaaristen instituutioiden ulkopuolelle. (Emt., 293 ja 304.)

2000-luvun epämuodollista kansalaisaktivismia tarkastellut Leo Stranius (2009) on kutsunut uudenlaista vaikuttamista kevytaktivismiksi. Tällä hän tarkoittaa, että uudemmista liikkeistä ja toimintamuodoista toiminta ei ole riippuvaista vakiintuneista rakenteista, vaan vaikuttaminen perustuu arjen valintoihin. Kevytaktivismi voi tarkoittaa arjen valintojen kautta vaikuttamista, kuten ostoboikotteihin osallistumista, verkossa tapahtuvaa nettiaktivismia tai projektimaisia, kevytrakenteisia yhteiskunnallisia liikkeitä. Kevytaktivismi ei vaadi järjestöjä, tiukkaa organisoitumista tai johtajia, eikä siihen välttämättä kuulu yhteiskunnalliset vaatimukset tai tavoiteohjelmat. Kevytaktivismin myötä kansalaisten vaikuttamistyö siirtyy yhteiskunnallisuudesta kohti henkilökohtaista, ja pitkäjänteisyydestä kohti projektimaisia toimintamuotoja. Stranius kuitenkin näkee, että epämuodollisten liikkeiden ja verkko-osallistumisen lisääntyessä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa lisääntyvät. Yhteiskunnallisen vaikuttamiskentän monimuotoistumisen myötä yksilöille on tarjolla aiempaa enemmän matalan kynnyksen vaikuttamiskeinoja. (Emt., 159, 160, 161 ja 163.)

Eräs matalan kynnyksen vaikuttamiskeino ovat nopeasti lisääntyneet asukasaktivismiliikkeet, joita Tiina Rättilä ja Jarno Rinne (2016) ovat tutkineet kuntademokratian näkökulmasta. Kirjoittajien mukaan asukasaktivismiliikkeissä

asukkaat ovat ”ottaneet aloitteen ympäristönsä ja yhteisönsä kehittämiseksi” (emt., 65.). Rättilä ja Rinne ovat havainneet, että liikkeissä toimitaan, koska kuntademokratian toiminta- ja vaikuttamistapoja ei enää pidetä toimivina ja ajanmukaisina (ks., myös della Porta & Diani 2006, 20–21). Toimijat epäilevät virallisten toimijoiden kykyä ratkaista aktiiveille tärkeitä ongelmia. Sen sijaan he luottavat omaan asiantuntijuuteensa ja kokemuksen kautta kertyneeseen tietoon. Koska poliittinen järjestelmä vaikuttaa kansalaisten silmissä yhtä monimutkaisemmalta, tulee kansalaisten itse kehittämä yhteiskunnallinen toiminta yhä tärkeämmäksi. Rättilän ja Rinteen tutkimat aktiivit etsivät toiminnalleen autonomisuuden mahdollistavia muotoja, joiden kautta toimitaan itse suoraan paikallisten ongelmien ratkaisemiseksi. Tutkimuksessa asukasaktivismi avaa mielenkiintoisen näkymän vaihtoehtoisesta paikallisesta politiikasta, jonka keskiössä voisi olla ”asukaskeskeinen, aiempaa selvästi autonomisempi ja yhteisöllisempi elämänmuoto” ja jossa korostuvat kovien arvojen sijaan alueiden viihtyisyys, turvallisuus ja yhteinen identiteetti. (Emt., 65–66.)

Kallio-liikettä vuonna 2012 valmistuneessa pro gradu -tutkielmassaan tutkineen Outi Rissasen mukaan Kallio-liikkeessä on kyse epämuodollisesti järjestäytyneestä kansalaisaktiivisuuden verkostosta. Liikkeen toiminnassa korostuu erityisesti sosiaalinen media ja karnevalististen tapahtumien järjestäminen. Näiden kautta luodaan tilanteita yhdessä ololle, minkä lisäksi ne toimivat poliittisen viestinnän keinona. Rissasen mukaan, tutkimuksen tulokset vahvistavat sitä käsitystä, että internet lisää kansalaistoiminnan mahdollisuuksia.

Myös tässä tutkimuksessa nousee vahvasti esiin toiminnan vaihtoehtoinen luonne ja virallisten vaikuttamiskanavien kyseenalaistaminen. Haastatellut aktiivit näkevät oman toimintansa vaihtoehtona virallisemmalle tavalle vaikuttaa asuinympäristönsä asioihin. Toiminnassa korostuu edustajuuden tai byrokratian sijaan henkilökohtaisista kokemuksista nousevat ideat ja tavoitteet. Vaikka toiminnassa korostetaan jokaisen jäsenen omaa valinnanvapautta, vaikuttaa toiminnan taustalla yhteisölliset ja eettiset tavoitteet. Liikkeiden toiminnan kautta asukkaat ottavat kaupunkitilaa haltuunsa, ja haastavat sen käyttötarkoituksia. Tutkimuksessani olen tarkastellut liikkeiden toimintaa Suomessa vähän käytetyn tee-se-itse-urbanismin kautta, jossa korostuu tilojen

virallisten vaikutuskanavien ulkopuolelta tapahtuva kehittäminen, vaihtoehtoiset käyttötarkoitukset ja esimerkin antaminen muille kaupunkitoimijoille.

Kaupunginosaliikkeissä näkyy se 1960-luvun uusista liikkeistä alkanut kehitys, jossa raskaat rakenteet ja virallisen byrokratian korvaa ainakin osittain yhteisöllinen, vapaamuotoinen ja kaikille avoin suora vaikuttaminen.

8.3 Näkökulmia jatkotutkimukseen

Tutkimuksessani olen tarkastellut kaupunginosaliikkeitä niiden aktiivisten jäsenten näkökulmasta. Koska liikkeitä on tutkittu vain vähän, olen halunnut tuoda liikkeiden toiminnan esiin niin kuin aktiivit sen näkevät ja kokevat. Tutkimuksessa liikkeiden toimintaa ja tapahtumia on tarkasteltu niiden arvojen, merkitysten ja tavoitteiden kautta, joita haastatellut aktiivit nostivat esiin haastatteluissa. Valittu näkökulma rajasikin monia tutkimusaiheita tämän tutkielman ulkopuolelle.

Sosiaalisen median myötä viestinnästä on tullut yhä tärkeämpi osa myös pienimuotoista, paikallisten liikkeiden toimintaa. Koska liikkeet ovat syntyneet ja toimivat suurelta osin sosiaalisen median välityksellä, olisi mielenkiintoista tarkastella sosiaalisen median ja sen toimintalogiikan vaikutusta liikkeen toimintaan. Facebook muuttaa algoritmiaan ja toimintalogiikkaansa jatkuvasti, ja olisi mielenkiintoista tarkastella, mitä mahdollisuuksia ja haasteita kehittyvä sosiaalinen media liikkeille asettaa. Sosiaalinen media on liikkeille paitsi viestinnän niin myös markkinoinnin väline, ja olisi kiinnostavaa tutkailla, kuinka liikkeet rakentavat sosiaalisessa mediassa mielikuvia sekä omasta toiminnastaan että kaupunginosista. Sosiaalisessa mediassa jaetut viestit ja valokuvat leviävät laajalle, eivätkö ne voi olla vaikuttamatta ihmisten mielikuviiin liikkeiden toiminnasta. Kansalaisaktiivien suhdetta perinteiseen mediaan on tarkastellut aiemmin muun muassa Harju (2015).

Toinen tarpeellinen näkökulma uudenaikaiseen kaupunkiaktivismiin on toimijoiden ja viranomaisten välinen suhde. Kaupungin viranomaisten myötämielisyys on kaupunginosaliikkeiden toiminnan edellytys, ja molemmat osapuolet oppivat toistensa toiminnasta. Jo nykyisin kaupunkipolitiikassa puhutaan paljon ihmisten osallistamisesta

(mm. Kettunen 2002), ja olisi tärkeää tutkia sitä, kuinka kaupunkiliikkeiden toiminta mahtuu ideaalipuheisiin kaupunkilaisten osallistamisesta, ja sitä kuinka liikkeiden toiminta on muuttanut viranomaisten mielipiteitä osallistamiseen liittyen. Myös kansalaisosallistumisen mahdollistavien rakenteiden muutosta on tärkeää tutkia. Miten kunnalliset ja valtiolliset tukimuodot sopivat vapaamuotoisten kansalaisliikkeiden toimintaan? Suomessa 2010-luvun urbaanin kansalaisaktiivisuuden ja viranomaisten suhdetta on tarkasteltu esimerkiksi *Kaupunkiaktivismi metropolin voimavarana* -hankkeen yhteydessä. Satu Onnela (2013) on tutkinut kaupunginosayhdistysten yhteistyötä kaupunkien kanssa. Viranomaisten suhtautumista kaupunkitilan vaihtoehtoiseen käyttöön ovat puolestaan tutkineet muun muassa Lehtovuori ja Ruoppila (2012).

Yksi haastateltavista nosti esiin kysymyksen kaupunginosatoiminnan demokraattisuudesta. Varsinkin menestyneillä kaupunginosaliikkeillä on paljonkin vaikutusvaltaa kaupunginosansa asioihin, ja heidän mielipiteitään kuunnellaan monessa paikassa. Liikkeissä on kuitenkin aktiivisesti mukana vain noin 30–40 ihmistä, joten voi pohtia sitä, kuinka oikeudenmukaista on, että näin pieni ryhmä on vaikuttamassa asioihin, jotka vaikuttavat laajimmillaan jopa kymmenien tuhansien ihmisten arkeen. Verrattuna virallisesti vaaleilla valittuihin päättäjiin, voi kaupunginosaliikkeiden toiminnan legitimitetti ja vastuullisuus olla ongelmallista. Tästä syystä olisi tärkeää tutkia tarkemmin kaupunginosatoimijoiden tekemään vaikutustyötä ja sen seurauksia, sekä toiminnan vaikutusta liikkeiden ulkopuolisten ihmisten arkeen.

Lähteet

Alasuutari, Pertti (1999): *Laadullinen tutkimus*. Vastapaino, Tampere.

Anttila, Erkki (2004): *Paikallisyhteisöllisyys ja sen katoaminen Helsingin seudun työläisesikaupungeissa*. Sosiologia 41 (3), 181–194.

Beck, Ulrich (1995): *Politiikan uudelleen keksiminen: kohti refleksiivisen modernisaation teoriaa*. Teoksessa Beck, Giddens, Lash: *Nykyajan jäljillä*, 11–82. Vastapaino, Tampere.

Bengtsson, Åsa, & Grönlund, Kimmo (2005): *Muu Poliittinen osallistuminen Suomessa*. Teoksessa Paloheimo (toim.): *Vaalit ja demokratia Suomessa*, 147–168. WSOY, Porvoo ja Helsinki.

Blee, Kathleen M. & Taylor, Verta (2002): *Semi-structured Interviewing in Social Movement Research*. Teoksessa Klandermans & Staggenborg (toim.): *Methods of Social Movement Research*, 92–117. University of Minnesota Press, Minneapolis.

Bäcklund, Pia (2004): *Kotipesänä Helsinki: Helsingin Kaupunginosayhdistysten Liitto ry 40 vuotta*. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

della Porta, Donatella (2000): *Edustuksellisten demokratioiden uudet haasteet*. *Politiikka* 42:4, 234–248. Kääntänyt Tiina Rättilä. Artikkelin perustuu Donatella della Portan Poliitiikan tutkimuksen päivillä 13.–14. tammikuuta 2000 Tampereella pitämään esitelmään.

della Porta, Donatella, & Diani, Mario (2006): *Social movements: an introduction*. Blackwell, Oxford.

Deslandes, Ann (2013): *Exemplary Amateurism: Thoughts on DIY Urbanism*. *Cultural Studies Review* 19 (1), 216–227.

Douglas, Gordon C. C. (2014): *Do-It-Yourself Urban Design: The Social Practice of Informal “Improvement” Through Unauthorized Alteration*. *City & Community* 13 (1), 5–25.

Eskola, Jari, & Suoranta, Juha (1998): *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino, Tampere.

Finn, Donovan (2014a): Introduction to the special issue on DIY Urbanism. *Journal of Urbanism: International Research on Placemaking and Urban Sustainability* 7 (4), 331–332.

Finn, Donovan (2014b): *DIY urbanism: implications for cities*. Journal of Urbanism: International Research on Placemaking and Urban Sustainability 7 (4), 381–398.

Florida, Richard (2004): *Luovan Luokan Esiinmarssi: miten se muuttaa työssäkäyntiä, vapaa-aikaa, yhteiskuntaa ja arkielämää*. Talentum, Helsinki.

Franck, Karen A. & Stevens, Quentin (2007): *Tying down Loose Space*. Teoksessa Franck & Stevens (toim.): *Loose space: Possibility and Diversity in Urban Life*, 1–33. Routledge, London.

General Intellect (2008): *Vasemmisto etsii työtä*. Like, Helsinki.

Haapanen, Eero (1999): *Punainen Vanhankaupunginlahti*. Teoksessa Laakkonen, Laurila, Rahikainen, ja Kallio (toim.): *Nokea ja pilvenhattaroita: Helsinkiläisten ympäristö 1900-luvun vaihteessa*, 78–104. Gummerus kirjapaino, Jyväskylä.

Harju, Aaro (2003): *Yhteisellä asialla: kansalaistoiminta ja sen haasteet*. Kansanvalistusseura, Helsinki.

Harju, Auli (2005): *Asukkaat ja mediajulkisuus tamperelaisessa postilaatikkokiistassa*. Yhdyskuntasuunnittelu 43 (1), 50–60.

Harju, Auli (2015): *Kokemuksellisuus yhteiskunnallisen toiminnan pontimena – Kansalaisaktivistien näkemyksiä osallistumisesta ja mediassa toimimisesta*. Poliitikka 57 (1), 33–43.

Hernberg, Hella (toim.) (2012): *Helsinki beyond dreams: Actions towards a creative and sustainable hometown*. Urban Dream Management, Helsinki.

Hirsjärvi, Sirkka, & Hurme, Helena (2000): *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Yliopistopaino, Helsinki.

Hirsjärvi, Sirkka, & Hurme, Helena (2008): *Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki.

Hou, Jeffrey (2010): *(Not) your everyday public Space*. Teoksessa Jeffrey Hou (toim.): *Insurgent public space: guerilla urbanism and the remaking of contemporary cities*. Routledge, New York.

Ilmonen, Kaj (1998): *Uudet ja vanhat yhteiskunnalliset liikkeet*. Teoksessa Ilmonen, Siisiäinen (toim.): *Uudet ja vanhat liikkeet*, 15–42. Vastapaino, Tampere.

Ilmonen, Kaj, & Siisiäinen, Martti (1998): *Johdanto*. Teoksessa Ilmonen, Siisiäinen (toim.): *Uudet ja vanhat liikkeet*, 1–14. Vastapaino, Tampere.

Iveson, Kurt (2013): *Cities within the City: Do-It-Yourself Urbanism and the Right to the City*. *International Journal of Urban and Regional Research* 37 (3), 941–956.

Jallinoja, Riitta (1983): *Suomalaisen naisasialiikkeen taistelukaudet*. WSOY, Juva.

Jolanki, Outi, & Karhunen, Sanna (2010): *Renki vai isäntä? Analyysiohjelmat laadullisessa tutkimuksessa*. Teoksessa Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen (toim.): *Haastattelun analyysi*, 395–410. Vastapaino, Tampere.

Kohti aktiivista kansalaisuutta – Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunnan raportti (2006). Oikeusministeriön julkaisu 14/2005. Edita Prima Oy, Helsinki.

Konttinen, Esa (1998): *Uusien liikkeiden tuleminen subjektiviteetin puolustamisen kulttuuri-ilmastossa*. Teoksessa Ilmonen, Siisiäinen (toim.): *Uudet ja vanhat liikkeet*, 187–217. Vastapaino, Tampere.

Konttinen, Esa (1999): *Ympäristökansalaisuuden kyläsepät*. Kopijyvä Oy, Jyväskylä.

Kortteinen, Matti (1982): *Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta*. Otava, Helsinki.

Kortteinen, Matti & Vaattovaara, Mari (2015): *Segregaation aika. Yhteiskuntapolitiikka* 80 (6), 562–574.

Kuula, Arja (2006): *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, säilytys ja käyttö*. Vastapaino, Tampere.

Lappalainen, Pertti (2002): *Rakenteista fragmentteihin, tiedosta toimintaan – suomalaisen kansalaisaktiivisuuden tyylien ja niiden kontekstin muutoksista*. *Politiikka* 42 (4), 249–264.

Lehtimäki, Marianne (1995): *Ihmisen jokapäiväisen ympäristön haltuunotosta*. Teoksessa Harry Schulman & Vesa Kanninen (toim.): *Kaupunki kohtauspaikkana: näkökulmia kulttuuriseen kaupunkitutkimukseen*. Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskuksen julkaisu C 33, 117–130. Teknillinen korkeakoulu, Espoo.

Lehtovuori, Panu (2005): *Experience and conflict. The Dialectics of the production of public urban space in the light of new event venues in Helsinki 1993–2003*. Teknillinen korkeakoulu, Espoo.

Lehtovuori, Panu (2012): *Towards Experiential Urbanism*. *Critical Sociology* 38 (1), 71–87.

Lehtovuori, Panu, & Ruoppila, Sampo (2012): *Temporary uses as means of experimental urban planning*. *S A J* 2012 (4), 29–53.

Liiri, Jaana (2013): *Luvattomien ravintoloiden karnevaali – Ravintolapäivä kaupunkilaisen kulutuskulttuurin ilmiönä*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta, Helsinki.

Martin, Deborah G. (2003): *Place-framing as Place-making: Constituting a neighborhood for organizing and activism*. *Annals of the Association of American Geographers*, 93(3), 730–750.

Merimaa, Maija (2007): *Yhteishengen festivaalit*. Teoksessa Silvanto (toim.): *Festivaalien Helsinki: urbaaniin festivaalikulttuurin kehitys, tekijät ja kokijat*, 110–117. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

Melucci, Alberto (1996): *Challengin codes: collective action in the information age*. Cambridge University Press, Cambridge.

Mäenpää, Pasi (1991): *Kallion keskiluokkaistuminen 1980-luvulla: työläisyhteiskunnan tuho?*. Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsinki.

Mäenpää, Pasi (2005): *Narkissos kaupungissa: tutkimus kuluttaja-kaupunkilaisesta ja julkisesta tilasta*. Tammi, Helsinki.

Mäenpää, Pasi (2011): *Helsinki takaisin jaloilleen: askelia toimivampaan kaupunkiin*. Gaudeamus, Helsinki.

Niemenmaa, Vivi (2002): *Asukasaktiivien ääni. Osallistuminen ja osallisuus Helsingin kestäväen kehityksen prosessissa*. Teoksessa Bäcklund, Häkli & Schulman (toim.): *Osalliset ja osajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*, 200–217. Gaudeamus, Helsinki.

Peura-Kapanen, Liisa; Rask, Mikko; Saastamoinen, Mika; Tuorila, Helena, ja Harju, Aaro (2013): *Kansalaisraati suomalaista demokratiaa kehittämässä*. Loppuraportti. Kuluttajatutkimuskeskuksen työselosteita ja esitelmää 147.

Rantala, Irma (2010): *Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella*. Teoksessa Valli ja Aaltola (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*, 108–133. PS-kustannus, Jyväskylä.

- Rasimus, Ari (2003): *1990-luvun Suomi: uuden liikkeen alkua*. Teoksessa Juppi, Peltokoski & Pyykkönen (toim.): *Liike-elämää. Vastakulttuurinen radikalismi vuosituhannen vaihteessa*, 19–44. SoPhi, Jyväskylä.
- Rasimus, Ari (2006): *Uudet liikkeet: radikaali kansalaisaktivismi 1990-luvun Suomessa*. Tampere University Press, Tampere.
- Rinne, Jarmo (2011): *Henkilökohtaistuva politiikka. Tutkimusmatkoja refleksiiviseen kansalaistoimintaan*. Tampereen yliopistopaino oy, Tampere.
- Rissanen, Outi (2012): *Omaehtoista osallistumista: Tapaustutkimus Kallio-liikkeestä 2000-luvun kaupunginosatoimintana*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin Yliopiston geotieteiden ja maantieteen laitos, Helsinki.
- Rosanvallon, Pierre (2008): *Vastademokratia. Poliittikkaa epäluulon aikakaudella* (Suom. T. Kilpeläinen). Vastapaino, Tampere. (Alkuperäinen teos julkaistu 2006.)
- Ruusuvuori Johanna (2010): *Litteroijan muistilista*. Teoksessa Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen (toim.): *Haastattelun analyysi*, 424–431. Vastapaino, Tampere.
- Ruusuvuori, Johanna, & Tiittula, Liisa (2005): *Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus*. Teoksessa Ruusuvuori & Tiittula (toim.): *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*, 22–56. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.
- Rättilä, Tiina (2001): *Huomioita kuntalaisaktiivisuudesta poliittisena toimijuutena*. *Politiikka*, 43 (3), 190–207.
- Rättilä, Tiina, & Rinne, Jarmo (2016): *Kuntademokratia kaksilla raiteilla*. Vammalan Kirjapaino Oy, Sastamala.
- Santala, Timo (2012): *The City Belongs to Us*. Teoksessa Hernberg, Hella (toim.): *Helsinki Beyond Dream. Action towards a creative and sustainable hometown*, 22–27. Urban Dream Management, Helsinki.
- Saward, Michael (2010): *The representative claim*. Oxford University Press, New York.
- Siira, Marjaliisa (1994): *Reviirirakkautta: kotiseututyötä Helsingin kaupunginosissa*. Helsingin kaupunginosayhdistysten liitto, Helsinki.
- Siisiäinen, Martti (1998): *Uusien ja vanhojen liikkeiden keinovalikoimat*. Teoksessa Ilmonen, Siisiäinen (toim.): *Uudet ja vanhat liikkeet*, 219–243. Vastapaino, Tampere.

Skifter Andersen, Hans (2008): *Why do residents want to leave deprived neighborhoods? The importance of residents' subjective evaluations of their neighborhood and its reputation.* Journal of Housing and the Built Environment 23 (2), 79–101.

Stranius, Leo (2009): *Epämuodollinen kansalaistoiminta – järjestötoiminnasta kevyttaktivismiin.* Oikeusministeriön julkaisu 2009/5, 138–169.

Simola, Eini-Sisko (2014): *Viestintää vallatuilla kaduilla: Uudenlaista liikehdintää ja liikkeiden viestintää Occupy Helsingin ja Ravintolapäivän tapaan.* Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta, viestinnän laitos, Helsinki.

Tarrow, Sidney G. (1998): *Power in movement: social movements and contentious politics.* Cambridge University Press, Cambridge

Tuomi, Jouni, & Sarajärvi, Anneli (2009): *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.* Tammi, Helsinki.

Vainikka, Joni (2015): *Identities and Regions: Exploring Spatial Narratives, Legacies and Practices with Civic Organizations in England and Finland.* Oulun yliopiston maantieteen laitos, Oulu.

Vilkama, Katja, & Vaattovaara, Mari (2015): *Keskiluokka kuin kotonaan? Kokemuksia sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asumisesta pääkaupunkiseudulla.* Yhteiskuntapolitiikka 80 (3), 207–220.

Ylä-Anttila, Tuomas (2010): *Politiikan paluu: globaalisatioliike ja julkisuus.* Helsingin yliopisto, Helsinki.

Internetlähteet:

Artovamalli. Haettu osoitteesta <http://www.artovamalli.fi/>

Bäckgren, Noona (2015): *Sekava mies esitteli puukkoa Myyrmäen juna-asemalla – hallussa myös miekka ja käsiase.* Helsingin Sanomat. Haettu osoitteesta <http://www.hs.fi/kaupunki/a1305960843384>.

Crawford, Margaret (2011b): *Urban interventions and the right to the city.* Haettu osoitteesta <http://www.spontaneousinterventions.org/reading/an-essay>.

Douglas, Gordon (2014): *DIY Urban Design from Guerilla Gardening to Yarn Bombing.* Good Magazine (verkkolehti). Haettu osoitteesta

<https://www.good.is/slideshows/diy-urban-design-from-guerrilla-gardening-to-yarn-bombing> .

Faehnle, Maija (2015): *4. sektori kuntien voimavarana – 10 teesiä hyvän tulevaisuuden rakentamiseen*. Haettu osoitteesta

<https://kaupunkiaktivismi.wordpress.com/2015/11/19/4-sektori-kuntien-voimavarana-10-teesia-hyvan-tulevaisuuden-rakentamiseen/>.

Helsingin kaupunki (2015): *Kaupunki ei jatka Vaasanaukion telttapaviljongin lupaa lähiasukkaiden toiveesta*. Haettu osoitteesta

http://www.hel.fi/www/uutiset/fi/rakennusvirasto/vaasanaukio_310315

Helsingin kaupunki (2016): *Vaasanpuistikoon on vähin erin luvassa parannustoimia*.

Haettu osoitteesta <http://www.hel.fi/www/uutiset/fi/rakennusvirasto/vaasanpuistikoon-on-vahin-erin-luvassa-parannustoimia#.VxifHAWFPqI.twitter>

Humans of Myyr York. Haettu osoitteesta

<https://www.facebook.com/humansofmyryork>

Huusko, Jukka (2015): *Myyrmäen asemalla ampumavälikohtaus – kaksi sairaalaan*.

Helsingin Sanomat. Haettu osoitteesta www.hs.fi/kaupunki/a1448862719137

International Sociological Association (2011): *Code of Ethics*. Haettu osoitteesta

http://www.isa-sociology.org/about/isa_code_of_ethics.htm

Jokinen, Riikka (2013): *Myyrmäen yhteisöllisyys koki kolauksen*. Vantaan Sanomat.

Haettu osoitteesta <http://www.vantaansanomat.fi/artikkeli/262012-myyrmaen-yhteisollisyys-koki-kolauksen>

Järvinen, Marju (2015a): *Kerrostalon seinään maalataan valtava taideteos Helsingin Arabiassa*. Helsingin Sanomat. Haettu osoitteesta

<http://www.hs.fi/kaupunki/a1305951121361>

Järvinen, Marju (2015b): *Kallion ja Paavalin seurakuntien asukkaista enää alle puolet kuuluu kirkkoon*. Helsingin Sanomat. Haettu osoitteesta

<http://www.hs.fi/kaupunki/a1305926752455>.

Kallio-liikkeen Facebook-sivut. Haettu osoitteesta www.facebook.com/kallioliike

Kallio-liikkeen verkkosivut. Haettu osoitteesta <http://www.kallioliike.org>

Kaupunkiaktivismi metropolin voimavarana -hanke. Haettu osoitteesta

<https://kaupunkiaktivismi.wordpress.com>

Kuntasäpinää-hanke. Haettu osoitteesta <http://kuntasapinaa2015.vuodatus.net>.

Liikettä Lähiöön – Peltosaari. Haettu osoitteesta <https://www.facebook.com/Liikett%C3%A4-L%C3%A4hi%C3%B6%C3%B6n-Peltosaari-1686577681618294/>

Myyrmäki-liikkeen Facebook-sivut. Haettu osoitteesta <https://www.facebook.com/Myyrmakiliike>

Myyrmäki-liikkeen verkkosivut. Haettu osoitteesta <http://www.myrtsi.fi>

Nyt.fi (2015a): *Myyrmäestä tehdään Euroopan katutaidemekkaa, ja nyt avautunut uusi graffitiasema on upea*. Haettu osoitteesta <http://nyt.fi/a1305940101976>

Nyt.fi (2015b): *Kallion kansanjuhla sujui niin siististi, että viranomaiset kiittelivät*. Haettu osoitteesta <http://nyt.fi/a1305974610436>

Oksanen, Kimmo (2015): *Asuinalueiden väliset erot vahvistuvat yhä Helsingissä – ”kansakunta on vaarassa haljeta”*. Helsingin Sanomat. Haettu osoitteesta <http://www.hs.fi/kaupunki/a1449642247101>

Onnela, Satu (2013): *Joukkopeliä paikallistasolla. Kaupunginosatoimijoiden verkostoituminen*. Vyyhti-hankkeen raportti. Haettu osoitteesta http://vyyhti.metropolia.fi/wp-content/uploads/2013/10/Vyyhti_Onnela_-_Raportti_verkko_04102013.pdf

Rissanen, Virve (2014): *Helsingin Vaasankadun kävelykatukokeilu ei jatku tänä vuonna*. Helsingin Sanomat. Haettu osoitteesta <http://www.hs.fi/kaupunki/a1397534767752>

Salomaa, Marja (2016): *Kaupunki purki Vaasanaukion kiistellyn telttakatoksen keskiviikkona*. Helsingin Sanomat. Haettu osoitteesta <http://www.hs.fi/kaupunki/a1454468168069>

Simonen, Riina (2008): *Talonvaltaajat sosiaalisina liikkeinä*. Teoksessa Stranius & Salasuo (toim.): *Talonvaltaus liikkeenä – miksi squat ei antaudu?*, 43-46. Nuorisotutkimusverkoston Verkkojulkaisu 19. Haettu osoitteesta <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/talonvaltaus.pdf/>.

Stranius, Leo (2008): *Talonvaltaus yhteiskunnallisena liikkeenä*. Teoksessa Stranius & Salasuo (toim.): *Talonvaltaus liikkeenä – miksi squat ei antaudu?*, 30-38. Nuorisotutkimusverkoston Verkkojulkaisu 19. Haettu osoitteesta <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/talonvaltaus.pdf/>.

Tervo, Toni (2014): *Lukijat valitsivat: Myyrmäki-liike on Vuoden vantaalainen*. Vantaan Sanomat. Haettu osoitteesta <http://www.vantaansanomat.fi/artikkeli/260160-lukijat-valitsivat-myyrmaki-liike-on-vuoden-vantaalainen>

Tilastokeskus. Eduskuntavaalien tilastoja. Haettu osoitteesta <http://tilastokeskus.fi/til/evaa/index.html>

Yliselä, Aura (2008): *Kadunvaltaus ekspressiivisenä kanslaistoimintana*. Teoksessa Stranius & Salasuo (toim.): *Talonvaltaus liikkeenä – miksi squat ei antaudu?*, 47-51. Nuorisotutkimusverkoston Verkkojulkaisuja 19. Haettu osoitteesta <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/talonvaltaus.pdf/>.

Liite 1

Haastattelurunko

Peruskysymykset

- Ikä
- Ammatti ja koulutus
- Kuinka kauan on asunut alueella?
- Kuinka kauan on ollut mukana liikkeen toiminnassa?
- Aiempi kokemus vapaaehtoistoiminnasta

Henkilökohtaiset motiivit

- Miksi ja miten lähti mukaan liikkeen toimintaan?
- Mitä liike ja siinä toimiminen on merkinnyt?
- Mitä henkilökohtaisia tavoitteita liikkeessä toimimiselle on ollut?
- Mitä toiminnasta on saanut?
- Mitä ajattelee liikkeen toiminnasta ja päämääristä?

Liikkeen tavoitteet

- Miksi liike on perustettu?
- Mitä ovat liikkeen tavoitteet? Milloin ja miten tavoitteet tuodaan esiin?
- Millaista toiminta on?
- Onko liikkeen toiminta vaikuttamista? Entä poliittista?
- Millainen on liikkeen tulevaisuus?

Liikkeen toiminta: kaupunginosajuhlat

- Millainen juhla on kyseessä? Miksi sitä järjestetään?
- Mitä on tehnyt juhlissa?
- Mikä on juhlien merkitys liikkeen toiminnalle? Entä kaupunginosalle?
- Mitä ovat juhlien tavoitteet?
- Juhlien erityispiirteitä